

HRVATSKI SABOR

1712

Na temelju članka 11. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine«, br. 80/13.) Hrvatski sabor na sjednici 7. srpnja 2017. donio je

STRATEGIJU I AKCIJSKI PLAN

ZAŠTITE PRIRODE REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE OD 2017. DO 2025. GODINE

SAŽETAK

Bogata i raznolika priroda jedan je od najvrjednijih resursa kojima raspolaže Republika Hrvatska. Očuvana priroda doprinosi osiguravanju svih funkcionalnosti nužnih za život i ekonomski razvoj. U Republici Hrvatskoj, kao i u svijetu, priroda je pod stalnim pritiskom ljudskih djelatnosti. Iako se ulažu značajniji naponi za očuvanje prirode, pojedine njezine sastavnice su i dalje ugrožene. Strateškim planiranjem nastoje se usmjeriti raspoloživi kapaciteti prema aktivnostima koje će u najznačajnijoj mjeri doprinijeti očuvanju prirode. Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (u daljnjem tekstu: Strategija) temeljni je dokument zaštite prirode u Republici Hrvatskoj. U Strategiju su ugrađene smjernice globalnog Strateškog plana za bioraznolikost 2011. – 2020. koji je usvojen na 10. Konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti u Nagoyi, Japan (u daljnjem tekstu: Strateški plan za bioraznolikost) (Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 6/96.)). Tijekom procesa izrade Strategije razvijeno je pet strateških ciljeva koji su usklađeni s navedenim globalnim strateškim planom i Strategijom Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine. Kao što to nalaže Konvencija o biološkoj raznolikosti, Strategija je instrument koji osigurava implementaciju glavnih ciljeva Konvencije te osigurava ugradnju mjera očuvanja bioraznolikosti u relevantne sektorske i međusektorske planove, programe i politike.

Kako bismo očuvali i dugoročno osigurali opstanak divljih vrsta i staništa u povoljnom stanju, a time u predstojećem razdoblju ispunili i obveze Republike Hrvatske kako na globalnoj razini, tako i na razini Europske unije, Strategija uključuje sljedeće strateške ciljeve koji obuhvaćaju posebne ciljeve i aktivnosti koje iz njih proizlaze.

Pet strateških ciljeva Strategije:

1. povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode
2. smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara
3. ojačati kapacitete sustava zaštite prirode
4. povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi
5. podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode.

Strategija je izrađena konzultativnim procesom s brojnim zainteresiranim dionicima, a provedba će zahtijevati aktivnu uključenost više središnjih tijela državne uprave (TDU), upravnih tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i/ili Grada Zagreba te jedinica lokalne samouprave, javnih ustanova i drugih institucija.

Aktivnosti i mjere zaštite prirode navedene u Strategiji postat će sastavni dio svih sektora čije aktivnosti ovise ili mogu imati utjecaj (pozitivan ili negativan) na bioraznolikost i georaznolikost te će biti uzete u obzir u izradi izmjena ili dopuna prostornih planova, kao i planova gospodarenja prirodnim dobrima na nacionalnoj i područnoj (regionalnoj) razini. Prihvaćanje Strategije je samo prvi korak, postizanje ciljeva će biti veliki izazov. Ključno je uz aktivno sudjelovanje sektora zaštite prirode, sudjelovanje svih drugih relevantnih sektora, odnosno dionika na svim razinama kako bi se u predstojećem desetljeću ostvarili zadani ciljevi i time doprinijelo očuvanju prirode na nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini. Prioriteti u narednom razdoblju i dalje su čvrsto vezani uz obveze koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. To se u zaštiti prirode posebno odnosi na uspostavljanje provedbenih mehanizama za osiguranje povoljnog stanja očuvanosti

vrsta i stanišnih tipova, prvenstveno kroz upravljanje Natura 2000 područjima. No, za ostvarenje ovoga cilja i općenito očuvanje svih segmenata prirode ključna je međusektorska suradnja i razumijevanje da je očuvana priroda preduvjet za opstanak i napredak društva.

1. UVOD

1.1 Zakonska osnova

Očuvanje prirode i čovjekovog okoliša predstavlja najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj je za tumačenje Ustava. Strategija je temeljni dokument zaštite prirode kojim se određuju dugoročni ciljevi i smjernice očuvanja bioraznolikosti i georaznolikosti te način njezina provođenja. Obveza izrade Strategije propisana je člankom 10. Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine«, br. 80/13.). Strategiju, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada), donosi Hrvatski sabor na temelju članka 11. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode.

Sukladno članku 10. stavku 3. Zakona o zaštiti prirode Strategija se izrađuje na temelju Izvješća o stanju prirode u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Izvješće), a sadrži osobito:

- načela i opće strateške ciljeve
- ocjenu stanja
- posebne ciljeve s pokazateljima učinka
- aktivnosti za provedbu posebnih ciljeva s oznakom prioriteta i mogućim izvorima financiranja
- pokazatelje uspješnosti provedbe aktivnosti.

Zakonom o zaštiti prirode propisana je analiza ostvarenja ciljeva i provedbe aktivnosti utvrđenih Strategijom svakih pet godina te po potrebi donošenje izmjena i/ili dopuna Strategije, odnosno izrada nove Strategije.

Strategiju izrađuje središnje TDU nadležno za zaštitu prirode u suradnji s drugim središnjim TDU-om. Za potrebe analize ostvarivanja ciljeva i aktivnosti Strategije za prethodno razdoblje te kao podloga za izradu ove Strategije izrađeno je Izvješće. Prijedlog izvješća izradila je Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP).

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) Izvješće predlaže Vladi, a Vlada ga podnosi Hrvatskome saboru na prihvaćanje. Izvješće sadrži: analizu ugroženosti, razloge ugroženosti i probleme zaštite ekosustava, stanišnih tipova i divljih vrsta te georaznolikosti, s ocjenom stanja, analizu ugroženosti, razloge ugroženosti i probleme zaštite zaštićenih područja i ekološke mreže Republike Hrvatske, s ocjenom stanja, analizu zakonodavnog i institucionalnog okvira, analizu provedbe Strategije, podatke o izvorima i korištenju financijskih sredstava za zaštitu prirode.

1.2 Obveze prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti

Konvencija o biološkoj raznolikosti je globalno prihvaćen temeljni dokument za zaštitu bioraznolikosti koji uspostavlja očuvanje bioraznolikosti kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti prirode i zajedničku obvezu čovječanstva. Donesena je u Rio de Janeiru 1992. godine na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju. Republika Hrvatska postala je stranka ove Konvencije donošenjem Zakona o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti.

Konvencija o biološkoj raznolikosti definira bioraznolikost kao raznolikost živih organizama što uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta, te raznolikost ekosustava. Bioraznolikost je nužna osnova za život na Zemlji i *kamen temeljac* za opstanak ljudi.

Stranke potpisnice su se obvezale na ostvarivanje tri cilja Konvencije:

1. očuvanje sveukupne bioraznolikosti
2. održivo korištenje komponenata bioraznolikosti
3. pravednu i ravnomjernu raspodjelu dobiti koje proizlaze iz korištenja genetskih izvora.

Kako bi stranke Konvencije bile u mogućnosti implementirati te ciljeve, obvezne su izraditi nacionalne strategije, planove i programe za zaštitu i održivo korištenje bioraznolikosti.

Nacionalni koordinator aktivnosti (engl. *National Focal Point*) u Republici Hrvatskoj je Ministarstvo, koje je nadležno za provedbu Konvencije, uključujući i obveze izvješćivanja.

Zemlje stranke Konvencije su se 2002. godine složile u zajedničkoj misiji da značajno reduciraju gubitak bioraznolikosti do 2010. godine na globalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini. Međutim, globalni cilj nije postignut. Upravo zato, na 10. Konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti, održanoj u listopadu 2010. godine u Nagoyi, Japan, usvojen je novi, desetogodišnji Strateški plan za bioraznolikost, kao temeljni dokument za usmjeravanje međunarodnih i nacionalnih aktivnosti za očuvanje bioraznolikosti i ostvarivanje temeljnih ciljeva Konvencije. Novi Strateški plan za bioraznolikost sadrži 20 *Aichi* ciljeva (engl. *Aichi Biodiversity Targets*) za smanjenje gubitka i pritisaka na bioraznolikost, očuvanje

bioraznolikosti na svim razinama, poboljšanje i održavanje dobiti koje dobivamo od bioraznolikosti te osiguranje jačanja kapaciteta. Ovaj Strateški plan za bioraznolikost služi kao fleksibilan okvir za donošenje nacionalnih i regionalnih ciljeva te promovira koherentnu i učinkovitu implementaciju tri cilja Konvencije.

Strateškim planom za bioraznolikost utvrđeno je pet globalnih strateških ciljeva od kojih svaki strateški cilj pokriva određeni broj *Aichi* ciljeva koje stranke Konvencije žele i trebaju ostvariti do 2020. godine (Prilog 1.).

Jedan od *Aichi* ciljeva odnosi se na obvezu usklađivanja nacionalnih strategija za očuvanje bioraznolikosti s novim globalnim Strateškim planom za bioraznolikost i *Aichi* ciljevima.

1.3 Strategija Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Strategija Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine donesena je u svibnju 2011. godine i usklađena je s odlukama donesenim na 10. Konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti u Nagoyi (Japan, 2010. godine). Sadrži šest mjerljivih ciljeva iz kojih proizlaze aktivnosti (Prilog 2.). Po prvi put stavlja se naglasak na usluge ekosustava, koje su korisne i za prirodu i ljudsku zajednicu, te hitnu potrebu da se one očuvaju i obnove.

VIZIJA 2050.

Do 2050. godine osigurati da se bioraznolikost cijeni, čuva i mudro koristi, održavajući pritom usluge ekosustava, podupirući zdravlje planeta i pružajući koristi presudne za sve ljude.

CILJ 2020.

Zaustaviti gubitak bioraznolikosti i degradaciju usluga ekosustava u Europskoj uniji do 2020. godine i obnoviti ih toliko brzo koliko je moguće, čime se ubrzava doprinos Europske unije za otklanjanje globalnog gubitka bioraznolikosti.

1.4 Agenda 2030. za održivi razvoj

Agenda o održivom razvoju do 2030. godine sadrži 17 globalnih ciljeva održivog razvoja od kojih su dva cilja direktno usmjerena na zaštitu prirode (Cilj 14 – Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održivi razvoj, te Cilj 15 – Zaštititi, obnoviti i promicati održivu uporabu kopnenih ekosustava, održivo upravljanje šumama, suprotstaviti se dezertifikaciji i zaustaviti i preokrenuti degradaciju zemljišta i zaustaviti gubitak bioraznolikosti). Navedena dva cilja usklađena su s *Aichi* ciljevima Konvencije o biološkoj raznolikosti, odnosno ostvarivanje globalno usvojenih *Aichi* ciljeva direktno doprinosi ostvarivanju Agende o održivom razvoju.

1.5 Pregled stanja prirode te sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj

1.5.1 Stanje i trendovi prirode

Republika Hrvatska odlikuje se velikim bogatstvom bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti te visokom razinom njihove zaštite, osobito u kontekstu zapadne i srednje Europe. Ipak, trend gubitka bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti i dalje postoji u zemlji.

Broj poznatih vrsta i podvrsta u Republici Hrvatskoj je gotovo 40.000, iako se pretpostavlja da je ukupan broj vrsta i podvrsta znatno veći (od 50.000 do više od 100.000). Oko 3 % od ukupnog broja poznatih vrsta čine endemi. Najveći udio endema (približno 70 %) svakako je među pripadnicima špiljske faune, što čini jednu od najvećih i najzanimljivijih prirodnih osobitosti Republike Hrvatske. Tijekom proteklog razdoblja, od donošenja Strategije iz 2008. godine, zabilježeno je i opisano više od 200 novih vrsta kopnenih beskralježnjaka, oko 220 vrsta slatkovodnih beskralježnjaka, 20 vrsta morskih beskralježnjaka te više od 10 novih vrsta slatkovodnih riba. Tomu je doprinijelo intenziviranje istraživanja, povezano s procesom pridruživanja Europskoj uniji, posebice izradom prijedloga ekološke mreže Natura 2000.

Unatoč bogatstvu bioraznolikosti i provedbi određenih mjera očuvanja mnoge su divlje vrste i dalje ugrožene. Takav trend je zabilježen i na svjetskoj razini. Temeljem kriterija Međunarodne unije za očuvanje prirode (engl. *International Union for Conservation of Nature*, IUCN) u Republici Hrvatskoj je status ugroženosti procijenjen za preko 3.000 vrsta, odnosno oko 8 % zabilježenih vrsta, uključujući sve skupine kralježnjaka, dok su u znatno manjoj mjeri obuhvaćeni vrstama najbrojniji i ujedno najslabije istraženi beskralježnjaci. Od procijenjenih vrsta njih 42,3 % svrstano je u kategorije visokog rizika od izumiranja^[1] (CR, EN, VU IUCN kriteriji za određivanje kategorija ugroženosti divljih vrsta: CR -- Kritično ugrožene (vrste kojima prijeti izuzetno visoki rizik od izumiranja); EN – Ugrožene (vrste kojima prijeti vrlo visoki rizik od izumiranja u prirodi); VU – Osjetljive (vrste kojima prijeti visoki rizik od izumiranja u prirodi)). Nedostatak istraženosti očituje se u činjenici da za čak oko 22 % procijenjenih vrsta nema dovoljno podataka da bi im se odredio rizik od izumiranja. Prema provedenim procjenama ugroženosti, od svih procijenjenih taksonomskih skupina, najugroženije su slatkovodne ribe. Kako je za većinu skupina napravljena prva procjena ugroženosti, odnosno

procijenjeno je tzv. »nulto stanje«, nije moguće navesti trendove u statusu ugroženosti. Revizija ugroženosti napravljena za ptice, vodozemce i gmazove, danje leptire i risa pokazuje određene promjene, kao što je primjerice pogoršanje statusa ugroženosti za risa. No, one su prvenstveno rezultat novih saznanja o pojedinim vrstama te preciznije primjene IUCN kriterija. Revizija procjene ugroženosti i za ostale skupine treba biti prioritetna aktivnost u budućem razdoblju, obzirom da je status ugroženosti vrsta prema IUCN-u jedan od glavnih pokazatelja stanja prirode.

Georaznolikost predstavlja sveukupnost geoloških i geomorfoloških značajki, uključujući njihove zajedničke pojave, odnose, osobine i sustave. Republika Hrvatska ističe se svojom georaznolikošću s različitim vrstama stijena, tipovima tla, strukturama te različitim tipovima reljefa. Specifičnost je krški reljef, koji zauzima polovicu teritorija države, sa svojim površinskim i podzemnim oblicima. Georaznolikost je vidljiva u velikom broju vrlo vrijednih i značajnih geolokaliteta, od kojih su neki značajni na regionalnoj, a neki čak i na svjetskoj razini.

Gubitak bioraznolikosti i krajobrazne raznolikosti uglavnom je uzrokovan gubitkom i fragmentacijom staništa kao rezultat intenzivne poljoprivredne djelatnosti i razvoja infrastrukture, unosom i širenjem invazivnih stranih vrsta, zagađenja, urbanizacije i klimatskih promjena. Također, ubrzana urbanizacija i širenje naselja duž jadranske obale ima negativan utjecaj na krajobraznu raznolikost. Najznačajnije prijetnje sisavcima su degradacija i fragmentacija staništa, krivolov i uporaba pesticida. Potencijalna prijetnja velikim zvijerima od stradavanja na autocestama smanjena je izgradnjom zelenih mostova, koji im služe kao koridori. Oko 62 % svih prijetnji vaskularnoj flori u Republici Hrvatskoj odnosi se na gubitak i/ili degradaciju staništa zbog antropogenih utjecaja, a posebno su ugrožena vlažna staništa, kao što su cretovi. Podzemna staništa i vrste su izrazito osjetljivi te ugroženi vanjskim utjecajima. Od glavnih razloga ugroženosti mogu se istaknuti uništavanje staništa zbog gradnje cesta, intenzivna urbanizacija, onečišćenje vode otpadom i otpadnim vodama industrije i domaćinstava, intenzivna poljoprivredna proizvodnja uz uporabu mineralnih gnojiva i pesticida, promjene režima podzemnih voda ili njihove kvalitete te veliki hidrotehnički zahvati. Špilje u obalnim područjima su ugrožene onečišćenjem te izgradnjom obale. Vruljama prijete onečišćenje, zatrpavanje obalnog područja i izgradnja infrastrukture uz obalu, dok su ušća krških rijeka izložena antropogenim aktivnostima. Budući da su stanišni tipovi povezani s vrstama čija se ugroženost procjenjuje na temelju točno određenih IUCN kriterija, može se ipak neposredno zaključiti i o njihovoj ugroženosti.

Obnovljivi izvori energije (OIE), zbog gotovo neutralne bilance CO₂, ključni su za savladavanje i ublažavanje klimatskih promjena koje predstavljaju jednu od najvećih prijetnji bioraznolikosti na globalnoj razini. Obnovljivi izvori energije poput vjetra, solarne energije, malih hidroelektrana te elektrana na biomasu, sukladno energetske strategiji Europske unije, uvelike će doprinijeti dekarbonizaciji energenata i time omogućiti gospodarski razvoj s jedne strane, a s druge ublažiti zagrijavanje Zemljine atmosfere. Međutim, postoji i bitan konflikt između elektrana OIE i bioraznolikosti. Vjetroelektrane, sunčane elektrane i hidroelektrane nerijetko zauzimaju prostore na kojima obitavaju ugrožene vrste. Ta je problematika prepoznata od strane struke i znanosti, tako da se harmonizacija razvoja OIE i zaštite bioraznolikosti mora postići kroz prostorno i strateško planiranje provedbom strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) za strategije planove i programe, te postupke procjene utjecaja na okoliš (PUO) za zahvate te ocjene prihvatljivosti strategija, planova, programa i zahvata za ekološku mrežu (OPEM), u sklopu SPUO-a ili PUO-a ili kao samostalni postupak.

Najveća prijetnja georaznolikosti je pritisak uzrokovan ljudskom djelatnošću, posebice prekomjernom eksploatacijom mineralnih sirovina, onečišćenjem voda, zahvatima na vodotocima, ilegalnim odlagalištima otpada, širenjem građevinskih područja, ilegalnom gradnjom te izgradnjom prometnica. Ovi zahvati imaju za posljedicu narušavanje prirodnog izgleda krajobraza, ali isto tako potiču i aktivaciju prirodnih procesa, poput klizišta, koji predstavljaju opasnost za stanovništvo i infrastrukturu. Neodgovorno i prekomjerno sakupljanje te namjerno uništavanje fosila i minerala predstavlja veliku prijetnju georaznolikosti.

1.5.2 Nacionalni zakonodavni i institucionalni okvir

U Republici Hrvatskoj je uspostavljen zakonodavni i institucionalni okvir kojim se provode aktivnosti za ostvarenje ciljeva, smjernica i akcijskih planova u svrhu očuvanja bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti. Također, uspješno se provodi povezivanje i usklađivanje državnog sustava s međunarodnim sustavom zaštite prirode. Razdoblje od donošenja Strategije 2008. godine obilježeno je intenzivnim pregovorima Republike Hrvatske s Europskom unijom. U procesu pristupanja Europskoj uniji najznačajniju obvezu u području zaštite prirode predstavljalo je utvrđivanje područja ekološke mreže Natura 2000.

Krovni zakonski okvir zaštite prirode u Republici Hrvatskoj čini Zakon o zaštiti prirode koji je stupio na snagu u srpnju 2013. godine. Izradi ovoga Zakona pristupilo se u kontekstu poboljšanja njegove strukture, radi potrebe dodatnog usklađivanja s odredbama Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22. 7. 1992.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.) (Direktive o staništima) i Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (kodificirana verzija) (SL L 20, 26. 1. 2010.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13.

svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.) (Direktive o pticama) te implementacije Nagoya protokola o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj raspodjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja. Novim Zakonom razrađene su i odredbe o invazivnim stranim vrstama te pronalasku speleoloških objekata. Temeljem Zakona usvojeni su novi propisi kao što su Uredba o ekološkoj mreži (»Narodne novine«, br. 124/13. i 105/15.), Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (»Narodne novine«, br. 15/14.), Pravilnik o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (»Narodne novine«, br. 88/14.), Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama (»Narodne novine«, br. 144/13. i 73/16.) i Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (»Narodne novine«, br. 146/14.). Regulativa vezana uz prekogranični promet i trgovinu divljim vrstama izdvojena je iz Zakona o zaštiti prirode u zasebni Zakon o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama (»Narodne novine«, br. 94/13.). Tijekom 2013. godine stupio je na snagu novi Zakon o zaštiti okoliša (»Narodne novine«, br. 80/13., 153/13. i 78/15.), te drugi zakoni čija primjena značajno utječe na zaštitu prirode. U Republici Hrvatskoj je nadležnost nad sektorima podijeljena između različitih tijela državne uprave i stručnih institucija zbog čega je potrebno kontinuirano jačati međusektorsku suradnju kod izrade i primjene svih zakonskih akata, a pogotovo strateških, kako bi ta suradnja bila što plodonosnija.

Osim usuglašenog pravnog okvira, preduvjet za usklađivanje nacionalne i europske politike zaštite prirode je i institucionalno jačanje, koje podrazumijeva ne samo kadrovsko jačanje, već i unaprjeđenje znanja postojećih kadrova. Neizbježno je ulaganje financijskih sredstava i jačanje kadrova u području praćenja stanja prirode (monitoring). Uz monitoring svakako je potrebno uložiti dodatne napore i resurse u izvješćivanje i razmjenu podataka o prirodi između Republike Hrvatske i Europske komisije, kao sastavni dio provedbe europske politike zaštite prirode.

Republika Hrvatska potpisnica je 18 međunarodnih ugovora koji se odnose na zaštitu prirode. Uspostava novog zakonodavnog i institucionalnog okvira zaštite prirode i usklađivanja zakonodavstva s odgovarajućim direktivama Europske unije, kao i pristupanje različitim međunarodnim konvencijama i sporazumima, dovelo je do sagledavanja strateških ciljeva i smjernica zaštite bioraznolikosti na svim osnovama.

Za poslove zaštite prirode u Republici Hrvatskoj te neposrednu provedbu Zakona o zaštiti prirode nadležni su Ministarstvo, HAOP, upravna tijela jedinca područne (regionalne) samouprave nadležna za zaštitu prirode, javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode čiji je osnivač Republika Hrvatska i javne ustanove za upravljanje drugim zaštićenim područjima i/ili dijelovima prirode čiju su osnivači jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave.

U Ministarstvu je zaštita prirode u nadležnosti Uprave za zaštitu prirode te Uprave za inspekcijske poslove, Sektora inspekcijskog nadzora zaštite prirode. Uprava za zaštitu prirode obavlja upravne i stručne poslove vezane uz očuvanje bioraznolikosti, georaznolikosti, održivost korištenja prirodnih dobara, očuvanje i zaštitu dijelova prirode, uključujući zaštićena područja i područja ekološke mreže izvršavanjem, odnosno osiguravanjem izvršavanja obveza preuzetih iz međunarodnih ugovora, zakona i drugih propisa; osigurava, prati i nadzire provedbu mjera zaštite i očuvanja sukladno propisima o zaštiti prirode, prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama, prekograničnom prijenosu genetski modificiranih organizama, pristupu i korištenju genetske raznolikosti te postupanju sa stranim, uključujući i invazivnim stranim vrstama; obavlja stručni i upravni nadzor nad radom nadležnog stručnog tijela za poslove zaštite prirode i javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim dijelovima prirode, odnosno ekološke mreže; usklađuje i vodi nadzor nad financiranjem aktivnosti zaštite prirode; obavlja poslove međunarodne suradnje, provedbe međunarodnih ugovora i europskih poslova u vezi s očuvanjem bioraznolikosti i zaštite prirode; koordinira izradu strateških i planskih dokumenata u zaštiti prirode te provedbu operativnih programa sufinanciranih sredstvima Europske unije za područje zaštite prirode; potiče informiranje javnosti o zaštiti prirode i njezinu očuvanju. Sektor za inspekcijske poslove zaštite prirode obavlja inspekcijski nadzor ispunjavanja uvjeta, dopuštenja, rješenja i ostalih akata u području zaštite prirode, nadzire rad nadzornih službi koje se bave zaštitom, očuvanjem i promicanjem zaštićenih područja prirode, sudjeluje u izradi zakona i drugih propisa iz djelokruga rada Sektora, obavlja poslove nadzora nad primjenom propisa iz područja zaštite prirode, nadzire korištenje i uporabu zaštićenih dijelova prirode, te obavlja i druge poslove utvrđene posebnim propisom kojim se uređuje unutarnje ustrojstvo Ministarstva.

Dio upravnih i stručnih poslova zaštite prirode obavljaju i upravna tijela jedinica područne (regionalne) samouprave nadležna za zaštitu prirode.

Stručne poslove zaštite prirode u Republici Hrvatskoj obavlja HAOP koji svoju djelatnost obavlja kao javnu službu. HAOP je osnovan Uredbom o osnivanju Hrvatske agencije za okoliš i prirodu, 1. srpnja 2015. godine (»Narodne novine«, br. 72/15.). Sukladno članku 20. stavku 1. navedene Uredbe, s danom upisa HAOP-a u sudski registar prestali su s radom Agencija za zaštitu okoliša i Državni zavod za zaštitu prirode, a njihove poslove, u okviru djelokruga utvrđenog navedenom Uredbom i posebnim propisima, kao pravni sljednik preuzima HAOP. Poslovi HAOP-a odnose se na: prikupljanje i objedinjavanje podataka i informacija o okolišu i prirodi, radi osiguravanja i praćenja provedbe politike zaštite okoliša i prirode, održivog razvitka te obavljanje stručnih poslova u vezi sa zaštitom okoliša i prirode, uspostavlja, razvija, vodi i

koordinira informacijske sustave okoliša i prirode u Republici Hrvatskoj, izrađuje i održava odgovarajuće baze podataka o okolišu i prirodi te osigurava uvjete za pristup informacijama o okolišu i prirodi, kojima raspolaže i koje nadzire, izrađuje nacionalnu listu pokazatelja, izrađuje stručne podloge za izradu, odnosno surađuje na izradi, dokumenata zaštite okoliša i održivog razvitka te izvješća koja se daju u vezi s provedbom tih dokumenata, obavlja poslove praćenja i izvješćivanja o stanju okoliša te praćenja i izvješćivanja o utjecaju okoliša na zdravlje u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, obavlja poslove procjenjivanja ugroženosti sastavnica bioraznolikosti, uključujući izradu crvenog popisa ugroženih divljih vrsta, obavlja poslove standardizacije metodologije i protokola, praćenja stanja očuvanosti bioraznolikosti i georaznolikosti i predlaganje mjera za njihovu zaštitu, priprema stručne podloge za zaštitu i očuvanje zaštićenih dijelova prirode i područja ekološke mreže, izrađuje stručne podloge za planiranje upravljanja divljim vrstama, osim ako posebnim propisom nije drugačije propisano, izrađuje informacije za potrebe utvrđivanja uvjeta zaštite prirode za planove gospodarenja prirodnim dobrima i zahtjeve zaštite prirode za izradu prostornih planova, izrađuje stručne podloge za potrebe izrade prostornih planova područja posebnih obilježja nacionalnih parkova i parkova prirode, obavlja stručne poslove u vezi s procjenom utjecaja, kontrole širenja i uklanjanja stranih vrsta, ponovnog uvođenja i repopulacije divljih vrsta u prirodu, postupkom ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu i u vezi s prekograničnim prometom i trgovinom divljim vrstama, organizira i provodi edukacije dionika u okolišu i prirodi, te odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti u okolišu i prirodi, provodi, odnosno sudjeluje u provedbi međunarodnih ugovora i sporazuma iz područja zaštite okoliša i zaštite prirode kojih je Republika Hrvatska stranka, u dijelu koji se odnosi na izvješćivanje prema preuzetima obvezama.

Zaštićenim područjima upravljaju javne ustanove. Javne ustanove obavljaju djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjeluju u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring).

Uzevši u obzir postojeći opseg poslova i nove obveze koje su preuzete ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, nužno je kadrovski ojačati institucionalni okvir u narednom razdoblju. Na nacionalnoj razini, kao institucionalni okvir za potporu razvoju civilnog društva djeluju Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Savjet za razvoj civilnog društva te Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva koja pruža značajnu podršku razvoju i radu organizacija civilnog društva (OCD-a) kroz financijske podrške, savjetovanja, edukacije i sl. Broj organizacija jedan je od važnijih pokazatelja razvoja civilnog društva, a prema podacima iz listopada 2014. godine registrirano je 944 udruga u području zaštite prirode i ekološke djelatnosti. Ipak, tek manji dio (oko 5 %) prioritet daje zaštiti prirode. Organizacije civilnog društva su posljednjih godina razvile kapacitete u obliku profesionalnih i specijaliziranih kadrova te ukazale na svoju značajnu ulogu kroz aktivno zagovaranje javnih politika. Samo se manji dio OCD-a aktivnih u području zaštite prirode bavi zaštitom vrsta i staništa (oko 5 %), te se »okolišne« i »prirodne« aktivnosti nadopunjuju i preklapaju. Osim toga, udruge koje djeluju u području zaštite prirode imaju ključnu ulogu u prikupljanju informacija o vrstama i staništima te u praćenju istih sukladno Direktivi o pticama i Direktivi o staništima. OCD-i su tako razvili specijalizirane kadrove koji su umreženi na međunarodnoj razini kroz mrežne i krovne organizacije. Nadalje, OCD-i su uključeni u aktivnosti izrade planova upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 te kao nositelji radionica, edukacija i treninga doprinose podizanju kapaciteta djelatnika javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i Natura 2000 područjima na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. Uspješnost OCD-a se također očituje u velikom postotku apsorpcije prepristupnih fondova iz Europske unije u sektoru zaštite prirode i okoliša.

Prema dostupnim podacima, u Republici Hrvatskoj 21 znanstvena i muzejska institucija te visoko učilište kroz svoju znanstvenu i stručnu djelatnost prikuplja podatke o bioraznolikosti, georaznolikosti i/ili krajobraznoj raznolikosti koji se u većoj ili manjoj mjeri mogu koristiti u zaštiti prirode prvenstveno kroz provedbu znanstvenoistraživačkih projekata.

U veljači 2014. godine Ministarstvo i Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Republici Hrvatskoj (engl. *United Nations Development Programme*, UNDP) započeli su provedbu četverogodišnjeg projekta PARCS (Jačanje institucionalne i financijske održivosti nacionalnih zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj) u suradnji s javnim ustanovama nacionalnih parkova i parkova prirode te HAOP-om. Projekt je u cijelosti financiran darovnicom GEF-a (engl. *Global Environmental Fund*) u iznosu od 27 milijuna kuna te kroz operativnu i financijsku potporu UNDP-a u iznosu 3 milijuna kuna. Unaprjeđenjem modela upravljanja sustavom nacionalnih parkova i parkova prirode kroz mehanizme standardizacije poslovnih procesa, ravnopravnije raspodjele resursa i edukacije zaposlenika te uz razvoj posjetiteljske infrastrukture i uvođenje energetski učinkovitih tehnologija, želi se osigurati dugoročna financijska održivost parkova za obavljanje njihove temeljne djelatnosti zaštite i očuvanja.

Ministarstvo je u razdoblju 2011. – 2016. godine provedbom Projekta integracije u EU Natura 2000 (engl. *EU Natura 2000 Integration Project*, NIP) uložilo 140 milijuna kuna u razne razvojne i infrastrukturne projekte. Sredstvima NIP projekta osigurano je stabilno financiranje prioritarnih projekata zaštite prirode u razdoblju od 2011. – 2016. godine.

Dodatno, podrška sektoru zaštite prirode od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (FZOEU) se u odnosu na 2011. i 2012. godinu povećala više od 20 puta, odnosno FZOEU na godišnjoj razini sada izdvaja preko 20 milijuna kuna na projekte zaštite prirode.

Sinergijom sredstava FZOEU-a i Ministarstva, putem NIP projekta, postiže se visoka razina pripremljenosti projekata za financiranje iz fondova Europske unije gdje je za projekte koji direktno pridonose zaštiti prirode osigurano oko 950 milijuna kuna u financijskom razdoblju 2014. – 2020. godine.

Pravilnikom o jedinstvenom vizualnom identitetu sustava upravljanja zaštićenim područjima u Republici Hrvatskoj (»Narodne novine«, br. 108/14.), razvojem posjetiteljske infrastrukture te visokom razinom pripremljenosti projekata za financiranje iz fondova Europske unije postignuti su temeljni preduvjeti za daljnje unaprjeđenje upravljanja nacionalnim zaštićenim područjima te ostvarenje punog potencijala za razvoj lokalnih krajeva i širih regija.

1.5.3 Proces razvoja Strategije

Konvencija o biološkoj raznolikosti je u Republici Hrvatskoj stupila na snagu 1996. godine, prva Strategija je donesena 1999. godine, a druga 2008. godine. Proces donošenja ove Strategije započeo je u lipnju 2014. godine u sklopu projekta »Projekt podrške implementaciji strateškog plana Konvencije o biološkoj raznolikosti 2011. – 2020. u Hrvatskoj«, gdje su Ministarstvo i HAOP bili korisnici projekta, a UNDP je bio provedbena agencija.

HAOP je izradio prijedlog Izvješća, na temelju kojeg je Ministarstvo pokrenulo postupak izrade nove Strategije. Napravljena je stručna priprema za određivanje strateških ciljeva u kojoj su sudjelovali djelatnici Ministarstva i HAOP-a. Pripremne radnje za određivanje posebnih ciljeva, aktivnosti i ocjene stanja također su odradile radne grupe sastavljene od djelatnika institucija zaštite prirode. S ciljem određivanja posebnih ciljeva i prioritetnih aktivnosti, imenovana je međuresorna radna grupa u koju su imenovani predstavnici nadležnih tijela državne uprave, stručnih institucija, javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima, inspeksijskih službi, znanstvenih institucija, gospodarskog sektora te organizacija civilnog društva.

Održano je pet predstavljanja i radionica tijekom procesa izrade, na kojima su sudjelovali predstavnici drugih TDU-a, javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i OCD-a. Provedena je i analizirana anketa koja je objavljena na mrežnoj stranici Ministarstva (www.mzoip.hr), a za cilj je imala prikupiti mišljenja pripadnika sektora zaštite prirode i drugih sektora (privatni i javni), OCD-a i pojedinaca. U elektronskoj anketi sudjelovalo je 115 dionika, a njezini rezultati razmotreni su pri izradi posebnih ciljeva i aktivnosti.

Uključivanjem širokog kruga sudionika u izradu Strategije željelo se integrirano pristupiti planiranju zaštite prirode te time stvoriti preduvjete za ugrađnju odrednica prirode u sve relevantne sektore.

Radne skupine započele su s radom u lipnju 2014. godine. Prvi nacrt Strategije izrađen je krajem 2014. godine, a s upućivanjem Strategije u proceduru javnih konzultacija i donošenja započelo se u drugom kvartalu 2015. godine. Nacrt strategije bio je dostupan na središnjem državnom portalu za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću »e-Savjetovanja« u vremenskom razdoblju od 10. lipnja do 9. srpnja 2015. godine u svrhu prikupljanja primjedbi, prijedloga i mišljenja zainteresirane javnosti. U navedenom razdoblju zaprimljeno je 89 komentara od ukupno sedam dionika. Na 253. sjednici Vlade Republike Hrvatske, održanoj 17. rujna 2015. godine, Strategija je usvojena te upućena u Hrvatski sabor, no ista nije raspravljena do njegovog raspuštanja u rujnu 2015. godine. U drugom kvartalu 2016. godine procedura usvajanja Strategije ponovno je pokrenuta.

Analiza stanja prirode na kojoj se temelji ova Strategija obuhvaća pregled stanja prirode Republike Hrvatske u razdoblju od 2008. do 2012. godine, a objavljena je na mrežnoj stranici HAOP-a. Strategija u kontekstu zakonodavnog, institucionalnog i provedbenog okvira zaštite prirode zaključno sagledava stanje do kraja 2016. godine.

Iako je Analiza stanja prirode, provedena u okviru ocjenjivanja Strategije iz 2008. godine, pokazala kako je većina procijenjenih akcijskih planova, njih gotovo 74 %, provedena djelomično ili u potpunosti, njome su analizirani i nedostaci iste te su dobivene korisne smjernice koje su uvažene prilikom izrade ove Strategije. U usporedbi s provedbom Strategije iz 1999. godine, udio provedenih planova u Strategiji iz 2008. godine povećan je za oko 20 %. Uočeni su nedostaci kod definiranja ciljanih vrijednosti i odgovarajućih pokazatelja (indikatora) u Strategiji iz 2008. godine, što je primjereno ugrađeno u nacrt nove Strategije.

Strategija je rezultat integracije ciljeva Strateškog plana za bioraznolikost te intenzivne uključenosti ne samo državne, područne (regionalne) i lokalne administracije već i suradnje s raznim stručnjacima i znanstvenicima, OCD-ima i privatnim sektorom.

2. STRATEGIJA I AKCIJSKI PLAN ZAŠTITE PRIRODE REPUBLIKE HRVATSKE

Strategija, iako proizašla iz obveze prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti, ne uključuje samo bioraznolikost, već i georaznolikost. S vremenom se uvidjelo da, osim biologije, značajnu ulogu imaju i geologija i geomorfologija te pedologija, te je georaznolikost kao bitan segment krajobraza koji uvjetuje bioraznolikost i predstavlja podlogu za ekosustave, uključena

u izradu i čini sastavni dio Strategije. Kao što je vidljivo na shematskom prikazu (Slika 1.) Strategija se sastoji od vizije, strateških ciljeva i posebnih ciljeva iz kojih slijede aktivnosti.

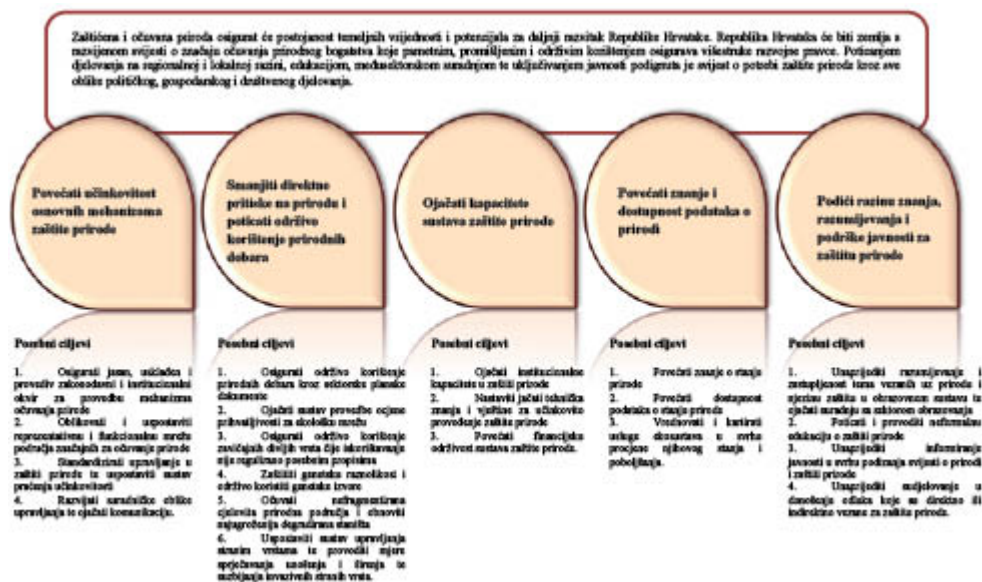
Razvijeni akcijski plan za implementaciju Strategije će detaljno opisati način postizanja strateških ciljeva. Posebni ciljevi ostvarit će se kroz niz aktivnosti posebno *skrojenih* za pojedina područja primjene i/ili razne dionike i gospodarske sektore. Aktivnosti razjašnjavaju gdje i kada je potrebna nadopuna zakonodavstva na državnoj razini kako bi se omogućila implementacija Strategije.

Prioriteti u idućem razdoblju čvrsto su vezani uz obveze koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. To se u zaštiti prirode posebno odnosi na uspostavljanje provedbenih mehanizama za osiguranje povoljnog stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova, prvenstveno kroz upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000. No, za ostvarenje ovoga cilja i općenito očuvanje svih segmenata prirode ključna je međusektorska suradnja i razumijevanje da je očuvana priroda preduvjet za opstanak i napredak suvremenog društva.

2.1. Struktura Strategije

Slika 1. Shematski prikaz strukture Strategije

2.2. Vizija

Zaštićena i očuvana priroda osigurati će postojanost temeljnih vrijednosti i potencijala za daljnji razvitak Republike Hrvatske. Republika Hrvatska će biti zemlja s razvijenom svijesti o značaju očuvanja prirodnog bogatstva koje pametnim, promišljenim i održivim korištenjem osigurava višestruke razvojne pravce. Poticanjem djelovanja na regionalnoj i lokalnoj razini, edukacijom, međusektorskom suradnjom te uključivanjem javnosti podignut će se svijest o potrebi zaštite prirode kroz sve oblike političkog, gospodarskog i društvenog djelovanja.

2.3. Načela strategije

Republika Hrvatska je svjesna da sveukupna priroda predstavlja njezinu temeljnu vrijednost i glavni resurs za daljnji razvitak.

Osnovna načela od kojih polazi Strategija su:

- svatko se mora ponašati tako da pridonosi očuvanju bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i georaznolikosti i očuvanju općekorisne uloge prirode
- neobnovljiva prirodna dobra treba koristiti racionalno, a obnovljiva prirodna dobra održivo
- u korištenju prirodnih dobara i uređenju prostora obvezno je primjenjivati načela održivog korištenja
- zaštita prirode obveza je svake fizičke i pravne osobe, te su u tom cilju dužni surađivati radi izbjegavanja i sprječavanja opasnih radnji i nastanka šteta, uklanjanja i sanacije posljedica nastale štete te obnove prirodnih uvjeta koji su postojali prije nastanka štete
- načela predostrožnosti, kada postoji prijetnja od ozbiljne ili nepopravljive štete za prirodu
- javnost ima pravo na slobodan pristup informacijama o stanju prirode.

Ciljevi i zadaće zaštite prirode su:

- očuvati i/ili obnoviti bioraznolikost, georaznolikost i krajobraznu raznolikost u stanju prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa s ljudskim djelovanjem
- utvrditi i pratiti stanje prirode
- osigurati sustav zaštite prirode radi njezina trajnog očuvanja
- osigurati održivo korištenje prirodnih dobara bez bitnog oštećivanja dijelova prirode i uz što manje narušavanja ravnoteže njezinih sastavnica
- pridonijeti očuvanju prirodnosti tla, očuvanju kakvoće, količine i dostupnosti vode, mora, očuvanju atmosfere i proizvodnji kisika te očuvanju klime
- spriječiti ili ublažiti štetne zahvate ljudi i poremećaje u prirodi kao posljedice tehnološkog razvoja i obavljanja djelatnosti.

Ova Strategija ima za cilj očuvati raznolikost žive prirode i osigurati njenu obnovu na području Republike Hrvatske. Cilj je održavati funkcionalne ekosustave i omogućiti dugoročni održivi razvitak. Ona promovira smanjivanje direktnih i indirektnih utjecaja na bioraznolikost i georaznolikost, održivo korištenje prirodnih dobara, kao i jednoliku raspodjelu dobiti koja proizlazi iz korištenja genetskih izvora. Okuplja zajedno sve dionike – TDU, institucije koje djeluju na području zaštite prirode, područnu (regionalnu) i lokalnu samoupravu, privatni i znanstveni sektor, OCD-e te ostale dionike, u planiranju, implementaciji i evaluaciji njezinih učinaka. Ona nas potiče na bolje poznavanje stanja prirode u Republici Hrvatskoj, kroz povećanje istraživanja, praćenja stanja i inovacija, te jača edukaciju i ugradnju mjera zaštite prirode u planske dokumente, a time i aktivnosti, svih sektora koji svojom djelatnošću utječu na prirodu, bilo pozitivno ili negativno.

2.4. Strateški ciljevi

U nastavku je dan pregled strateških ciljeva, odnosno prioritetnih područja na koja sudionici trebaju usmjeriti svoje aktivnosti kako bi zajedničkim snagama postigli značajni utjecaj i jasne rezultate u tom području. Svaki strateški cilj sadrži nekoliko posebnih ciljeva. Postizanje ovih ciljeva predviđeno je kroz provedbu niza aktivnosti.

Pet strateških ciljeva Strategije:

1. povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode
2. smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara
3. ojačati kapacitete sustava zaštite prirode
4. povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi
5. podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode.

2.5. Pregled ocjene stanja, posebni ciljevi te predviđene aktivnosti po strateškim ciljevima

2.5.1. Strateški cilj 1: Povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode

Zaštita prirode u Republici Hrvatskoj i očuvanje sveukupne bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i georaznolikosti osigurava se zaštitom i očuvanjem područja te zaštitom pojedinih vrsta, njihovih staništa i stanišnih tipova.

U Republici Hrvatskoj postoji duga tradicija izdvajanja vrijednih područja sa svrhom njihove dugoročne zaštite u nekoj od nacionalnih i/ili međunarodnih kategorija zaštite i očuvanja dijelova prirode ili cjelokupnih ekosustava, odnosno bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti općenito. Sva zaštićena područja upisuju se u Upisnik zaštićenih područja koji vodi Ministarstvo. Prema podacima iz Upisnika^[2] (Upisnik zaštićenih područja, prosinac 2016. godine), trajno je zaštićeno 407 područja u devet nacionalnih kategorija zaštite što zauzima 8,49 % ukupnog teritorija Republike

Hrvatske tj. 7.476,28 ha. Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji utvrđena su područja ekološke mreže Natura 2000 koja je proglašena na 36,73 % kopnenog teritorija, 15,42% mora (unutarnje morske vode i teritorijalno more), odnosno na 29,08 % ukupne površine Republike Hrvatske. Ekološku mrežu Natura 2000 sveukupno čini 781 područje od čega 38 Područja očuvanja značajnih za ptice te 743 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove. Proglašenjem područja ekološke mreže Natura 2000 stvoren je preduvjet za očuvanje povoljnog stanja ugroženih vrsta te stanišnih tipova od značaja za Europsku uniju i Republiku Hrvatsku. Ekološka mreža Natura 2000 još nije cjelovita, osobito u dijelu koji se odnosi na morska staništa i migratorne morske vrste, koje je potrebno dodatno istražiti i valorizirati, uključujući i Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske (ZERP) nad kojim Republika Hrvatska polaže suverena prava. Također, u svrhu što učinkovitijeg očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova, nastavno na projiciranje granica ekološke mreže na mjerilo 1:5.000, potrebno je obaviti i njezinu zonaciju. Za planirano jačanje suradnje sektora zaštite prirode s drugim sektorima potrebno je definirati učinkovite mjere očuvanja te osigurati njihovu sektorsku provedbu, kako bi se što više uključili u planiranje upravljanja područjima ekološke mreže Natura 2000, kao i u samo upravljanje, uključujući i financiranje istoga. Očuvanje područja ekološke mreže Natura 2000 i zaštićenih područja u praksi se osigurava ugradnjom odgovarajućih uvjeta zaštite prirode u prostorne planove i planove gospodarenja prirodnim dobrima, provedbom OPEM-a te provedbom aktivnosti koje proizlaze iz planova upravljanja zaštićenim područjima, za područja za koja su planovi upravljanja doneseni. Upravljanje zaštićenim područjima provodi se kroz planove upravljanja i godišnje programe zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja te sukladno prostorno-planskoj dokumentaciji i drugim sektorskim planovima gospodarenja prirodnim dobrima. Također uvjeti i mjere zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja zaštićenog područja pobliže se propisuju pravilnikom o zaštiti i očuvanju odnosno odlukom o mjerama zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja zaštićenog područja, ovisno o kategoriji zaštite. Problem u učinkovitom upravljanju područjima predstavljaju neprecizno definirane granice zaštićenih područja, djelomično upisane granice zaštićenih područja u katastar i zemljišne knjige, usitnjenost zaštićenih područja (velik broj površinom malih područja), izrazita dominacija upravljački zahtjevnih kategorija koje dopuštaju različite oblike korištenja, kao što su parkovi prirode, regionalni parkovi i značajni krajobrazi (iznad 80 % ukupne površine zaštićenih područja), kao i nepotpuno provedena revizija zaštićenih područja.

U Republici Hrvatskoj nalazimo veliku raznolikost biljnih i životinjskih divljih vrsta koje obitavaju u raznolikim ekosustavima. Razlog tomu je geografski položaj Republike Hrvatske na dodiru triju biogeografskih regija te velika raznolikost staništa što rezultira širokim spektrom različitih ekoloških uvjeta za razvoj flore i faune. Zato je Republika Hrvatska s aspekta bioraznolikosti jedna od najbogatijih zemalja Europe. Bogatstvo divljih vrsta Republike Hrvatske očituje se i u endemičnosti. U Republici Hrvatskoj su izrađeni crveni popisi za 18 skupina te Crveni popis špiljske faune, koji obrađuje više skupina vezanih uz ovaj specifični tip staništa i to većinom beskralježnjaka, dok od kralježnjaka samo jednu vrstu vodozemca (čovječju ribicu). Očuvanje vrsta u svojoj raznolikosti i povoljnom stanju jedan je od osnovnih ciljeva zaštite prirode. Divlje vrste svrstane u visokorizične kategorije ugroženosti, kao i vrste koje takav status zaštite zaslužuju temeljem odredbi direktiva Europske unije ili međunarodnih sporazuma, strogo su zaštićene Zakonom o zaštiti prirode čime su izvršene temeljne pretpostavke za njihovo očuvanje. Sustavom dopuštenja za prekogranični promet i trgovinu, sprječava se nekontrolirana međunarodna trgovina i komercijalno iskorištavanje ugroženih vrsta. U svrhu učinkovitijeg upravljanja i očuvanja divljih vrsta u prirodi prvenstveno je potrebno odrediti prioritete zaštite i očuvanja uzimajući u obzir ugroženost i pritiske. Prioritetne vrste i staništa u smislu provedbe potrebnih mjera očuvanja određuje te objavljuje HAOP. Sukladno definiranim prioritetima potrebno je izraditi akcijske planove za očuvanje vrsta i njihovih staništa te provoditi konkretne aktivnosti poput unaprjeđenja rada centara za zbrinjavanje ozlijeđenih, ranjenih, bolesnih i iscrpljenih strogo zaštićenih divljih životinja te uspostaviti funkcionalan sustav za dojavu i praćenje mrtvih, ozlijeđenih ili bolesnih strogo zaštićenih divljih životinja. Također, potrebno je raditi na unaprjeđenju zakonodavnog okvira u pogledu definiranja konkretnih mjera zaštite vrsta prilikom provedbe zahvata u prirodi.

Očuvanje stanišnih tipova osigurava se ugradnjom mjera zaštite prirode u prostorne planove, sektorske planske dokumente i pojedine projekte. Za stanišne tipove od interesa za Europsku uniju izdvojena su područja ekološke mreže Natura 2000.

Georaznolikost Republike Hrvatske karakterizira velika raznolikost geoloških, geomorfoloških i pedoloških značajki. Za razliku od bioraznolikosti, georaznolikost je neobnovljiva, podložna oštećivanju i trajnom uništavanju, što često dovodi do njezinog nepovratnog gubitka. Jedan od preduvjeta za njezino očuvanje je zaštita geobaštine, odnosno zaštita stijena, minerala, fosila i tla koji imaju važnu ulogu u razumijevanju geoloških i geomorfoloških procesa. Zakonom o zaštiti prirode ukupno je zaštićeno 52 geolokaliteta, uglavnom u kategoriji spomenika prirode. Od 1998. godine do danas vrednovano je šest geolokaliteta i izrađene su stručne podloge za njihovu zaštitu, no samo jedan geolokalitet je zaštićen. Baraćeve špilje zaštićene su u kategoriji značajni krajobraz 2016. godine. Izrađena su i dva stručna obrazloženja za zaštitu minerala i fosila, od kojih su jedino »Kamene kugle iz Općine Pojezerje« proglašene zaštićenim mineralom. Pojedini geolokaliteti izgubili su vrijednosti zbog kojih su zaštićeni, a često se štite i u postojećim, neprikladnim, kategorijama zaštite. Za učinkovitu zaštitu,

ali i što bolje upravljanje potrebno je izraditi kriterije za vrednovanje, preispitati potrebu za novim kategorijama zaštite ili prilagođavanjem postojećih te započeti s revizijom zaštićene geobaštine. Interpretacijom, primjerenom edukacijom te promocijom doprinijet će se boljem razumijevanju vrijednosti geobaštine.

Posebni ciljevi:

1.1 Osigurati jasan, usklađen i provediv zakonodavni i institucionalni okvir za provedbu mehanizma očuvanja prirode

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Zaštićena područja temeljem Zakona o zaštiti prirode

Područja od europskog interesa

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
1.1.1 Analizirati učinkovitosti zakonodavnog i institucionalnog okvira vezano uz upravljanje vrstama, zaštićenim područjima, ekološkom mrežom i geobaštinom	Izrađeni prijedlozi poboljšanja zakonodavnog okvira zaštite prirode i drugih relevantnih sektora temeljem rezultata provedene analize.
1.1.2 Provesti proces procjene zaštićenih područja sukladno IUCN-ovim kategorijama upravljanja	Broj zaštićenih područja s definiranim ciljevima zaštite i procjenom upravljačke kategorije prema IUCN-u.
1.1.3 Definirati ciljeve i osnovne mjere očuvanja i provesti prostornu zonaciju temeljem ekoloških zahtjeva ciljnih vrsta i stanišnih tipova područja ekološke mreže	Izrađena analiza i definirani ciljevi i osnovne mjere očuvanja te provedena prostorna zonacija ciljnih vrsta i stanišnih tipova područja ekološke mreže.
1.1.4 Identificirati provoditelje osnovnih mjera očuvanja u području ekološke mreže te planske dokumente kojima se te mjere provode ili mogu provesti	Broj identificiranih provoditelja osnovnih mjera očuvanja u području ekološke mreže te vezanih planskih dokumenata.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode i ostala TDU iz svoje nadležnosti, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

1.2 Oblikovati i uspostaviti reprezentativnu i funkcionalnu mrežu područja značajnih za očuvanje prirode

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Zaštićena područja temeljem Zakona o zaštiti prirode

Zaštićeni geolokaliteti/georaznolikost Geoparkovi Republike Hrvatske

Područja od europskog interesa
Morska zaštićena područja

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
1.2.1 Dopuniti ekološku mrežu područjima važnim za vrste i stanišne tipove za koje je Republika Hrvatska dobila ocjenu »znanstvene rezerve« na biogeografskom seminaru, ako istraživanja pokažu potrebu za time	Broj vrsta i stanišnih tipova za koje su provedena istraživanja.
1.2.2 Analizirati funkcionalnost postojećih zaštićenih područja, odrediti vrste i razine problema, te prioritete i načine (zakonske ili druge) njihova rješavanja, te sukladno analizi započeti reviziju	Broj elaborata analize zaštićenih područja s obzirom na ciljeve zaštite, stanje prirodnih vrijednosti, kategoriju zaštite, prostorni obuhvat te broj revidiranih zaštićenih područja u odnosu na stanje Upisnika iz 2016. godine.
1.2.3 Upisati granice zaštićenih područja u katastar i zemljišne knjige	Pripremljena dokumentacija za upis granica nacionalnih parkova u katastar i zemljišne knjige.

1.2.4 Analizirati reprezentativnost zaštićenih područja na nacionalnoj razini, razviti kriterije za proglašenje novih zaštićenih područja te u skladu s njima predložiti prioritete za zaštitu	Provedena analiza reprezentativnosti zaštićenih područja i utvrđena lista kriterija za proglašenje novih.
1.2.5 Analizirati zastupljenost hrvatskih zaštićenih područja na globalnim mrežama s međunarodnom designacijom (UNESCO World Heritage, UNESCO Man and the Biosphere (MaB), Ramsar, Geopark, SPAMI i dr.), odrediti prioritete za nove kandidature	Izrađena analiza s identificiranim prioritetima, te broj pripremljenih kandidatura za jednu od međunarodnih mreža.
1.2.6 Razviti kriterije za vrednovanje geobaštine te sukladno njima predložiti zaštitu vrijednih geolokaliteta	Razvijeni kriteriji za vrednovanje geobaštine. Broj podloga za zaštitu geolokaliteta.
1.2.7 Provoditi postupke zakonske zaštite područja za koja su već izrađene stručne podloge	Broj novih područja prioriteta za zaštitu.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode i ostala TDU iz svoje nadležnosti, HAOP, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode, znanstvene institucije.*

1.3 Standardizirati upravljanje u zaštiti prirode te uspostaviti sustav praćenja učinkovitosti

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Područja od europskog interesa
Stanje i indeks ugroženosti divljih vrsta iz
Crvenog popisa Republike Hrvatske
Abundancija i rasprostranjenost odabranih
vrsta

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
1.3.1 Izraditi planove upravljanja strogo zaštićenim vrstama s akcijskim planovima za vrste koje su utvrđene kao prioritete te revidirati postojeće planove upravljanja	Provodi se redovita revizija popisa prioriteta vrsta. Broj usvojenih planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama s akcijskim planovima.
1.3.2 Osigurati provedbu mjera utvrđenih planovima upravljanja strogo zaštićenim vrstama s akcijskim planovima za prioritete strogo zaštićene vrste	Broj provedenih projekata koji doprinose očuvanju ili postizanju povoljnog stanja ugroženih vrsta te njihovih staništa. Broj provedenih akcijskih planova za prioritete strogo zaštićene vrste. Ugrađene mjere očuvanja u sve relevantne planske dokumente.
1.3.3 Uspostaviti cjeloviti sustav skrbi za prioritete životinjske vrste	Broj ovlaštenih oporavilišta. Osigurana funkcionalnost oporavilišta za divlje životinje.
1.3.4 Uspostaviti cjeloviti sustav dojava o stradanju strogo zaštićenih životinjskih vrsta	Broj skupina strogo zaštićenih životinja za koje su uspostavljeni protokoli.
1.3.5 Unaprijediti standarde za izradu dokumenata upravljanja zaštićenim područjima, ekološkom mrežom i vrstama	Broj segmenata upravljanja za koje su izrađeni standardi upravljanja.
1.3.6 Razviti i uspostaviti sustav praćenja provedbe upravljanja zaštićenim područjima i vrstama, ustanoviti metodologiju te analizirati učinkovitost upravljanja zaštićenim područjima na razini pojedinih javnih ustanova i drugih upravljača te na nacionalnoj razini	Razvijen sustav praćenja učinkovitosti upravljanja s povezanim standardima te implementiran u nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Periodična procjena učinkovitosti upravljanja. Definiran sustav praćenja učinkovitosti upravljanja vrstama te proveden u praksi za velike zvižeri.
1.3.7 Prema definiranom okviru upravljanja ekološkom mrežom osigurati adekvatno ugrađivanje osnovnih i dodatnih mjera očuvanja u planove upravljanja ekološkom mrežom, sektorske planove gospodarenja prirodnim dobrima, prostorne planove i ostale sektorske planove	Površina ekološke mreže za koju su u planske dokumente i prostorne planove ugrađene mjere očuvanja.
1.3.8 Razvijati integralne sustave interpretacije i upravljanja posjetiteljima u zaštićenim područjima i pojedinim dijelovima ekološke mreže	Napravljena analiza stanja sa smjernicama za upravljanje posjetiteljima. Uspostavljen sustav evidencije posjetitelja u parkovima s velikim brojem posjetitelja.

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, šumarstva, lovstva, veterinarstva, vodnog gospodarstva, ribarstva i pomorstva, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, znanstvene institucije te stručnjaci za taksonomske skupine, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

1.4 Razvijati suradničke oblike upravljanja te ojačati komunikaciju

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Područja od europskog interesa
Svijest javnosti o zaštiti prirode

Područja pod poljoprivredno-
okolišnim potporama

Šumske površine s jamstvom održivog
gospodarenja

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
1.4.1 Omogućiti skrb o zaštićenom području, dijelu zaštićenog područja ili području ekološke mreže, izuzev šuma i šumskog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, od strane drugih subjekata koji nisu vlasnici ili nositelji prava	Broj područja o kojima skrbe drugi subjekti.
1.4.2 Poticati komunikaciju o zaštićenim područjima, ekološkoj mreži i strogo zaštićenim vrstama	Broj projekata usmjerenih na komunikaciju o vrijednostima zaštićenih područja, ekološke mreže i strogo zaštićenih vrsta.
1.4.3 Osigurati sudjelovanje dionika u upravljanju zaštićenim područjima, ekološkom mrežom i strogo zaštićenim vrstama	Udio usvojenih planova upravljanja za zaštićena područja i strogo zaštićene vrste izrađenih kroz participativni pristup dionika. Broj zaštićenih područja kojima se upravlja uz sudjelovanje dionika kroz suradničko vijeće ili slične mehanizme.
1.1.4 Poticati međunarodnu suradnju u upravljanju zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže te vrstama	Broj područja ekološke mreže Natura 2000 i/ili zaštićenih područja za koja su izrađeni prekogranični modeli upravljanja. Uspostavljen model prekograničnog upravljanja velikim zvjericima.

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, ostala TDU iz svoje nadležnosti, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

2.5.2. Strateški cilj 2: Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara

Održivo korištenje prirodnih dobara

Održivo korištenje prirodnih dobara je korištenje prirodnih dobara na način da se održava njihov potencijal kako bi se udovoljilo potrebama da ispune, sada i u budućnosti, odgovarajuće ekološke, gospodarske i socijalne funkcije na lokalnim, nacionalnim i globalnim razinama.

Gospodarske i ostale ljudske djelatnosti utječu na bioraznolikost korištenjem prirodnih dobara ili zauzimanjem i korištenjem prostora pa su tako i staništa i divlje vrste u Republici Hrvatskoj uglavnom ugroženi antropogenim djelovanjem. S druge strane, prestanak nekih ljudskih aktivnosti, poput košnje ili ispaše, također može imati negativni

učinak na bioraznolikost i dovesti do prirodne sukcesije, promjene ekoloških uvjeta i nestanka vrsta. Sukcesija je također prijetnja vlažnim područjima koja zahtijevaju aktivno upravljanje. Reguliranje vodotoka i promjene u vodnom režimu su glavna prijetnja svim stanišnim tipovima ovisnim o vodi, kao što su riječni šljunci, pješćane i muljevite obale, krški vodotoci sa sedrotvornim zajednicama i sedrene barijere, te svi tipovi vlažnih travnjaka i poplavne šume. Obalna staništa su pod jakim pritiskom širenja građevinskog područja. Nadalje, potrebno je bolje regulirati komercijalno sakupljanje biljaka i gljiva, te morskih vrsta, kako bi se spriječilo njihovo pretjerano korištenje te otklonila mogućnost pogoršavanja životnih uvjeta vrsta do te mjere da populacije postanu ugrožene. Ne smiju se zanemariti niti klimatske promjene, koje se smatraju jednim od glavnih uzroka gubitka bioraznolikosti na globalnoj razini, kroz utjecaj na vrijeme gniježđenja, migracije i rasprostranjenost vrsta. Ovi učinci su već zamijećeni u Republici Hrvatskoj, posebice promjene u razdoblju dolaska pojedinih migratornih ptica i početku gniježđenja te fenomen izbjeljivanja koralja.

Poseban problem predstavlja nelegalno, tzv. *divlje* odlaganje otpada u prirodu koje, ovisno o količini i vrsti odbačenog otpada može nepovoljno djelovati na živi i neživi svijet.

Unatoč propisima iz područja zaštite prirode, koji su usklađeni s pravnom stečevinom Europske unije, te osiguranom pravnom okviru za održivo korištenje prirodnih dobara, potrebni su dodatni naponi na učinkovitoj provedbi ovih propisa, kao i na podizanju svijesti o potrebi održivog korištenja prirodnih dobara. Također, u sektorskim planovima, strategijama, programima i politikama te planovima gospodarenja prirodnim dobrima i prostorno planskim dokumentima treba ojačati načela očuvanja i održivog korištenja prirodnih dobara i prostora, kako bi se osigurala učinkovita zaštita bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti.

U planove gospodarenja prirodnim dobrima ugrađuju se uvjeti zaštite prirode, a u dokumente prostornog uređenja zahtjevi zaštite prirode, dok se planovima upravljanja zaštićena područja osigurava zaštita bioraznolikosti kroz *usmjereno* obavljanje sektorskih djelatnosti. Provodi se postupak ocjene prihvatljivosti strategija, planova, programa i zahvata za ekološku mrežu (OPEM). Za strategije, planove i programe OPEM se provodi u sklopu SPUO, dok se za zahvate provodi kao samostalni postupak (ocjena prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu) ili u sklopu PUO. U postupcima provedbe OPEM-a osobito se ističu problemi nedostatka kapaciteta nadležnih tijela te potreba za poboljšanjem kvalitete studija. Detaljnije informacije nalaze se u poglavlju »Mehanizmi ugradnje mjera zaštite prirode u planove i propise drugih sektora« ove Strategije.

U Izvješću su detaljno obrađeni pritisci u kontekstu ljudskih djelatnosti, prirodnih pojava i utjecaja na prirodu, a kroz navedene aktivnosti ovoga Strateškog cilja adresirani su pritisci na bioraznolikost i georaznolikost.

Fragmentacija i degradacija staništa

Fragmentacija i degradacija prirodnih područja smanjuje površine i kvalitetu staništa te izolira životinjske populacije u manje i ranjivije dijelove. Procjenjuje se da će se proces fragmentacije staništa u Europi nastaviti i u budućnosti, a posebice u njenom istočnom dijelu razvojem infrastrukturnih projekata.

Izgradnja prometne infrastrukture (ceste, željezničke pruge, plovni kanali) predstavlja jedan od najvažnijih uzroka fragmentacije staništa. Utjecaji pojačanog prometa očituju se u povećanoj buci, posljedičnom uznemiravanju životinja te onečišćenju uz prometnice i pruge što čini okolna staništa nepovoljnim za život. Također uzrokuje nalete vozila na životinje, sprječava njihov pristup prirodnim resursima te potiče širenje invazivnih vrsta. Fragmentaciji staništa doprinosi također povećana urbanizacija te intenzivna poljoprivreda, te je posebno značajan utjecaj zahvata koji ulaze u cjelovita šumska područja. Travnjačka staništa najviše ugrožava širenje komercijalnih i industrijskih područja. Brane također predstavljaju fizičku barijeru kojom se prekida kretanje organizama rijekama i vodotocima te utječu na promjene stanišnih uvjeta uzvodno i nizvodno. Kao posljedica degradacije, najugroženija skupina kralježnjaka su slatkovodne ribe. Utjecaj brana prisutan je na većini hrvatskih rijeka, a posljedica je nestanak nekih ribljih vrsta i izmjene strukture ribljih zajednica. Fragmentacija staništa ima složene negativne utjecaje na veliki broj vrsta, no vezano uz neposredno stradavanje na prometnicama posebno su značajni utjecaji na vrste kojima su presječeni migracijski putovi (velike zvijeri, vodozemci i gmazovi). Svi ovi čimbenici uzrokuju smanjenje brojnosti populacija, a u konačnici pridonose i izumiranju osjetljivih i ugroženih vrsta, dok je degradirana i izgubljena staništa vrlo teško, a ponekad i gotovo nemoguće obnoviti.

Uključivanje zelene infrastrukture u prostorno planiranje može znatno doprinijeti smanjenju fragmentacije staništa. Očuvanje velikih neprekinutih prostora i smanjivanje prostorne fragmentacije ključni je kriterij održivog razvoja. Za prikaz fragmentiranosti područja u Republici Hrvatskoj prometnom infrastrukturom korišten je prilagođeni pokazatelj fragmentacije infrastrukturom, te su izdvojena područja veća od 100 km², koja nisu presječena autocestama, državnim cestama, županijskim cestama, željezničkim prugama te urbanim područjima. Prosječna površina pojedinih nefragmentiranih područja u Republici Hrvatskoj iznosi 240 km², a njihov ukupni udio u površini kopnenog dijela Republike Hrvatske iznosi 58 %. Prosjek nefragmentiranih područja po županijama je 48 %. Najveći udio nepresječenih ili nefragmentiranih područja većih od 100 km² ima Ličko-senjska županija (89,59 %), a najmanji Međimurska županija (8,03 %) što odražava veću fragmentaciju površinom manjih sjeverozapadnih županija. Ovaj pokazatelj ukazuje na znatno manju fragmentiranost prometnicama u odnosu na zemlje zapadnog dijela Europe.

Invazivne strane vrste

Invazivne strane vrste (engl. *Invasive Alien Species*, IAS) su među glavnim prijetnjama bioraznolikosti. Osim toga, imaju negativan socijalni učinak, mogu biti prijenosnici bolesti ili uzrokovati zdravstvene probleme poput peludnih alergija i dermatitisa. Nadalje, negativno utječu na usluge ekosustava, što se očituje kroz štete u poljoprivredi, ribarstvu, šumarstvu i sl. IAS direktno negativno utječu na gospodarstvo i kroz štete na infrastrukturnim i hidroenergetskim objektima, a indirektno kroz smanjivanje radne učinkovitosti zbog zdravstvenih problema povezanih s alergijama. Troškovi koje IAS nanose Europskoj uniji procjenjuju se na najmanje 12 milijardi eura godišnje i nastavljaju rasti. U Republici Hrvatskoj nije utvrđen ukupan razmjera šteta, ali postoje pojedinačni primjeri koji ilustriraju financijski značaj problema, kao npr. štete na hidroenergetskim objektima HE »Varaždin«, HE »Čakovec« i HE »Dubrava« nastale zbog gustih obraštaja školjkaša raznolika trokutnjača (*Dreissena polymorpha*) i biljke kanadska vodena kuga (*Elodea canadensis*). Trošak uklanjanja raznolike trokutnjače u proteklom četverogodišnjem razdoblju iznosio je preko 1,5 milijuna kuna, dok je šteta nastala zbog uklanjanja kanadske vodene kuge i sanacije oštećenja koje je uzrokovala na HE »Čakovec« iznosila oko 500.000 kuna. Trend pokazuje da će se stanje pogoršati ako se ne poduzmu mjere za rješavanje problema na nacionalnoj razini temeljene na usklađenom djelovanju dionika. Porast problema je i naseljavanje novih IAS-a i daljnje nekontrolirano širenje već prisutnih IAS-a, što ima za posljedicu povećanje šteta i troškova upravljanja. Nesistematizirano znanje o putovima unošenja i utjecaju stranih vrsta, nepostojanje jedinstvene liste stranih vrsta, neprovedena sustavna prioritizacija stranih vrsta u Republici Hrvatskoj prepreka su sustavnom i učinkovitom rješavanju problema IAS-a. Nadalje, nedostadni financijski, ljudski i tehnički resursi predstavljaju prepreku uspostavi sustava za upravljanje stranim vrstama. Dodatno je potrebno i uskladiti međusektorsko djelovanje kroz nacionalni zakonodavni okvir. Time bi se stvorila osnova za učinkovito uključivanje različitih dionika u ovu problematiku. Ispitivanje javnog mnijenja iz 2013. godine pokazalo je nedovoljnu razinu educiranosti i informiranosti javnosti o IAS-u (preko 60 % stanovnika Republike Hrvatske nije čulo za pojam invazivnih stranih vrsta). Dio navedene problematike sagledava i Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem.

Premda problematika IAS ne poznaje granice država, trenutno je regionalna suradnja nedovoljno razvijena i nije koordinirana, što predstavlja dodatni problem. Pozitivan primjer je sudjelovanje u projektu BALMAS čiji je glavni cilj uspostava zajedničkog prekograničnog sustava povezivanja svih istraživanja na Jadranu, stručnjaka te nacionalnih institucija kako bi se izbjegli neželjeni rizici po okoliš i ljude zbog transporta IAS-a. Kroz poduzete aktivnosti stvoren je okvir za mjere predostrožnosti koji ima za cilj smanjivanje rizika od novih bioloških invazija. Trend negativnih utjecaja IAS-a na bioraznolikost je uzlazan. Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2012. godine pokazuje da su zbog IAS-a najugroženiji vodozemci, slatkovodne ribe, gmazovi, morske ribe, vretenca, a broj stranih vrsta je u porastu. Prikupljanje podataka i održavanje baza podataka o IAS-u te edukacija i podizanje svijesti javnosti predstavljaju bitan segment pri upravljanju invazivnim stranim vrstama. Aktivnosti koje se odnose na te segmente su navedene i u drugim strateškim ciljevima, posebice Strateškom cilju 4 i Strateškom cilju 5 ove Strategije.

Posebni ciljevi

2.1 Osigurati održivo korištenje prirodnih dobara kroz sektorske planske dokumente

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
2.1.1 Poboljšati učinkovitost postupaka vezanih uz zaštitu prirode kroz suradnju i komunikaciju sa sektorima pri izradi/donošenju sektorskih planova i prostornih planova	Broj ugrađenih mjera očuvanja u sve relevantne dokumente upravljanja i/ili gospodarenja. Broj/udio strategija i planova za koje je provedena OPEM.
2.1.2 Povećati broj ciljanih inspeksijskih nadzora ugradnje i provedbe uvjeta zaštite prirode iz ciljanih planskih dokumenata u odnosu na trenutnu razinu	Povećan udio inspeksijskih nadzora nad ribolovno-gospodarskim osnovama.

2.1.3 Poticati prihvaćanje i provođenje mjera očuvanja bioraznolikosti u sklopu Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. te pratiti njihovu provedbu	Povećana površina pod poljoprivredno-okolišnim potporama (ha). Broj korisnika poljoprivredno-okolišnih mjera.
2.1.4 Osigurati učinkovitu provedbu mjera zaštite prirode u godišnjem Programu radova održavanja u području zaštite od štetnog djelovanja voda	Izrađen postupovnik suradnje između sektora vodnog gospodarstva i sektora zaštite prirode pri ishođenju uvjeta zaštite prirode. U suradnji sa sektorom vodnog gospodarstva izrađen tehnički priručnik s uputama za provedbu uvjeta zaštite prirode pri radovima održavanja u području zaštite od štetnog djelovanja voda.
2.1.5 Utvrditi vrste i stanišne tipove osjetljive na klimatske promjene i razviti specifične mjere očuvanja	Izrađen popis osjetljivih vrsta i staništa s prijedlogom specifičnih mjera za prilagodbu klimatskim promjenama i smjernicama za praćenje stanja.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategija Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, šumarstva, ribarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, poljoprivrede, gospodarstva i prostornog planiranja, HAOP, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, upravna tijela jedinica područne (regionalne) samouprave, pravne i fizičke osobe koje gospodare i/ili upravljaju prirodnim dobrima, Savjetodavna služba, Hrvatske vode, Hrvatske šume d.o.o., znanstvene institucije, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP): –

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, HAOP, upravna tijela jedinica područne (regionalne) samouprave, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.*

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Abundancija i rasprostranjenost odabranih vrsta
Populacijski trendovi ptica na poljoprivrednim površinama
Svijest javnosti o zaštiti prirode

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva, unutarnjih poslova, financija te carinskih poslova, HAOP, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

2.2 Ojačati sustav provedbe ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
-----------	---------------------

2.2.1 Poboljšati kontrolu provedbe mjera ublažavanja za ekološku mrežu i praćenja njihovih učinaka	Broj pristiglih povratnih izvješća za ciljane zahvate za koje je propisana obveza izvješćivanja o praćenju stanja. Broj inspekcijskih nadzora u odnosu na sadašnju godišnju razinu.
2.2.2 Izraditi tematske priručnike/smjernice za izradu studija Glavne ocjene za specifične tipove zahvata	Broj izrađenih tematskih priručnika/smjernice za izradu studija Glavne ocjene za specifične tipove zahvata.
2.2.3 Uvesti jedinstvenu evidenciju postupaka OPEM	Izrađena baza podataka postupaka OPEM.

2.3 Osigurati održivo korištenje zavičajnih divljih vrsta čije iskorištavanje nije regulirano posebnim propisima

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
2.3.1 Analizirati mogućnost naknada za uzimanje iz prirode zavičajnih divljih vrsta čije se uzimanje u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa provodi sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode	Izrađena analiza uspostave sustava naknada.
2.3.2 Pojačati koordinirani inspekcijski nadzor komercijalnog iskorištavanja divljih vrsta u odnosu na trenutnu razinu i koordinirano djelovanje s inspekcijama drugih sektora i djelatnicima Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva financija i Carinske uprave	Broj koordiniranih inspekcijskih nadzora.

2.4 Zaštiti genetsku raznolikost i održivo koristiti genetske izvore

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP): –

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
2.4.1 Proširiti ex-situ zaštitu zavičajnih divljih vrsta	Broj ovlaštenih genskih banki strogo zaštićenih zavičajnih divljih vrsta.
2.4.2 Provoditi Nagoya protokol o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja	Nacionalno zakonodavstvo kontinuirano se usklađuje s odredbama Nagoya protokola i Uredbe (EZ) br. 511/2014 ³

[3](3 Uredba (EZ) br. 511/2014 Europskoga parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji (SL L 150, 20. 5. 2014.))

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, poljoprivrede, šumarstva, ribarstva i gospodarstva, HAOP, botanički i zoološki vrtovi, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

2.5 Očuvati nefragmentirana cjelovita prirodna područja i obnoviti najugroženija degradirana staništa

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava
Zastupljenost ugroženih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj
Fragmentacija prirodnih i poluprirodnih područja

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
2.5.1 Izraditi skup nacionalnih pokazatelja za fragmentaciju staništa	Nadopunjen skup nacionalnih pokazatelja vezanih uz fragmentaciju staništa.
2.5.2 Izraditi kartu stanišnih koridora važnih za kretanje faune ugrožene fragmentacijom s mjerama za ublažavanje utjecaja	Izrađena karta koridora i utvrđene mjere za ublažavanje utjecaja. Izrađene smjernice za osiguravanje kontinuiteta vodotoka za faunu riba. Izrađene smjernice za osiguranje propusnosti prometne infrastrukture za ugrožene skupine.
2.5.3 Provoditi mjere očuvanja i obnove zelene infrastrukture	Broj projekata obnove zelene infrastrukture.

2.5.4 Unaprijediti postojeće praćenje stradavanja strogo zaštićenih životinja od cestovnog i željezničkog prometa te na električnim vodovima i to prvenstveno kroz intenzivniju međusektorsku suradnju

Broj radionica sa sektorima u svrhu unaprjeđenja suradnje na praćenju.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, gospodarstva, pomorstva, prometa, i infrastrukture, HAOP, znanstvene institucije, pravne i fizičke osobe koje gospodare i/ili upravljaju prirodnim dobrima, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, HŽ Infrastruktura d.o.o.*

2.6 Uspostaviti sustav upravljanja stranim vrstama te provoditi mjere sprječavanja unošenja i širenja te suzbijanja invazivnih stranih vrsta

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

BR 9

Invazivne strane vrste

ME 17

Unos stranih i invazivnih vrsta

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
2.6.1 Uspostaviti cjeloviti zakonodavni okvir Republike Hrvatske za upravljanje IAS-om	Doneseni potrebni zakonski i podzakonski akti Uspostavljeno je funkcionalno međuresorno povjerenstvo za IAS i koordinaciju (komunikaciju) nadležnih tijela.
2.6.2 Izraditi standarde za procjenu rizika invazivnosti stranih vrsta	Broj skupina za koje je izrađen standard za procjenu rizika.
2.6.3 Uspostaviti programe osposobljavanja za unaprjeđenje službenih kontrola IAS	Broj radionica za osposobljavanje službenika nadležnih tijela o postupanju s IAS i njihovoj identifikaciji: carinska služba, nadležne inspekcije (fitosanitarna inspekcija, granična veterinarska inspekcija, inspekcija zaštite prirode i dr.) te broj sudionika po radionici.
1.6.4 Definirati putove unošenja i uspostaviti sustav upravljanja IAS-om	Izrađeni planski dokumenti za upravljanje IAS-om i putovima njihovog unošenja. Uspostavljena regionalna suradnja i razmjena podataka vezanih uz IAS. Broj projekta vezanih uz upravljanje IAS-om.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, financija, zdravstva, pomorstva, prometa, infrastrukture, gospodarstva, šumarstva i lovstva, te ostala TDU iz svoje nadležnosti, HAOP, nadležne inspekcije (fitosanitarna inspekcija, granična veterinarska inspekcija, inspekcija zaštite prirode), Hrvatska gospodarska komora, OCD-i, znanstvene institucije, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, pravne i fizičke osobe koje gospodare i/ili upravljaju prirodnim dobrima.*

2.5.3. Strateški cilj 3: Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode

U razdoblju od 2008. godine do danas uloženi su znatni naponi u jačanje kapaciteta zaštite prirode, no dobiveni rezultati još uvijek nisu u cijelosti zadovoljavajući. Pad standarda i dugogodišnja recesija odrazila se i na započeto jačanje kapaciteta sustava zaštite prirode. Uočeno stagniranje u jačanju kapaciteta sustava posljedica je i čestog mijenjanje prioriteta vezanih uz sustav zaštite prirode, kako na državnoj tako i na područnoj (regionalnoj) razini. Za uspostavu djelotvornog sustava zaštite prirode potrebno je provesti i dodatno usklađivanje zakonodavstva te dodatno osposobljavanje djelatnika upravnih i stručnih tijela na državnoj, ali i područnoj (regionalnoj) razini.

Stručna osposobljenost i educiranost upravnih i stručnih tijela na državnoj i područnoj (regionalnoj) razini, kao i uključivanje zainteresirane javnosti, prepoznato je kao osnova za učinkovito upravljanje i očuvanje prirode. Stručna osposobljenost i educiranost upravnih i stručnih tijela doprinijet će njihovu jačanju, uspješnijoj provedbi decentralizacije poslova zaštite prirode te učinkovitijem upravljanju zaštićenim područjima, područjima ekološke mreže Natura 2000, ali i prirodnim dobrima u cjelini.

Edukacija unutar sustava zaštite prirode trenutno se provodi na nekoliko razina i načina. Za razmjenu stručnih znanja, vještina i iskustava iz prakse te edukaciju djelatnika službi u zaštiti prirode organizira se Godišnji seminar službi čuvara prirode i Skup stručnih službi javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima. Stručni ispit imaju čuvari prirode, za koji se od 2008. godine održava i pripremni edukacijski seminar. Od 2010. godine započeo je razvoj Programa edukacije djelatnika ustanova u zaštiti prirode te je razvijen dio tematskih modula^[4] (Moduli su: Osnove interpretacije i edukacije u zaštiti prirode, Planiranje upravljanja, Uključivanje javnosti u upravljanje zaštićenim područjima, Granice prihvatljive promjene kao okvir za upravljanje posjetiteljima, Praćenje stanja i izvješćivanje prema Direktivi o staništima, Jačanje uloge čuvara prirode i djelatnika stručnih službi u praćenju stanja vrsta Natura 2000, Riblje staze – teoretski i praktični pristup, Razvoj temeljnih menadžerskih kompetencija, geografski informacijski sustav (GIS) u zaštiti prirode, Uvod u prostorne i neprostorne analize podataka koristeći rješenja open-source software-a – QGIS, Interni portal Informacijskog sustava zaštite prirode, Jačanje kapaciteta za implementaciju i provedbu zakonodavstva o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama u Europskoj Uniji, Jačanje stručnih znanja i tehničkih kapaciteta svih relevantnih ustanova za Ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.) koji su se započeli provoditi od kraja 2011. godine. Do sada je kroz različite module Program edukacije prošlo 314 zaposlenika Ministarstva, HAOP-a i javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. Uz navedeno, od 2008. godine provodi se i program stručnog usavršavanja^[5] (Teme: pravni propisi i nadležnost, strogo zaštićene velike zvijeri, biologija i stanište, utvrđivanje i procjena štete od strogo zaštićenih divljih vrsta i dr.) stalnih vještaka ovlaštenih za utvrđivanje i procjenu štete od strogo zaštićenih divljih vrsta. Organiziraju se i radionice Interventnog tima za vuka i risa, kao i radionice Interventnog tima za medvjeda. Vezano uz implementaciju Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune (CITES) i nadzora prekograničnog prometa i trgovine ugroženim divljim vrstama, od 2006. godine kontinuirano se provode seminari i radionice za edukaciju carinskih službenika, službenika granične policije, veterinarskih i fitosanitarnih inspektora te inspektora zaštite prirode, kao i drugih službenika koji rade na poslovima prekograničnog prometa i trgovine divljim vrstama. Obzirom na ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju, uz navedene službe potrebno je dodatno educirati i policijske službenike, kao i ostale uključene u prekršajne i kaznene postupke (državno odvjetništvo i sudbenu vlast), kako bi sankcije za kršenje odredbi uredbi bile adekvatno primijenjene. U okviru razvoja Sustava za praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i/ili bolesnih strogo zaštićenih životinja započelo se s održavanjem tečajeva za stručno usavršavanje veterinaru vezano za postupanje s uginulim, bolesnim ili ozlijeđenim morskim kornjačama.

Kroz gotovo sve projekte^[6] (COAST (Održivi razvoj turizma u Hrvatskoj), PAMS (Projekt »Sustav upravljanja zaštićenim područjima u Republici Hrvatskoj«), PHARE Natura 2000 u Hrvatskoj (Projekt »Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj«), MedPAN South (Projekt »Jačanje mreže morskih zaštićenih područja u Hrvatskoj«), NIP projekt, BALMAS (Projekt »Ballast water management for Adriatic Sea protection«) i dr.) koje su od 2008. godine provodile institucije zaštite prirode i neki OCD-i organizirane su edukacije za djelatnike sektora, najčešće vezane uz adaptivno upravljanje, participativno planiranje upravljanja područjima i vrstama, uključivanje dionika i facilitaciju, ekološku mrežu Natura 2000, upotrebu GIS-a i praćenje stanja (monitoring). Ovakve projekte OCD-i su nastavili provoditi i u IPA projektima, točnije kroz shemu dodjele bespovratnih sredstava IPA 2011 »Potpora organizacijama civilnog društva za razvijanje partnerstava za održivo korištenje zaštićenih područja u Hrvatskoj, uključujući moguća područja unutar NATURA 2000« tijekom 2014. i 2015. godine. HAOP vodi internu listu zaposlenika u sustavu zaštite prirode (uzp@dzzp.hr) namijenjenu razmjeni iskustava, informacija i literature te raspravama o stručnim pitanjima (oko 350 članova), koja se redovito održava.

Usporedbom uočenih nedostataka i do sada razvijenih te provedenih edukacija vidljivo je da se edukacijski programi razvijaju u dobrom smjeru. Ipak, procjene kapaciteta sustava zaštite prirode te potreba za njegovim jačanjem uglavnom su bile usmjerene na jedan segment sustava – javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima. Kroz rezultate provedenih

analiza potreba za jačanjem kapaciteta razvidno je da su u sustavu zaštite prirode vidljive značajne razlike u educiranosti djelatnika i razini znanja i vještina, značajne praznine u kapacitetima, ali i da postoje unutarnji kapaciteti koji se mogu iskoristiti u edukacijskim programima.

Za pravu procjenu i definiranje prioriteta trebalo bi se provesti nacionalno istraživanje koje bi obuhvatilo sve institucije unutar sustava i sve profile zaposlenika. U budućnosti veću pažnju potrebno je posvetiti vođenju evidencije edukacija u institucijama, kao i do sada zanemarivanim temama.

Financiranje zaštite prirode u Republici Hrvatskoj je još uvijek i u velikoj mjeri oslonjeno na sredstva državnog proračuna Republike Hrvatske, a u manjoj mjeri i proračune područnih (regionalnih) samouprava i/ili lokalnih samouprava. Pojedine ustanove u sustavu u većoj ili manjoj mjeri financiraju se vlastitim prihodima, kroz pomoći međunarodnih organizacija i institucija Europske unije te donacijama fizičkih i pravnih osoba. Još od kraja 1990-ih vrlo značajnu rastuću ulogu imaju financijska sredstva Europske unije, koja su se kroz pretpristupne fondove dodjeljivala na projektnoj osnovi, kao i drugi međunarodni izvori financiranja. Prema dostupnim podacima za izvještajno razdoblje do 2012. godine ukupna ulaganja u zaštitu prirode iznosila su u prosjeku oko 71 milijun kuna, od čega je gotovo 57 milijuna kuna proračunskih sredstava. Ostala sredstva su većinom vlastiti prihodi od provođenja aktivnosti u zaštićenim područjima te vrlo nizak udio financiranja iz privatnog sektora (tek 0,03 %). Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju i otvaranjem mogućnosti za korištenje sredstava za projekte zaštite prirode iz različitih fondova Europske unije sve više se uočava problem osiguravanja sredstava za međufinanciranje i sufinanciranje projekata. Ovaj problem izraženiji je kod ustanova koje upravljaju zaštićenim dijelovima prirode na područnoj (regionalnoj) i/ili lokalnoj razini, kao i kod OCD-a koje se bave zaštitom okoliša i prirode. Identifikacijom ovoga problema od 2012. godine FZOEU ulaže značajna sredstva za pripremu i sufinanciranje projekata zaštite prirode, posebice projekata javnih ustanova, dok su za specifične programe unije (npr. LIFE program) pripremljeni modeli osiguravanja dijela sufinanciranja za odobrene projekte. Detaljnije informacije nalaze se u poglavlju »Plan mobilizacije resursa« ove Strategije.

Od 2011. godine Ministarstvo je započelo provedbu petogodišnjeg NIP projekta koji je financiran 100 % sredstvima zajma Svjetske banke. Projekt osigurava stabilno financiranje prioriteta aktivnosti u zaštiti prirode do travnja 2017. godine do kada je očekivano trajanje projekta. Navedena sredstva su svojevrsan most do korištenja fondova Europske unije. U financijskom razdoblju 2014. – 2020. u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija putem Tematskog cilja 6 »Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa« i pripadajućeg Investicijskog prioriteta »Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla te promicanje usluga ekosustava, uključujući Natura 2000 i zelenu infrastrukturu« financiraju se projekti zaštite prirode s uporištem u Strategiji Europske unije o bioraznolikosti od 2020. koja je sveukupno vezana uz preokretanje trenda gubitka bioraznolikosti i ubrzavanje prijelaza na resursno učinkovito gospodarstvo.

Posebni ciljevi:

3.1 Ojačati institucionalne kapacitete u zaštiti prirode

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP): -

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
3.1.1 Sustavno se konzultirati s drugim sektorima od značaja za zaštitu prirode u svrhu međusobnog razumijevanja, usklađivanja zakonskih rješenja i osnaživanja njihove uloge u provođenju propisa iz područja zaštite prirode	Broj osnovanih i operabilnih međusektorskih radnih skupina za rad na usklađivanju zakonskih rješenja od interesa za zaštitu prirode. Broj godišnjih skupova koji okuplja djelatnike sektora zaštite prirode i još jednog sektora od značaja za zaštitu prirode.
3.1.2 Raditi na daljnjoj decentralizaciji upravne odgovornosti u zaštiti prirode, intenzivirati komunikaciju nadležne državne uprave i područnih (regionalnih) samouprava	Broj tematskih okupljanja s tijelima područne (regionalne) samouprave odgovornim za zaštitu prirode. Zakonom decentralizirane i jasno definirane ovlasti i poslovi upravnih tijela i javnih ustanova.
3.1.3 Napraviti stručnu procjenu postojećih i potrebnih kapaciteta sustava na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini te u skladu s rezultatima poticati kadrovsko jačanje institucija sustava	Napravljena stručna analiza s prijedlozima poboljšanja učinkovitog korištenja ljudskih resursa.
3.1.4 Izraditi stručnu analizu opremljenosti javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode s prijedlogom optimizacije i prioriteta, te postupiti u skladu s rezultatima analize	Napravljena stručna analiza opremljenosti javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode s prijedlogom optimizacije i prioriteta. Povećana razina opremljenosti javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u odnosu na izrađenu analizu.
3.1.5 Započeti razvoj sustava praćenja učinkovitosti djelatnika u sustavu zaštite prirode te vrednovanja rezultata rada pri napredovanju i/ili reizboru	Razvijen i testiran pilot sustav praćenja učinkovitosti djelatnika u sustavu zaštite prirode te vrednovanja rezultata rada pri napredovanju i/ili reizboru.

3.1.6 Propisati obvezu kontinuirane edukacije djelatnika u sustavu zaštite prirode i razviti sustav vrednovanja kontinuiranog obrazovanja pri napredovanju	Zakonski regulirana obveza kontinuirane edukacije djelatnika u sustavu zaštite prirode i aktima javnih ustanova reguliran sustav vrednovanja kontinuiranog obrazovanja pri napredovanju.
3.1.7 Započeti proces profesionalizacije struke zaštite prirode kroz opis kompetencija i registraciju profesije te u suradnji s obrazovnim institucijama započeti razvoj vanjskih obrazovnih programa	Izvršena registracija profesija vezanih uz zaštitu prirode te definirane ključne kompetencije za pojedina zanimanja.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, gospodarstva, zdravstva, financija, pomorstva, prometa, infrastrukture, graditeljstva, poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva, vodnog gospodarstva, kulture i prostornog planiranja, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode, obrazovne institucije.*

3.2 Nastaviti jačati tehnička znanja i vještine za učinkovito provođenje zaštite prirode

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP): –

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
3.2.1 Provesti sustavno istraživanje potreba za jačanjem znanja i vještina djelatnika institucija sustava zaštite prirode, kao i drugih pravnih osoba uključenih u provođenje propisa iz područja zaštite prirode	Procijenjene potrebe za jačanje znanja i vještina unutar sektora zaštite prirode.
3.2.2 Izraditi plan jačanja kapaciteta djelatnika u sektoru zaštite prirode	Izrađen plan jačanja kapaciteta djelatnika u sektoru zaštite prirode.
3.2.3 Nastaviti razvoj cjelovitog Programa edukacije djelatnika u zaštiti prirode i redovito provoditi trening module te propisati obvezu temeljne edukacije svih djelatnika koji ulaze u sustav zaštite prirode u području očuvanja prirode, zakonske regulative, strateškog planiranja i financijske odgovornosti i razviti odgovarajući bazični modul	Potpuno razvijen program edukacije djelatnika u zaštiti prirode. Broj novih tematskih modula koji su u potpunosti razvijeni i implementirani. Broj trening modula Programa implementiranih svake godine. Razvijen temeljni višednevni interni program edukacije djelatnika te propisana obveza njegova pohađanja za sve nove djelatnike u sustavu. Broj razvijenih i implementiranih trening modula za djelatnike drugih sektora povezanih s provedbom propisa iz područja zaštite prirode.
3.2.4 Nastaviti redovno održavati godišnje skupove, razviti nove platforme za razmjenu znanja i iskustava te povećanje vidljivosti informacija	Redovito godišnje održavanje seminara čuvara prirode i Skupova stručnih službi na godišnjoj razini. Interni portal Informacijskog sustava zaštite prirode nadograđen sadržajima vezanim uz edukaciju i razmjenu znanja i iskustava.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

3.3 Povećati financijsku održivost sustava zaštite prirode

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
3.3.1 Revidirati postojeće zakonske mehanizme financiranja kako bi se osigurala veća dostupnost sredstava	Broj izmijenjenih zakonskih mehanizama koji osiguravaju veću dostupnost sredstava.
3.3.2 Unaprijediti inovativne mehanizme financiranja sektora zaštite prirode	Otvoreni novi načini prodaje ulaznica i ostalih usluga u zaštićenim područjima. Doneseni programi i broj ostvarenih projekata povećanja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u nacionalnim parkovima i parkovima prirode.
3.3.3 Osnažiti financijsku održivost ustanova u zaštiti prirode kroz diverzifikaciju prihoda, koordinaciju i racionalizaciju	Povećanje broja parkova koji se u cijelosti financiraju iz vlastitih prihoda. Povećanje raznolikosti korištenih izvora prihoda. Uspostavljen model sustava financiranja sektora zaštite prirode iz dijela ostvarenih prihoda od ulaznica i drugih usluga parkova prema načelu solidarnosti.
3.3.4 Usmjeriti sustav zaštite prirode prema projektnom načinu financiranja iz dostupnih fondova Europske unije i drugih izvora financiranja	Povećanje udjela sredstava iz fondova Europske unije u ukupnom realiziranom proračunu ustanova u sektoru zaštite prirode. Povećanje broja ustanova iz sektora zaštite prirode koje su korisnici fondova Europske unije. Udio iskorištenih sredstava za odgovarajuće mjere iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. (specifični cilj 6c2 i investicijski prioritet 6iii).
3.3.5 Izvršiti analizu te uspostaviti sustav evidencije, praćenja i izvještavanja o ulaganjima u sustav zaštite prirode	Izrađena analiza. Uspostavljeni mehanizmi za praćenje ulaganja u zaštitu prirode (državni proračun Republike Hrvatske, proračun jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, privatni sektor, OCD-i i ostalo).
3.3.6 Nastaviti ulaganja u očuvanje bioraznolikosti zemalja u tranziciji kroz mehanizam službene razvojne pomoći	Razina financiranja službene razvojne pomoći utvrđena temeljem početne vrijednosti prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti (za razdoblje 2006. – 2010. godina). Zadržana minimalna razina financiranja službene razvojne pomoći.
3.3.7 Procijeniti potpore koje su štetne za bioraznolikost te ih ukinuti i/ili reformirati prema potrebi	Napravljena procjena potencijalno štetnih potpora za bioraznolikost. Uklonjene su i/ili reformirane potpore koje mogu prouzročiti najveći negativni utjecaj na bioraznolikost.
3.3.8 Osigurati dostupnost potpora s pozitivnim utjecajem na bioraznolikost te poticati njihovo korištenje	Broj aktivnih mjera i operacija za očuvanje bioraznolikosti kroz Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. i Operativni program pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. Broj ugovora s korisnicima za provedbu navedenih mjera i operacija.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, poljoprivrede, ribarstva, financija i fondova Europske unije, FZOEU, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

2.4.4. Strateški cilj 4: Povećati znanja i dostupnost podataka o prirodi

Znanje o stanju prirode

HAOP uspostavlja i organizira inventarizaciju svih sastavnica bioraznolikosti i georaznolikosti, kartiranje ugroženih vrsta, stanišnih tipova i geolokaliteta te osigurava njihovo stalno i pravodobno dopunjavanje. Također, uspostavlja i organizira praćenje stanja očuvanosti prirode (monitoring). Do sada je u Republici Hrvatskoj ukupno zabilježeno oko 40.000 vrsta, iako se pretpostavlja da je taj broj znatno veći. U posljednje vrijeme može se zamijetiti porast broja poznatih odnosno zabilježenih vrsta u Republici Hrvatskoj uglavnom zbog boljeg poznavanja bioraznolikosti, a zbog intenziviranja istraživanja usmjerenih na inventarizaciju flore i faune u Republici Hrvatskoj posebice povezanih s provedbom Direktive o pticama i Direktive o staništima. Doprinos daju i ustanove u sektoru zaštite prirode (su)financiranjem velikog broja

istraživačkih projekata. U provedbi su višegodišnje aktivnosti koje imaju za cilj prikupljanje dostupnih povijesnih podataka za prioritetne taksonomske skupine te prikupljanje aktualnih terenskih podataka^[7] (u okviru NIP projekta). Kroz 2011. i 2012. godinu intenzivirao se rad na uspostavi sustava praćenja stanja^[8] (u okviru projekta IPA MAN-MON) te su izrađeni prvi nacionalni monitoring programi za vrste i staništa. Daljnji rad na uspostavi monitoring sustava je u tijeku. Karta staništa Republike Hrvatske u mjerilu 1:100.000 po prvi je puta dala pregled svih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj kao i njihovog prostornog rasporeda, međutim tijekom vremena pokazalo se da je pregrubog mjerila za potrebe planiranja i upravljanja u zaštiti prirode i praćenja stanja te da je za provedbu tih aktivnosti potrebno izraditi precizniju kartu. Postojeća karta je tek u manjoj mjeri dopunjavana detaljnijim kartiranjem zaštićenih područja, a provodi se detaljnije kartiranje stanišnih tipova^[9] (kroz NIP projekt) u mjerilu 1:25.000.

Do danas ne postoji jedinstveni zajednički katastar speleoloških objekata te je stoga 2014. godine pokrenut trogodišnji projekt kroz koji će speleološke udruge prikupiti, ažurirati i verificirati podatke o speleološkim objektima. Iako postoji zakonska regulativa, na nacionalnoj razini ne postoji organizirano i sustavno prikupljanje podataka o georazolikosti kao preduvjet za kvalitetno vrednovanje i očuvanje značajnih geolokaliteta te minerala i fosila. Metode koje se primjenjuju za prikupljanje podataka o georazolikosti na lokalnoj razini razlikuju se i često nisu usporedive.

Inventarizacija, tipološka klasifikacija i vrednovanje krajobraza napravljeno je samo na pojedinim projektnim područjima (UNDP/GEF). Osnovana je Međuresorna skupina za krajobraze koja je donijela određene preporuke, no i dalje je prisutna neujedinjenost i nepostojanje jedinstvenog pristupa ovoj problematici.

Iako je u zadnjem razdoblju zabilježen značajan pomak u prikupljanju podataka vezanih uz vrste i stanišne tipove, i dalje je potrebno nastaviti rad u smjeru standardizacije prikupljanja podataka te poboljšanja samog prikupljanja. To se prvenstveno odnosi na prikupljanje postojećih podataka za one skupine za koje to do sada nije učinjeno, a s ciljem omogućavanja definiranja trendova i poželjnog stanja te referentnih vrijednosti potrebnih za ocjenu stanja očuvanosti. Usko je vezana i potreba nastavka rada na uspostavi monitoring sustava s obzirom na obvezu podnošenja izvješća svakih šest godina o provedbi poduzetih mjera očuvanja u okviru Direktive o staništima, koje mora sadržavati i rezultate praćenja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova navedenih na Dodacima spomenute Direktive. Uz to, sukladno odredbama Direktive o pticama države članice dužne su izvještavati o stanju populacija svih vrsta ptica koje se prirodno pojavljuju na teritoriju pojedine države članice. Republika Hrvatska, kao članica Europske unije ima obvezu svakih šest godina izvješćivati o stanju očuvanosti za gotovo 600 različitih vrsta i stanišnih tipova s dodatka navedenih direktiva, a prvo takvo izvješće će dostaviti 2019. godine. Također, radi planiranja i provedbe učinkovitog upravljanja te provođenja postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu, prepoznata je i potreba prikupljanja podataka na područjima ekološke mreže, a radi što boljeg definiranja ciljeva očuvanja, izrade prostorne zonacije s obzirom na ciljne vrste i stanišne tipove te definiranja mjera očuvanja temeljem ekoloških zahtjeva na područjima ekološke mreže. Prikupljeni podaci koristit će se i za izradu novih te ažuriranje postojećih Crvenih popisa koji će služiti kao podloge za vrednovanje prirode i planiranje mjera očuvanja. Zbog sve većeg pritiska na prirodne resurse, potrebno je prikupiti i podatke o vrstama radi određivanja kvota za korištenje. Također, potrebno je nastaviti raditi na prikupljanju podataka o biorazolikosti u moru, uključujući i kartiranje morskih staništa, jer je zbog skupih i zahtjevnih istraživanja prisutna manjkavost podataka.

Najveće izazove za ispunjenje svih zakonskih obveza predstavljat će manjak ljudskih kapaciteta za terensko prikupljanje, ali i obradu podataka i samu provedbu projekata, te unutarnja i međusektorska koordinacija na ovom polju. Također, manjak financijskih resursa predstavlja ograničenje sustavnom prikupljanju velike količine standardiziranih podataka objedinjenih u zajedničkom informacijskom sustavu.

Dostupnost podataka o stanju prirode

Republika Hrvatska je 1998. godine ratificirala Konvenciju o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu (Aarhuška konvencija) (Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 1/07.)) te ju ugradila u hrvatsko zakonodavstvo. Sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama (»Narodne novine«, br. 25/13. i 85/15.), dio institucija sektora zaštite prirode uspostavilo je odgovarajuće kataloge informacija koji sadrže sistematizirane preglede dostupnih podataka o zaštiti prirode. Dodatno, sve institucije sustava zaprimaju i odgovaraju na pojedinačne zahtjeve za pristup informacijama. Analiza razine i brzine udovoljavanja ovim zahtjevima za pojedine institucije u sustavu nije napravljena. Kao službeni subjekt Nacionalne infrastrukture prostornih podataka (NIPP) iz sektora zaštite prirode registriran je HAOP te je obvezan i zadužen za održavanje i dijeljenje prostornih podataka vezanih za teme Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka (»Narodne novine«, br. 56/13) – Zaštićena područja, Staništa i biotopi te Rasprostranjenost vrsta.

Sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode, HAOP uspostavlja i vodi Informacijski sustav zaštite prirode Republike Hrvatske, uvažavajući međunarodno prihvaćene standarde i obveze. Informacijski sustav zaštite prirode (ISZP) čini skup tematskih baza podataka (flora, fauna, staništa, speleološki katastar, zaštićena područja, ekološka mreža Natura 2000 i sl.), aplikativnih rješenja i web servisa namijenjenih za pohranu, održavanje i dijeljenje podataka vezanih za različite

komponente bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti te zaštitu prirode u Republici Hrvatskoj. Dio tematskih baza ISZP-a u potpunosti je operativan, a dio je u završnoj fazi izrade. Od svibnja 2015. godine dostupan je web portal ISZP-a »Bioportal«. Kroz redovne programe te domaće i međunarodne projekte kontinuirano se provode aktivnosti prikupljanja, obrade, verifikacije te objave podataka o prirodi poštujući time pravo javnosti na pristup informacijama te odredbe Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka. Uspostavljeni su web servisi (WMS/WFS) za pregled i preuzimanje podataka o zaštićenim područjima u Republici Hrvatskoj (prema nacionalnim kategorijama zaštite), područjima ekološke mreže Natura 2000, karta staništa Republike Hrvatske te se intenzivno radi na pripremi i verifikaciji podataka o rasprostranjenosti vrsta.

HAOP u suradnji sa stručnom zajednicom provodi niz projekata i aktivnosti vezanih za unaprjeđenje ISZP-a^[10] (uz financijsku potporu NIP projekta te FZOEU), usklađivanje infrastrukture prostornih podataka s odredbama Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka, standardizaciju prikupljanja podataka te pripremu i verifikaciju literaturnih i terenskih podataka o nalazima vrsta, stanišnih tipova i speleoloških objekata. Aktivnosti su također usmjerene na poboljšanje preciznosti prostornih podataka te je stoga u tijeku izrada detaljne karte staništa Republike Hrvatske (mjerilo 1:25.000, MMU 1,56 ha) te je u travnju 2015. godine završeno poboljšanje preciznosti granica područja ekološke mreže Natura 2000 (1:5.000). Daljnjom nadogradnjom web portala ISZP-a javnosti i sektoru zaštite prirode će se omogućiti interaktivni pristup prostornim i atributnim podacima o bioraznolikosti i zaštiti prirode. U sklopu njega su također objavljeni podaci iz Upisnika zaštićenih područja. Sukladno Zakonu o zaštiti prirode u sklopu ISZP-a je potrebno uspostaviti i bazu georaznolikosti Republike Hrvatske te je prijaviti u NIPP kao novi izvor podataka tematske skupine Geologija.

Kako bi se ispunile obveze koje proizlaze iz Zakona o zaštiti prirode, Zakona o pravu na pristup informacijama te Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka, nužno je kontinuirano raditi na unaprjeđenju svih komponenti ISZP i osiguravanju njegovog stabilnog rada kako bi se stručno-znanstvenoj i široj javnosti omogućio pravovremeni i nesmetan pristup podacima u nadležnosti HAOP-a. U tom cilju je potrebno dugoročno osigurati adekvatnu financijsku i kadrovsku potporu aktivnostima unaprjeđenja ISZP-a te aktivnostima standardizacije prikupljanja, obrade i verifikacije podataka. Nužno je jasno definirati i propisati uvjete korištenja podataka ISZP-a te kontinuirano raditi na ojačavanju suradnje sa znanstvenom i stručnom zajednicom te drugim institucijama iz sektora zaštite prirode i srodnih sektora, u cilju osiguravanja mehanizama za učinkovito prikupljanje i održavanje podataka te praćenje i izvještavanje o stanju prirode.

Usluge ekosustava

Ekosustavi i prirodna bogatstva koja oni proizvode od presudne su važnosti za funkcioniranje i održavanje života na planeti Zemlji te izravno i neizravno pridonose dobrobiti čovječanstva, a time predstavljaju dio ukupne ekonomske vrijednosti planeta. Sve dobrobiti koje ekosustav daje čovjeku jednim imenom se nazivaju usluge ekosustava. Kontinuirana degradacija i fragmentacija staništa i gubitak bioraznolikosti čine ekosustave ranjivima i narušavaju njihove usluge, poput čiste vode, proizvodnje hrane, oprašivanja, zaštite od poplava, erozije i slično. Studija iz 2005. godine pokazala je da je više od 60 % globalnih usluga ekosustava (vode, šume, riblje zalihe, tlo, sirovine, osobito rijetki metali itd.) degradirano zbog antropogenih utjecaja, uglavnom kao posljedica gospodarskih i razvojnih pritisaka^[11] (Millennium Ecosystem Assessment/Tisućljetna procjena ekosustava (2005): Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. <http://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf>). Upravo se zbog evidentnog gubitka i uništavanja prirodnih ekosustava pojavila i potreba za procjenjivanjem njihovog stanja kako bi se moglo na odgovarajući način njima upravljati.

Koncept usluge ekosustava ima veliki potencijal kao dodana vrijednost sadašnjem pristupu zaštite prirode, koji do sada nije dovoljno prepoznat među različitim sektorima. Ciljevi su, između ostalog, učiniti prirodne vrijednosti vidljivijima kako bi se uz korištenje najnovijih pristupa i znanstvenih spoznaja osiguralo donošenje kvalitetnih strateških odluka na lokalnoj i nacionalnoj razini koje su u skladu s održivim korištenjem prirodnih dobara.

Prvi korak u postavljanju osnove na temelju koje se mogu definirati prioritete za održavanje i poboljšanje prirodnog kapitala je prikupljanje i povećanje znanja o ekosustavima i njihovim uslugama kroz kartiranje i procjenjivanje njihovog stanja. Sljedeći korak je procjena njihove ekonomske vrijednosti, procjena svih troškova i dobiti na razini ekosustava, što će doprinijeti povećanju našeg znanja i razumijevanja o tome na koji način ekonomija ovisi o prirodnom kapitalu.

Dosadašnja Strategija nije se direktno bavila uslugama ekosustava, te je po prvi put cjelovito sagledana u Izvješću o stanju prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2008. do 2012. godine. Međutim, ova tematika je ranih 1990-ih prepoznata u okviru usluga koje pružaju šumski ekosustavi kroz koncept »općekorisne funkcije šuma« (OKFŠ) koji je i unesen u Zakon o šumama^[12] (»Narodne novine«, br. 140/05., 82/06., 129/08., 80/10., 124/10., 24/12., 68/12., 148/13. i 94/14.). Neke od tih funkcija su: zaštita tla od erozije vodom i vjetrom, uravnoteženje vodnih odnosa u krajobrazu te sprječavanje bujica i visokih vodnih valova, pročišćavanje voda procjeđivanjem kroz šumsko tlo te opskrba podzemnih tokova i izvorišta pitkom vodom, povoljni utjecaj na klimu i poljodjelsku djelatnost, osiguranje prostora za odmor i rekreaciju, uvjetovanje razvoja ekološkog, lovnog i seoskog turizma, očuvanje genofonda šumskog drveća i ostalih

vrsta šumske biocenoze, ublažavanje učinka stakleničkih plinova vezivanjem ugljika te obogaćivanje okoliša kisikom i dr. Prema istom Zakonu, za navedene usluge ekosustava pravne i fizičke osobe koje u Republici Hrvatskoj obavljaju gospodarsku djelatnost plaćaju naknadu za korištenje OKFŠ. Navedena financijska sredstva namijenjena su za radove u gospodarenju šumama s ciljem održavanja bioraznolikosti te osiguranjem održivog principa upravljanja, društvene odgovornosti i ekološke prihvatljivosti.

Do sada je u Republici Hrvatskoj objavljeno nekoliko studija koje su se bavile ovom tematikom. U 2011. godini je publicirana studija o vrednovanju ekosustava zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj gdje je vrednovan doprinos ekosustava Nacionalnog parka »Sjeverni Velebit« i Parka prirode »Velebit« u gospodarskom razvoju i ljudskoj dobrobiti^[13] (Flores M., Ivičić I. (2011): Doprinos ekosustava NP Sjeverni Velebit i PP Velebit ekonomskom razvoju i pravednoj raspodjeli.). U sklopu »Projekta podrške implementaciji strateškog plana Konvencije o biološkoj raznolikosti 2011. – 2020. u Hrvatskoj« 2012. godine započeto je vrednovanje usluga ekosustava velikih rijeka dunavskog sliva Save, Drave i Dunava zajedno s njihovim poplavnim područjima, na općenitoj razini. Osim toga, izrađena je Studija i publikacija za širu javnost »Kartiranje i procjena ekosustava i njihovih usluga u Hrvatskoj« te je izrađena Karta ekosustava Republike Hrvatske koja će biti dostupna putem web GIS servisa HAOP-a.

Na globalnoj razini i na razini Europske unije postavljen je okvir za vrednovanje usluga ekosustava. Tako u sklopu Strateškog plana za bioraznolikost jedan od ciljeva glasi: »Do 2020. godine, ekosustavi koji pružaju osnovne usluge, uključujući i usluge koje se odnose na vodu, doprinose zdravlju, egzistenciji i blagostanju, su obnovljeni i zaštićeni, pri tom uzimajući u obzir potrebe i prava žena, autohtonih i lokalnih zajednica, te siromašnih i ranjivih«. Nadalje, u svibnju 2011. godine usvojena je Strategija Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine, u kojoj su kartiranje i procjenjivanje usluga ekosustava, kao i procjena njihove ekonomske vrijednosti, jedan od strateških ciljeva prema kojem se zahtijeva da se do 2020. godine ekosustavi i njihove usluge održe i poboljšaju uspostavom zelene infrastrukture i obnovom najmanje 15 % degradiranih ekosustava. Europska unija potiče države članice na implementaciju odrednica usluga ekosustava i zelene infrastrukture na svim razinama (lokalnoj, područnoj (regionalnoj), nacionalnoj i prekograničnoj) kako bi se omogućilo postizanje ciljeva temeljenih na prirodnim vrijednostima i održivom razvoju za razne sektore.

S obzirom na sve veći obujam problematike i kompleksnost sustava upravljanja prirodnim vrijednostima, pred nama je veliki izazov uspostave učinkovite interakcije između znanosti i politike koja bi za cilj imala poboljšati utemeljenost politika u području očuvanja bioraznolikosti i usluga ekosustava na dokazima i znanju. Iz tog razloga je osnovana Međuvladina znanstveno-politička platforma o bioraznolikosti i uslugama ekosustava (engl. *Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*, IPBES). Inicijativa za uspostavu IPBES-a proizašla je iz potrebe nastavka praćenja procesa Milenijskih ciljeva razvoja za razdoblje od 2006. do 2010. godine, koji predstavljaju prvu znanstvenu procjenu i trend stanja svjetskih ekosustava i njihovih usluga (prirodni kapital), kao i znanstvenu osnovu za djelovanje kako bi ih se očuvalo i održivo koristilo. Stoga je upravo IPBES proces uspostavljen kao neovisno međuvladino tijelo koje bi trebalo dati odgovor na takve izazove te poboljšati sustav povezivanja znanosti i politike u području bioraznolikosti i procjena ekosustava.

Posebni ciljevi:

4.1 Povećati znanje o stanju prirode

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

BR 1, 6, 7

Stanje očuvanosti vrsta od europskog interesa
Stanje i indeks ugroženosti divljih vrsta iz
Crvenog popisa Republike Hrvatske
Abundancija i rasprostranjenost odabranih vrsta

GR 1

Zaštićeni geološki lokaliteti

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
4.1.1 Utvrditi stvarno stanje o rasprostranjenosti i veličini populacija zavičajnih divljih vrsta, i to prioritarno vrsta navedenih na dodacima Direktive o staništima i Direktive o pticama, zatim vrsta s visokim rizikom od izumiranja (CR, EN i VU) i nedovoljno poznatih vrsta (DD), vrsta pod najvećim pritiskom komercijalnog iskorištavanja te stranih vrsta	Broj vrsta i staništa s dodatka Direktive o staništima i Direktive o pticama za koje je utvrđena rasprostranjenost i veličina populacija na nacionalnoj razini. Utvrdjena rasprostranjenost i veličina populacija za najmanje 4 prioritete vrste pod najvećim pritiskom komercijalnog iskorištavanja. Broj skupina za koje su prikupljeni postojeći inventarizacijski podaci. Izrađen popis stranih vrsta u Republici Hrvatskoj.
4.1.2 Standardizirati prikupljanje podataka o georaznolikosti te započeti sa sustavnom inventarizacijom i vrednovanjem georaznolikosti	Izrađen je standard za prikupljanje podataka o georaznolikosti. Broj jedinica područne (regionalne) samouprave u kojima je provedena inventarizacija i vrednovanje georaznolikosti.

4.1.3 Kartirati strane vrste u Republici Hrvatskoj i putove njihova unošenja	Broj stranih vrsta za koje su izrađene karte rasprostranjenosti.
4.1.4 Uspostaviti sustav praćenja (monitoring) prioritetnih IAS	Broj IAS za koje je uspostavljen sustav praćenja.
4.1.5 Provoditi usmjerena genetska i taksonomska istraživanja divljih vrsta potrebnih za određivanje stanja populacija, dijelova populacija značajnih za očuvanje, ekoloških uvjeta njihove pojavnosti i dr.	Broj vrsta kojima je dodijeljena »znanstvena rezerva« na biogeografskom seminaru za koje su provedena potrebna istraživanja.
4.1.6 Izraditi nedostajuće popise (check liste) divljih vrsta u Republici Hrvatskoj i taksonomski revidirati postojeće popise divljih vrsta u Republici Hrvatskoj	Broj skupina za koje su izrađeni novi popisi.
4.1.7 Izraditi crvene popise i crvene knjige neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka te revidirati postojeće	Broj izrađenih crvenih popisa. Broj revidiranih postojećih crvenih popisa
4.1.8 Provesti vrednovanje i određivanje razine ugroženosti pojedinih staništa i/ili ekosustava	Utvrđena metodologija za određivanje razine ugroženosti pojedinih staništa i/ili ekosustava. Provedena analiza ugroženosti prioritetnih stanišnih tipova. Izrađene karte zona osjetljivosti vrsta i stanišnih tipova.
4.1.9 Izraditi programe za praćenje stanja očuvanosti stanišnih tipova s Dodatka I., divljih vrsta s Dodatka II., IV. i V. Direktive o staništima, divljih vrsta ptica u skladu s Direktivom o pticama, kao i vrsta koje se komercijalno koriste, te ostalih ugroženih, endemskih i rijetkih divljih vrsta, te provoditi praćenje stanja očuvanosti	Broj vrsta i staništa za koje su uspostavljeni programi praćenja.
4.1.10 Prikupiti detaljne podatke o rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova na područjima ekološke mreže u svrhu upravljanja	Broj i površina područja ekološke mreže na kojima je utvrđena detaljna rasprostranjenost ciljnih vrsta i stanišnih tipova.
4.1.11 Revidirati Nacionalnu klasifikaciju staništa Republike Hrvatske	Revidirana Nacionalna klasifikacija staništa Republike Hrvatske.
4.1.12 Revidirati kartu staništa, uključujući detaljnije kartiranje kopnenih i morskih staništa te izraditi kartu morskih staništa na područjima mora pod jurisdikcijom Republike Hrvatske, s naglaskom na ugrožene i rijetke stanišne tipove te stanišne tipove na Dodatku I. Direktive o staništima	Udio kopnenog teritorija Republike Hrvatske za koji je izrađena karta kopnenih staništa mjerila 1:25.000. Udio površine morskih staništa koja su kartirana.
4.1.13 Osigurati usklađivanje i razmjenu podataka potrebnih za izvješćivanje temeljem Direktive o staništima i Direktive o pticama s podacima potrebnim za izvješćivanje temeljem Okvirne direktive o vodama ¹⁴ i Okvirne direktive o morskoj strategiji ¹⁵	Izrađena analiza podudarnosti podataka potrebnih za izvješćivanje temeljem navedenih Direktiva.
4.1.14 Prikupiti, ažurirati i verificirati postojeće podatke o speleološkim objektima te provoditi inventarizaciju speleoloških objekata u suradnji sa speleološkim udrugama	Broj obrađenih literaturnih referenci o speleološkim objektima. Broj speleoloških objekata uključenih u Katastar speleoloških objekata Republike Hrvatske.
4.1.15 Ojačati komunikaciju unutar sektora zaštite prirode u vezi planiranja i provedbe inventarizacije i praćenja stanja	Broj javnih ustanova unutar sektora zaštite prirode koje u svom radu koriste web portal ISZP-a za razmjenu informacija.
4.1.16 Osigurati kontinuiranu razmjenu podataka s drugim institucijama koje posjeduju podatke od interesa za sektor zaštite prirode	Sklopljeni sporazumi vezani uz planiranje i provedbu inventarizacije i praćenja stanja te razmjenu podataka s najmanje četiri sektora (šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, vodno gospodarstvo).
4.1.17 Poticati na promjene u zakonskim kriterijima za napredovanje u znanstveno-nastavnim i znanstvenim zvanjima, u smislu vrednovanja stručnog rada u inventarizaciji i vrednovanju sastavnica bioraznolikosti	Ugrađeno vrednovanje stručnog rada u inventarizaciji i vrednovanju sastavnica bioraznolikosti u kriterije za napredovanje u znanstveno-nastavnim i znanstvenim zvanjima.
4.1.18 U nastavi koja se izvodi na visokim učilištima prirodnih, biotehničkih i biomedicinskih područja promovirati važnost istraživanja bioraznolikosti i georaznolikosti uz uvođenje adekvatnih kolegija i poticati usavršavanje ka onim komponentama bioraznolikosti (taksonomske skupine) za koje nedostaje kapaciteta	Broj taksonomskih skupina za koje postoje educirani stručnjaci u Republici Hrvatskoj.

^[14](14 Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (Okvirna direktiva o vodama) (SL L 327, 22. 12. 2000.), izmijenjena i dopunjena Odlukom br. 2455/2001/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2001. o popisu prioritetnih tvari u području vodne politike i o izmjeni Direktive 2000/60/EZ (Tekst značajan za EGP) (SL L 331, 15. 12. 2001.), Direktivom 2008/105/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o standardima kvalitete okoliša u području vodne politike i o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage Direktiva Vijeća 82/176/EEZ, 83/513/EEZ, 84/156/EEZ, 84/491/EEZ, 86/280/EEZ i izmjeni Direktive 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 348, 24. 12. 2008.) – članak 10., te Direktivom 2009/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o geološkom skladištenju ugljikovog dioksida i izmjenama i dopunama Direktive Vijeća 85/337/EEZ, Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2000/60/EZ, 2001/80/EZ, 2004/35/EZ, 2006/12/EZ, 2008/1/EZ i Uredbe (EZ) br. 1013/2006 (SL L 140, 5. 6. 2009.) – članak 32.)

^[15](15 Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (SL L 164, 17. 6. 2008.).)

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, šumarstva, lovstva, ribarstva, vodnog gospodarstva i pomorstva, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, znanstvene i stručne institucije, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

4.2 Povećati dostupnost podataka o stanju prirode

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Invazivne strane vrste
Svijest javnosti o zaštiti prirode

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
4.2.1 Dovršiti implementaciju baza CRO Fauna i CRO Speleo	Izrađena korisnička sučelja za CroFauna i CroSpeleo baze podataka.
4.2.2 Izraditi bazu podataka georaznolikosti	Izrađena baza georaznolikosti s pripadajućim korisničkim sučeljem.
4.2.3 Uspostaviti jedinstvenu nacionalnu bazu podataka o stranim vrstama	Izrađena baza podataka o stranim vrstama integrirana je u ISZP.
4.2.4 Uskladiti i transformirati podatke u skladu s odredbama Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka	Usklađeni podaci za tematsku skupinu »zaštićena područja«, Usklađeni podaci za tematske skupine »staništa i biotopi« te »rasprostranjenost vrsta«.
4.2.5 Omogućiti razmjenu podataka i pravovremenu razmjenu informacija unutar sektora zaštite prirode o planiranim projektima stručnih službi	Broj javnih ustanova unutar sektora zaštite prirode koje u svom radu koriste web portal ISZP-a za razmjenu informacija.
4.2.6 Kroz aktivnosti radnih skupina NIPP-a kontinuirano raditi na poticanju drugih sektora i institucija na važnosti razmjene podataka te ispunjavanja odredbi Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka	Broj institucija drugih sektora s kojima je uspostavljena razmjena podataka.
4.2.7 Riješiti pitanja prava i uvjeta objave i korištenja rezultata istraživanja i njihove daljnje distribucije putem ISZP-a	Definirani su prava i uvjeti korištenja sadržaja ISZP-a.
4.2.8 Poticati stručnu/znanstvenu, ali i širu javnost na prikupljanje inventarizacijskih podataka i unošenje podataka u ISZP razvijanjem i predstavljanjem tehničkih rješenja koja olakšavaju korištenje i analizu podataka	Broj opažanja upisan u tematske baze ISZP-a. Izrađena je mobilna aplikacija za unos podataka o opažanjima vrsta i staništa u barem jednu tematsku bazu podataka ISZP-a.
4.2.9 Definirati detaljniji zakonodavni okvir o ISZP-u	Izrađen pravni akt koji regulira strukturu, sadržaj, oblik i način rada, način vođenja i održavanja ISZP-a, te način upravljanja podacima i informacijama koje isti sadržava.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, znanstvene i stručne institucije, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

4.3 Vrednovati i kartirati usluge ekosustava u svrhu procjene njihovog stanja i poboljšanja

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava
Zastupljenost ugroženih stanišnih tipova u
Republici Hrvatskoj

Povrtine tuma i šumskog zemljišta
Oštećenost šumskih ekosustava

Ocjena ekološkog stanja rijeka (na mjernim
postajama)
Ocjena ekološkog stanja jezera na monitoring
postajama

Biološka kakvoća prijelaznih i priobalnih
voda te biološka svojstva morskog
okoliša
Hidromorfološki elementi kakvoće
prijelaznih i priobalnih voda te
hidrografika svojstva morskih voda

Intenzifikacija/ekstenzifikacija

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
4.3.1 Kartirati usluge ekosustava i napraviti analizu stanja ekosustava	Revidirana karta usluga ekosustava na nacionalnoj razini. Izrađena lista prioriteta za obnovu i poboljšanje ekosustava i njihovih usluga.
4.3.2 Na dodatnim pilot područjima procijeniti ekonomsku vrijednost usluga ekosustava	Broj pilot područja na kojima je procijenjena ekonomska vrijednost određenih usluga ekosustava.
4.3.3 Poticati nacionalnu međusektorsku interdisciplinarnu suradnju po pitanju usluga ekosustava	Uspostavljena međusektorska radna grupa.
4.3.4 Poboljšati stanja ekosustava i njihovih usluga	Broj razvijenih i provedenih međusektorskih projekata za poboljšanje stanja.
4.3.5 Podići razinu znanja unutar sektora zaštite prirode i među ostalim sektorima o uslugama ekosustava	Broj djelatnika sektora zaštite prirode educiran o kartiranju usluga ekosustava, procjeni stanja i vrednovanju.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, poljoprivrede, šumarstva, vodnog gospodarstva, ribarstva, kulture i gospodarstva, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave, Hrvatske vode, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

2.5.5. Strateški cilj 5: Podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode

Informiranje i edukacija javnosti vrlo je važan čimbenik u sustavu zaštite prirode. Kako bi što efikasnije provodili mjere zaštite i očuvanja prirodnih vrijednosti, ponajprije je potrebno imati podršku svih dionika koji su izravno ili neizravno uključeni u zaštitu prirode.

Iako se djeca s tematikom zaštite prirode susreću već u predškolskoj dobi, prve ozbiljnije informacije dobivaju tijekom osnovnoškolskog obrazovanja kroz predmete priroda i društvo, priroda, biologija te zemljopis. Program srednjih škola proučava pak tematiku zaštite prirode kroz predmete biologija i zemljopis, s time da se u strukovnim školama obrađuje ovisno o programu srednje škole i trajanju nastave biologije. Osim kroz obvezne predmete, zainteresirani učenici mogu proširiti svoje znanje i kroz razne izvanškolske i izvannastavne aktivnosti, ili druge programe vezane uz zaštitu okoliša i prirode.

U hrvatskom sustavu visokog obrazovanja postoje studijski programi koji su tematski posvećeni zaštiti prirode, no kolegiji koji se u potpunosti bave zaštitom prirode uglavnom pripadaju studijskim programima koji obrazuju buduće stručnjake iz područja biologije, ekologije mora/ribarstva/akvakulture, agronomije, šumarstva i lovstva, dok u drugim disciplinama postoji više izbornih nego obveznih kolegija ove tematike. U području obrazovanja (učiteljski i odgojni studiji) postoji vrlo veliki broj kolegija koji spominju neke od segmenata zaštite prirode, a da nisu u potpunosti posvećeni toj tematici. Slično je i kod studijskih programa iz područja geografije, dok se u izvedbenim programima kolegija iz društvenih i ekonomskih područja informacije o zaštiti prirode obrađuju tek površno.

Analizom je uočeno kako je potrebno uspostaviti stalnu suradnju između državnih tijela nadležnih za obrazovanje i zaštitu prirode, osmisliti i provoditi dodatne programe za aktivno praćenje pojedinih biljnih i životinjskih vrsta te staništa, koji bi se provodili u osnovnim i srednjim školama, i raditi na uvođenju projektne nastave u što većem obujmu. Također je

potrebno poboljšati stručno usavršavanje predavača u osnovnim i srednjim školama, kao i jačati suradnju institucija sektora zaštite prirode s visokim učilištima na razradi kurikuluma i sustavnom prijenosu praktičnih iskustava.

U edukaciji i senzibilizaciji javnosti o temama vezanim za zaštitu prirode u Republici Hrvatskoj sudjeluju institucije sektora zaštite prirode, muzeji, zoološki i botanički vrtovi, te OCD-i koji se bave zaštitom okoliša i prirode.

Najjači doticaj s javnosti i mogućnost djelovanja među institucijama sektora zaštite prirode imaju javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000. Putem posjetiteljskih točaka i centara, poučnih staza i ploča, odnosno instalacija u prirodi posjetiteljima se približavaju vrijednosti područja, dok jak oblik edukacije predstavljaju i događanja te edukativni programi koji se najčešće sastoje od stručnih vođenja i radionica. Trend rasta vidljiv je u postavljanju pojedinačnih informacijskih ili interpretativnih ploča te poučnih staza, ali i u organizaciji događanja od strane javnih ustanova. Međutim, iz analize se može naslutiti i da se u većini slučajeva interpretacija, razvoj infrastrukture i edukacijskih sadržaja te događanja ne odvijaju sustavno niti planski, već uglavnom prigodno i/ili ovisno o financijskim i kadrovskim mogućnostima pojedine javne ustanove. Isto tako, intenzitet aktivnosti ovoga segmenta upravljanja izrazito varira te se čini da ovisi o osobnoj zainteresiranosti odnosno preferenciji jednog ili više djelatnika pojedine javne ustanove. Pojedine javne ustanove još uvijek nisu prepoznale važnost ovoga segmenta upravljanja.

Brojne institucije izvan sektora zaštite prirode, kao i OCD-i, također aktivno informiraju i educiraju javnost o temama vezanim uz očuvanje prirode. Gotovo svi OCD-i koji djeluju na području zaštite prirode i okoliša u okviru svojih aktivnosti u većoj ili manjoj mjeri provode i edukacijske aktivnosti.

Važno je istaknuti da će u razdoblju od 2016. do 2018. godine Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske raspisati natječaj koji je cilj uspostaviti sustav neformalne edukacije o zaštiti prirode i održivom razvoju u školama u Republici Hrvatskoj. Natječaj će biti financirani iz Švicarsko-hrvatskog programa suradnje na smanjenju gospodarskih i socijalnih nejednakosti unutar proširene Europske unije.

Kroz svoju temeljnu djelatnost zaštite i prezentacije prirodoslovne građe te popularizacije prirodoslovlja, edukaciju na temu očuvanja prirode vrlo često provode prirodoslovni muzeji u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Dubrovniku. Dodatno brojni gradski i zavičajni muzeji također povremeno ili redovito organiziraju edukativne aktivnosti vezane uz ovu temu. Edukacija s ciljem podizanja razine svijesti posjetitelja o potrebi očuvanja životinjskih i biljnih vrsta jedna je od osnovnih djelatnosti i modernih zooloških i botaničkih vrtova.

Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija) ugrađena je u hrvatsko zakonodavstvo kojim se uređuje zaštita prirode.

Usvajanjem Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (»Narodne novine«, br. 140/09.), Zakona o procjenama učinaka propisa (»Narodne novine«, br. 90/11.), Uredbe o provedbi postupka procjene učinaka propisa (»Narodne novine«, br. 66/12.), Poslovnika Vlade Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 154/11., 121/12., 61/15. i 99/16.) te donošenjem Zakona o pravu na pristup informacijama učinjen je značajan iskorak u unaprjeđenju normativnog okvira za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u Republici Hrvatskoj.

U svibnju 2015. godine uspostavljen je web portal ISZP-a »Bioportal«, kao jedinstveni portal na kojemu su po prvi puta objedinjeni svi podaci vezani za bioraznolikost i zaštitu prirode u Republici Hrvatskoj. Uspostavom portala osigurava se pristup informacijama i transparentno dijeljenje podataka, potiču se znanstveno-stručna istraživanja i provodi edukacija šire javnosti o prirodnom bogatstvu Republike Hrvatske i važnosti očuvanja bioraznolikosti. Dodatni izvori informacija za širu javnost dostupni su na mrežnim stranicama Ministarstva i svih ustanova u sektoru zaštite prirode. Popularizacija zaštite prirode vrlo intenzivno se radi i preko tematskih publikacija. Tiskaju se brojni informativni i edukativni materijali namijenjeni različitim grupama korisnika.

Sve institucije sustava informiranje javnosti provode i putem lokalnih i nacionalnih medija, suradnjom s pojedinim tiskanim medijima, izdavanjem priopćenja za novinare te redovitim sudjelovanjem u pojedinim emisijama na radiju i televiziji, a jednako tako prigodno rade i medijske kampanje (npr. kampanja o pravilima ponašanja prilikom susreta sa sredozemnom medvjedom, kao i prilikom susreta s dupinom ili kitom).

Zaštita prirode u hrvatskim je medijima popraćena, no ne uvijek adekvatno. Pojedina specijalna izdanja posvećena prirodi i dalje redovito izlaze, a priroda je prisutna i u radijskom i televizijskom programu. Po prvi su puta provedena istraživanja javnog mnijenja. Provedeno je istraživanje o stavovima i informiranosti javnosti o zaštiti prirode u Republici Hrvatskoj, koje je pokazalo da je zaštita prirode percipirana pozitivno te da su ispitanici upoznati s pojmom bioraznolikosti, dok su o ekološkoj mreži Natura 2000 još uvijek slabije informirani. Također je provedeno istraživanje o stavovima i informiranosti javnosti o IAS, koje je pokazalo nedostatak edukacije o potencijalnoj opasnosti od IAS-a za bioraznolikost. Analiza ukazuje na potrebu za intenzivnijim radom s novinarima putem tematskih predavanja i radionica kako bi se što točnije informiralo javnost o pojedinim temama važnim za zaštitu prirode.

Temeljem analize stanja prirode u Republici Hrvatskoj, kao prioritetne teme u sklopu Strateškog cilja 5 definirane su:

1. ekološka mreža Natura 2000

2. usluge ekosustava
3. invazivne strane vrste
4. genetska raznolikost
5. održivo korištenje, trgovina i prekogranični promet vrstama.

Sudjelovanje javnosti provodi se na nekoliko razina:

1. davanje informacija dionicima (o donesenim odlukama ili izvršenim aktivnostima)
2. prikupljanje informacija (traže se informacije koje bi pomogle u donošenju odluka)
3. konzultacija (dionici se pitaju za mišljenje, no zadržava se pravo prihvaćanja ili odbacivanja predloženog)
4. zajedničko donošenje odluka (sudjelovanje dionika u donošenju odluka kroz dijalog).

Prva razina sudjelovanja javnosti osigurava najmanje socijalnog kapitala, dok je zajedničko donošenje odluka najbolji način da se donesene odluke priznaju i provode od strane svih dionika.

Posebni ciljevi:

5.1 Unaprijediti razumijevanje i zastupljenost tema vezanih uz prirodu i njezinu zaštitu u obrazovnom sustavu te ojačati suradnju sa sektorom obrazovanja

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Svijest javnosti o zaštiti prirode

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
5.1.1 Definirati pojmove vezane uz prirodu i zaštitu prirode i predložiti njihovo uključivanje u novi nastavni plan i program srednjih i osnovnih škola	Broj definiranih pojmova vezanih uz zaštitu prirode za uključivanje u nastavne planove i programe. Predloženi pojmovi vezani uz zaštitu prirode za uključivanje u nastavne planove i programe.
5.1.2 Pripremiti sadržaje za izdavače udžbenika te za stručne aktive kako bi obogatili udžbenike i terensku nastavu s aktivnostima kroz koje škole mogu sudjelovati u zaštiti prirode	Broj sadržaja pripremljenih za izdavače i stručne aktive. Broj radionica na stručnim aktivima učitelja i nastavnika.
5.1.3 Provesti analizu kurikulumata visokih učilišta sa svrhom utvrđivanja postojanja sadržaja vezanih za zaštitu prirode te poboljšanja suradnje sektora zaštite prirode i visokih učilišta	Provedena je detaljna analiza i predložena su poboljšanja kurikuluma.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnja TDU nadležna za poslove zaštite prirode, znanosti, obrazovanja i sporta, visoka učilišta i znanstvene institucije, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, Agencija za odgoj i obrazovanje, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

5.2 Poticati i provoditi neformalnu edukaciju o zaštiti prirode

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Svijest javnosti o zaštiti prirode

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
5.2.1 Poticati daljnji razvoj i unaprijediti sustavno provođenje neformalne edukacije te ojačati suradnju s organizacijama koje se bave prirodnim vrijednostima i zaštitom prirode	Analizirani prikupljeni podaci o postojećim programima. Broj provedenih programa i događanja (konferencije, skupovi, javne tribine, akcije, obilježavanja dana značajnih za zaštitu prirode) u odnosu na podatke iz analize. Broj razvijenih programa javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode. Broj interpretacijskih sadržaja u zaštićenim područjima (poučne staze, centri za posjetitelje i sl.). Broj provedenih projekata OCD-a u sklopu kojih će se provoditi neformalna edukacija o zaštiti prirode i održivom razvoju Broj razvijenih neformalnih programa obrazovanja od strane OCD-a
5.2.2 Poticati certificiranje edukativnih programa vezanih uz zaštitu prirode od strane Agencije za odgoj i obrazovanje	Broj javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode koje su sudjelovale u edukaciji. Broj certificiranih programa.
5.2.3 Poticati razvijanje i provođenje volonterskih programa iz područja zaštite prirode	Broj/udio javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode koje uključuju volontere u svoj rad. Broj/udio javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u kojima se provode volonterski programi.

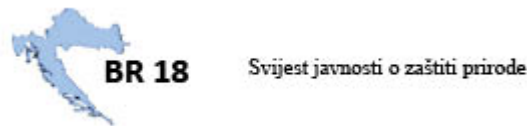
Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode, zoološki i botanički vrtovi, muzeji, Agencija za odgoj i obrazovanje.*

5.3 Unaprijediti informiranje javnosti u svrhu podizanja svijesti o prirodi i zaštiti prirode

Vezani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
5.3.1 Izraditi komunikacijske strategije zaštite prirode za javnost i ostale dionike	Broj komunikacijskih strategija o relevantnim temama iz zaštite prirode. Broj javnih ustanova koje su izradile svoje komunikacijske strategije.
5.3.2 Provoditi ciljane kampanje s ciljem podizanja svijesti javnosti i promocije zaštite prirode te informiranja javnosti o radu i funkcioniranju sustava za zaštitu prirode	Broj ciljanih kampanja godišnje prvenstveno prema prioritetnim temama. Broj partnerskih organizacija. Broj provedenih anketa i analiziranih rezultata.
5.3.3 Nastaviti i dodatno ojačati suradnju institucija u sustavu zaštite prirode sa subjektima javnog informiranja u svrhu trajne zastupljenosti tema iz područja zaštite prirode	Broj i učestalost radionica za novinare.
5.3.4 Kroz rad javnih ustanova promovirati energetske učinkovitost, zelenu gradnju, sprječavanje nastanka otpada, prikupljanje i odvajanje otpada te održivi turizam	Udio javnih ustanova koje provode projekte koji doprinose promociji energetske učinkovitosti, zelene infrastrukture, prikupljanju i odvajanju otpada te održivom turizmu. Broj provedenih projekata koji promoviraju energetske učinkovitost, zelenu gradnju, prikupljanje i odvajanje otpada te održivi turizam.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode, zoološki i botanički vrtovi, muzeji.*

5.4 Unaprijediti sudjelovanje javnosti u donošenju odluka koje su direktno ili indirektno vezane za zaštitu prirode

Vežani pokazatelji rezultata/učinka (NLP):

Svijest javnosti o zaštiti prirode

Aktivnost	Pokazatelj provedbe
5.4.1 Poticati i omogućiti višu razinu sudjelovanja javnosti i pojedinih skupina dionika u planiranju i provedbi zaštite te donošenju planskih i zakonodavnih dokumenata	Broj i učestalost anketa koje ispituju uključenost dionika. Analiza postojećeg zakonodavnog okvira vezanog uz konzultacijski proces. Dan je prijedlog poboljšanja postojećeg zakonodavnog okvira za konzultacijski proces.
5.4.2 Ojačati komunikaciju i suradnju s lokalnim stanovništvom u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže sa svrhom provođenja mjera koje poboljšavaju stanje prirode i doprinose postizanju ciljeva očuvanja ekološke mreže te njihovog aktivnog uključivanja u zaštitu prirode	Napravljena je analiza načina komunikacije i dostupnosti informacija javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode. Udio javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode koje imaju osnovana suradnička vijeća. Broj zaštićenih područja za koja je provedena analiza ispitivanja mišljenja lokalnog stanovništva.
5.4.3 Ojačati suradnju s dionicima u svrhu učinkovitije zaštite prirode putem edukacije	Broj godišnjih edukativnih skupova s dionicima čije aktivnosti utječu na prirodu. Broj sudionika edukacije. Broj pokrenutih zajedničkih projekata.

Doprinosi globalnim strateškim ciljevima i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine

Tijela koja sudjeluju u provedbi: *Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode, HAOP, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, OCD-i koji djeluju u području zaštite prirode.*

3. PLAN IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE

3.1. Plan za razvoj kapaciteta i komunikacije za implementaciju Strategije

U 3. strateškom cilju pod nazivom *Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode* predviđen je veliki broj aktivnosti usmjerenih na jačanje institucionalnih kapaciteta, tehničkih znanja i vještina za učinkovito upravljanje te financijske održivosti sustava zaštite prirode.

U sklopu 5. strateškog cilja *Podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode* predviđene su i komunikacijske strategije, kako po pojedinim temama tako i u sklopu rada javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.

Tijekom izrade Strategije stavlja se značajan naglasak na komunikaciju s drugim zainteresiranim dionicima putem izlaganja, radionica i konzultacija s uključenim dionicima, kao i putem *online* upitnika namijenjenog široj javnosti. Također, temeljem Uredbe o informiranju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša («Narodne novine», br. 64/08.) Nacrt strategije prošao je proces javnog uvida putem središnjeg portala e-Savjetovanja. Planirano je javnosti te svim zainteresiranim dionicima putem mrežnih stranica osigurati laku dostupnost i pregled predviđenih ciljeva i aktivnosti, kao i učinkovito informiranje o rezultatima provedbe.

3.2. Mehanizam za omogućavanje i promicanje tehničke i znanstvene suradnje (*Clearing-House Mechanism-CHM*)

Konvencija o biološkoj raznolikosti stavlja veliki naglasak na razmjenu informacija i suradnju između zemalja. Kako bi se taj proces potpomoguo, Konvencija je uspostavila međunarodnu partnersku mrežu – mehanizam za omogućavanje i promicanje tehničke i znanstvene suradnje. CHM mehanizam Konvencije o biološkoj raznolikosti osnovan je sukladno članku 18. Konvencije koji govori o tehničkoj i znanstvenoj suradnji. Sukladno odluci s 10. Konferencije stranaka Konvencije (decision X/15), svrha ovoga mehanizma je značajno doprinijeti provedbi Konvencije i Strateškog plana za bioraznolikost, čiji strateški cilj 19 jasno određuje održavanje i operacionalizaciju CHM-a:

Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njezinog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.

Svrha CHM – a je značajno doprinijeti provedbi Konvencije i njezinog Strateškog plana za bioraznolikost, učinkovitim informacijskim sustavom i drugim prikladnim načinima u svrhu promocije i olakšavanja znanstvene i tehničke suradnje, dijeljenja znanja i razmjene informacija i uspostavljanja potpuno operativne mreže partnera i zemalja stranaka.

Na europskoj razini ulogu CHM-a za zemlje članice Europske unije ima portal informacijskog sustava za bioraznolikost (engl. *The Biodiversity Information System for Europe*, BISE), a rezultat je uspješne suradnje Europske komisije i Europske agencije za okoliš (engl. *European Environmental Agency*, EEA).

Ova suradnja se provodi na tri razine: (i) središnji CHM osigurava učinkovite servise globalnih informacija kako bi potpomogli provedbu Strateškog plana za bioraznolikost, (ii) nacionalni CHM osigurava efikasan informacijski servis koji osigurava provedbu Strategije i (iii) razvijanje partnerstva koji značajno šire CHM mrežu i servise.

CHM je ključni mehanizam za provedbu prioriteta, ciljeva i aktivnosti Strategije. Kako bi se ovaj mehanizam mogao učinkovito provoditi kontinuirano će se unaprjeđivati postojeće baze podataka u sklopu ISZP-a, dok se uspostavom web portala ISZP-a osigurava mehanizam za razmjenu informacija o bioraznolikosti u Republici Hrvatskoj između uključenih institucija, organizacija i osoba. Dodatno, takav servis omogućava međunarodni pristup informacijama vezano uz stanje prirode i upravljanje bioraznolikošću u Republici Hrvatskoj.

Sustav će prikupiti i uskladiti informacije prikupljene od raznih dionika te osigurati jasan pristup i učiniti informacije dostupnim za javnu cirkulaciju, informiranje i korištenje u bazama podataka. Kako bi se mogli ostvariti navedeni ciljevi, poduzet će se koraci predviđeni u sklopu strateškog cilja 4: *Povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi*.

Središnje TDU nadležno za poslove zaštite prirode odgovorno je za provedbu Protokola o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol). Značajna obveza koja proizlazi iz članka 20. Protokola o biološkoj sigurnosti je i razmjena informacija o biološkoj sigurnosti putem Mehanizma za razmjenu informacija o biološkoj sigurnosti (engl. *Biosafety Clearing House Mechanism*, BCH). Nacionalni portal biološke sigurnosti sadrži mehanizam za razmjenu informacija o biološkoj sigurnosti, no osmišljen je znatno šire u svrhu pružanja informacija nadležnim tijelima, stručnjacima, znanstvenicima, organizacijama civilnog društva te široj javnosti o provedbi Protokola o biološkoj sigurnosti i svim relevantnim temama povezanim s Protokolom (<http://www.gmo.hr/cro/BCH/Sto-je-BCH>).

3.3. Ugradnja mjera očuvanja i zaštite prirode u sektore (*sektorske mehanizme, dokumente i propise*)

3.3.1. Primjena Strategije na područnu (regionalnu)/lokalnu razinu

Jedinice područne (regionalne) samouprave dužne su očuvati bioraznolikosti i georaznolikost na svome području, osigurati uvjete za zaštitu i očuvanje vrsta, staništa te stanišnih tipova, osigurati uvjete za zaštitu i očuvanje zaštićenih područja i područja ekološke mreže iz svoje nadležnosti, sudjelovati u postupku proglašavanja zaštićenih područja koje proglašava Vlada Republike Hrvatske ili Hrvatski sabor te sudjelovati u izradi planova upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže iz svoje nadležnosti. Nadalje, dužne su promicati zaštitu prirode i poticati rad strukovnih i drugih udruga čija djelatnost ima za cilj zaštitu prirode, pratiti stanje očuvanosti prirode (monitoring) te podnositi izvješća

Ministarstvu i HAOP-u o stanju očuvanosti, voditi evidenciju o podacima važnim za zaštitu prirode, izvješćivati javnost o stanju prirode na svom području i o poduzetim mjerama radi njezine zaštite i očuvanja, kao i pružati stručnu i drugu pomoć tijelima lokalne samouprave u zaštiti prirode na njihovu području.

Javne ustanove koje upravljaju zaštićenim dijelovima prirode važan su čimbenik koji provodi zaštitu na terenu, odnosno zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže kojima upravljaju. Stoga je izuzetno važno da javne ustanove u svoje planove upravljanja, kao i godišnje programe rada, ugrade ciljeve i aktivnosti iz ove Strategije, kako bi doprinijele zajedničkom ostvarenju cilja. Komunikacija s dionicima, što uključuje i jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave, značajan je dio ove Strategije i obrađena je u Strateškom cilju 5 ove Strategije.

3.3.2. Mehanizmi ugradnje mjera zaštite prirode

Kako bi se osiguralo ostvarivanje ciljeva Strategije, kao temeljnog dokumenta zaštite prirode, potrebno je surađivati pri izradi svih relevantnih strategija, te planova i programa koji se donose prema posebnim propisima, za sve sektore koji svojim djelovanjem, bilo pozitivno ili negativno, utječu na prirodu. U Prilogu 5. dan je popis sektorskih strategija koje svojim djelovanjem utječu na prirodu.

Različiti sektori, posebno oni koji obuhvaćaju korištenje prirodnih dobara, imaju utjecaj na prirodu. Njihov utjecaj uvelike ovisi o tome koliko se i na koji način vodi računa o očuvanju sastavnica prirode na koje sektorske djelatnosti imaju utjecaj. Jedan od najznačajnijih direktnih mehanizama zaštite prirode koji se provodi kroz druge sektore je ugrađivanje uvjeta zaštite prirode u prostorne planove i u planove gospodarenja prirodnim dobrima. Uvjeti zaštite prirode ugrađuju se u prostorne planove koji se donose na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini^[16] (Na državnoj razini donose se Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, Državni plan prostornog razvoja, prostorni plan područja posebnih obilježja (nacionalni parkovi, parkovi prirode, i dr.), urbanistički plan uređenja državnog značaja. Na područnoj (regionalnoj) razini donose se prostorni plan županije i Prostorni plan Grada Zagreba, urbanistički plan uređenja županijskog značaja. Prostorni planovi lokalne razine su prostorni plan uređenja grada, odnosno općine, generalni urbanistički plan i urbanistički plan uređenja.). Planovi gospodarenja prirodnim dobrima obvezno sadrže uvjete zaštite prirode, a vlasnici i nositelji prava dužni su ih ishoditi od središnjeg TDU nadležnog za poslove zaštite prirode. Na zahtjev Ministarstva, HAOP izrađuje stručnu podlogu koja sadrži pregled zaštićenih dijelova prirode, područja ekološke mreže i ekološki značajnih područja s pripadajućim kartografskim prikazom, prijedlog mjera zaštite i smjernica za održivo korištenje prirodnih dobara i područja ekološke mreže te mjera za očuvanje bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i georaznolikosti. Slična procedura primjenjuje se i na izradu dokumenata prostornog uređenja, odnosno prostornih planova. Kako bi se poboljšali mehanizmi ugradnje uvjeta zaštite prirode u aktivnosti planiranja za slatkovodno i morsko ribarstvo potrebna je jača uključenost sektora zaštite prirode u narednom razdoblju. Ugradnja uvjeta i mjera zaštite prirode te smjernica očuvanja ekološke mreže primjenjuje se pri donošenju planova upravljanja vodnim područjem te kod pripreme i provedbe zahvata i radnji u vodnom gospodarstvu. Zakon o vodama (»Narodne novine«, br. 153/09., 63/11., 130/11., 56/13. i 14/14.) zahtijeva postizanje dobrog ekološkog stanja voda, što obuhvaća kemijske, biološke i hidromorfološke elemente kakvoće vode. Za vodotoke kojima je zbog dosadašnjih radova hidromorfološko stanje narušeno, u svrhu ispunjavanja odredbi Zakona o vodama moraju se provesti mjere revitalizacije/restauracije. Odredbe ugrađivanja uvjeta i mjera zaštite prirode odnose se i na sektor poljoprivrede.

Nadalje, OPEM se provodi za zahvat, odnosno dijelove zahvata, koji sam ili s drugim zahvatima može imati značajan negativan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže Natura 2000. Ako OPEM ustanovi da je negativan utjecaj značajan, propisuju se mjere ublažavanja zahvata za ciljeve očuvanja područja ekološke mreže u kojem se zahvat nalazi ili na koje zahvat može imati utjecaj.

Značajni su i mehanizmi PUO i SPUO, kao dio zakonodavstva zaštite okoliša. Ovi postupci su sve više usklađeni s obvezama koje proizlaze iz međunarodnih ugovora, posebice onih propisanih zakonodavstvom Europske unije.

SPUO je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa. Tako se već u ranoj fazi planiranja odabiru pogodna rješenja kako bi se izbjegli ili umanjili mogući negativni utjecaji na okoliš i prirodu. Za planove koji podliježu SPUO-u, postupak ocjene prihvatljivosti plana i programa za ekološku mrežu provodi se u sklopu istog postupka te su u tome slučaju rezultati ocjene obvezujući.

Mehanizam PUO također je propisan posebnim propisima iz područja zaštite okoliša. PUO prepoznaje, opisuje i ocjenjuje, na prikladan način, utjecaj, odnosno prihvatljivost zahvata na okoliš. Tako se u ranoj fazi planiranja zahvata polazi od načela predostrožnosti kako bi se utjecaji zahvata sveli na najmanju moguću mjeru i postigla najveća moguća očuvanost kakvoće okoliša. U konačnici se donosi odluka o tome je li zahvat moguće provesti i ako da, uz koje mjere ublažavanja. Za zahvate koji podliježu PUO-u u sklopu jedinstvenog postupka provodi se i mehanizam OPEM.

U cilju kvalitetnijeg uključivanja i informiranja javnosti izrađene su Smjernice za informiranje i sudjelovanje zainteresirane javnosti u postupcima PUO i SPUO.

Vidljiv napredak te snažnija međusektorska suradnja prepoznata je i na način da svi sektorski propisi ističu očuvanje bioraznolikosti i resursa koje koriste kao opći cilj. Glavni sektorski mehanizmi, pomoću kojih se uvažava očuvanje bioraznolikosti i prirode općenito jesu mehanizmi prostorne zaštite, privremenog i trajnog lovostaja te potpore. Osim toga, odgovarajući zakonski propisi propisuju da sami planski dokumenti moraju voditi računa i o očuvanju prirodnih resursa koje koriste (ribolovne vrste, divljač i dr.). U tom kontekstu bi se gospodarenje trebalo zasnivati na što je moguće realnije procijenjenom stanju resursa.

3.3.3. Praćenje provedbe

U cilju praćenja provedbe Strategije, navode se pokazatelji (indikator) kojima pratimo izvršavanje aktivnosti (pokazatelji uspješnosti provedbe aktivnosti), odnosno napredak prema ostvarenju posebnih ciljeva, a time i ispunjavanju strateških ciljeva (pokazatelji učinka). Pokazatelji provedbe Strategije ukazuju na to ostvaruju li se planirane aktivnosti, dok se pokazatelji učinka referiraju na Nacionalnu listu pokazatelja (NLP) koju izrađuje i vodi HAOP. Pokazatelji su središnji dio efikasnog donošenja odluka i prilagodljivog upravljanja. Ukazuju na napredak i uspjeh prema ostvarenju politika te su dio sustava *ranog upozoravanja* kako bi se ustanovio neki problem. Uspješan pokazatelj je jednostavan, jasno razumljiv, baziran na dostupnim podacima, ali svakako i znanstveno utemeljen. Pokazatelji su osnovni način monitoringa i izvješćivanja prema postignućima ciljeva Strategije. Pri njihovoj izradi uzete su u obzir nacionalne okolnosti, mogućnosti i prioriteta.

Popis pokazatelja iz NLP-a relevantnih za posebne ciljeve u Strategiji dan je u Prilogu 3. Nacionalni pokazatelji su usklađeni s europskim pokazateljima u najvećoj mogućoj mjeri, te će stoga omogućiti vrednovanje napretka prema ostvarenju ciljeva do 2020. godine na nacionalnoj razini i uvelike pomoći izvješćivanju prema međunarodnim tijelima (Europskoj komisiji, EEA, Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), Konvenciji o biološkoj raznolikosti i drugim konvencijama).

U Prilogu 4. dan je pregledni prikaz usklađenosti ciljeva predviđenih Strategijom s globalnim strateškim ciljevima Konvencije o biološkoj raznolikosti (Aichi ciljevima) i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine. Kompletan prikaz pokazatelja koji će se koristiti za mjerenje napretka prema specifičnim i posebnim ciljevima u Strategiji dan je u Prilogu 4., te je naveden u opisnom dijelu kod pojedinog posebnog cilja. Uz svaku aktivnost navedeni su pokazatelji provedbe. Na taj način će se i pri budućim analizama stanja prirode, odnosno pisanju izvješća znatno olakšati procjenjivanje učinkovitosti provedbe ove Strategije. Iako je predložen cjeloviti set pokazatelja, s provedbom nekih od njih neće se započeti odmah, već čim se ostvare preduvjeti za njihovo praćenje.

4. PLAN MOBILIZACIJE RESURSA

4.1. Uspostava globalnog okvira za mobilizaciju resursa

Pri usklađenju sa Strateškim planom za bioraznolikost i *Aichi* ciljevima Konvencije o biološkoj raznolikosti potrebno je usredotočiti se na financijske resurse potrebne za provedbu Strategije. *Aichi* cilj 20 zahtijeva da se najkasnije do 2020. godine mobilizacija financijskih sredstava za učinkovitu implementaciju Strateškog plana za bioraznolikost znatno poveća u odnosu na početno stanje. No, troškovi implementacije Strateškog plana za bioraznolikost i postizanja *Aichi* ciljeva za bioraznolikost su izuzetno visoki. Kako bi sve stranke Konvencije bile u mogućnosti implementirati svoje nacionalne strategije, i ostvariti Strateški plan za bioraznolikost, potrebna je velika transformacija u pristupu i identifikaciji sudionika te načinu mobilizacije resursa za bioraznolikost. To ne uključuje samo nove izvore financiranja i implementaciju inovativnih financijskih mehanizama već i prisutnost fiskalnih reformi poput promjena u potporama koje su štetne za bioraznolikost ili uvođenje pozitivnih potpora i poticaja. Za postizanje *Aichi* cilja 20 svaka stranka Konvencije obvezna je prikupljati podatke o izdvajanju nacionalnih sredstava namijenjenih očuvanju bioraznolikosti, uključujući i troškove potpora koje štete bioraznolikosti, kao i procijeniti puni trošak implementacije svih akcija i ciljeva iz nacionalne strategije. Također je nužno razviti detaljan plan mobilizacije resursa koji uključuje široki rang učesnika i razne mehanizme za mobilizaciju financijskih sredstava.

4.2. Ispunjavanje međunarodnih obveza

Na 12. Konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti, održanoj u listopadu 2014., usvojeni su ciljevi za mobilizaciju resursa čime je potvrđena *Hyderabad*^[17] (11. Konferencija stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti održana je u Hyderabadu, Indija (listopad 2012.)) obveza koja nalaže razvijenim državama udvostručenje međunarodnih izvora financiranja za očuvanje bioraznolikosti prema zemljama u razvoju do 2015. godine, a u odnosu na prosječnu godišnju razinu ulaganja iz razdoblja 2006. – 2010. godine, te održavanje dosegnute razine ulaganja do 2020. godine kako bi se uspješno potpomoglo ostvarenje ciljeva Konvencije na globalnoj razini.

U izvješću o mobilizaciji resursa Republika Hrvatska je u siječnju 2016. godine izvijestila o financijskim resursima za bioraznolikost prema zemljama u razvoju te o dostupnosti nacionalnih financijskih sredstava za bioraznolikost u razdoblju od 2006. do 2014. godine. Podaci od 2006. do 2010. godine se prema obvezi izvješćivanja koriste za određivanje početnog stanja ulaganja u bioraznolikost, dok se podaci nakon 2010. godine koriste za proces praćenja napretka u mobilizaciji resursa. Preliminarno izvješće, dostavljeno u veljači 2014. godine, uz podatke o financijskim sredstvima, sadržavalo je i osnovne informacije o koracima koji su poduzeti po pitanju mobilizacije resursa, kao i pokrenutim inicijativama i inovativnim mehanizmima financiranja tijekom izvještajnog razdoblja.

Republika Hrvatska je u dijelu izvještajnog razdoblja imala status zemlje u razvoju te je bila korisnik značajnih sredstava službene razvojne pomoći (engl. *Official Development Assistance*, ODA), no s obzirom da se članarine za većinu međunarodnih sporazuma u području zaštite prirode kojih je Republika Hrvatska stranka smatraju ODA, zbog postupnog povećanja iznosa članarina za Republiku Hrvatsku u razdoblju 2006. – 2014. godine, Republika Hrvatska je ispunila obvezu udvostručenja financijskih sredstava za bioraznolikost prema zemljama u razvoju u odnosu na početno stanje.

Uloga Republike Hrvatske prema zemljama u razvoju će biti jasnije definirana tek u narednom razdoblju s obzirom da je i sama donedavno bila potpomognuta vanjskim financijskim instrumentima. Kao najmlađa država članica, Republika Hrvatska svakako može novostečeni potencijal usmjeriti kroz pomoć susjednim državama koje su u postupku pridruživanja Europskoj uniji, imajući u vidu osobite sličnosti u pogledu bioraznolikosti te zajedničke obveze očuvanja pojedinih vrsta i stanišnih tipova.

4.3. Plan mobilizacije resursa na nacionalnoj razini

Podaci o financijskim resursima te analiza postojećih mehanizama i putem njih raspoloživih sredstava za financiranje bioraznolikosti iz različitih izvora ukazuju na značajan doprinos u ukupnom financiranju, ali se također uviđa nedostatak sustavne evidencije, kao i izostanak ili nedostatnost podataka iz privatnog i nevladinog sektora te istraživačkih institucija. Dostupni podaci objedinjuju izdvajanja iz državnog proračuna Republike Hrvatske, proračuna jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave, FZOEU-a, HAOP-a, vlastitih prihoda javnih ustanova nacionalnih parkova, parkova prirode, te javnih ustanova za upravljanje ostalim zaštićenim područjima i drugim zaštićenim dijelovima prirode. Prema odluci Konvencije o biološkoj raznolikosti, s 12. Konferencije stranaka održanog 2014. godine, za dostizanje ciljeva za mobilizaciju resursa potrebno je uključiti domaća financijska sredstva iz svih izvora kako bi se smanjio jaz između utvrđenih potreba i raspoloživih resursa na domaćoj razini, sve kako bi se dostigao *Aichi* cilj 20 do 2020. godine. Preduvjet da kao stranka Konvencije dostignemo ovaj cilj su znatna poboljšanja u postojećim mehanizmima za praćenje i izvještavanje, a osobito u pogledu uspostavljanja jasno određenog sustava komunikacije i načina prikupljanja podataka među dionicima. Podaci o izdvajanju nacionalnih sredstava za bioraznolikost te procjene o troškovima nužnim za provedbu akcija i ciljeva za mobilizaciju resursa se ne prikupljaju ni obrađuju na sustavnoj razini zbog čega je to jedna od ključnih aktivnosti za uspješnu provedbu 3. strateškog cilja Strategije i nužna za određivanje poveznice s rezultatima provedbe politike, a s ciljem poboljšanja učinkovitosti financiranja iz fondova i programa Europske unije te nacionalnog financiranja, te ispunjavanja obveza izvješćivanja prema Konvenciji od strane Republike Hrvatske.

Uvođenje pozitivnih potpora za bioraznolikost, poput poljoprivredno-okolišnih potpora ili potpora za privremenu obustavu ribolovnih aktivnosti osiguravajući oporavak ribljeg fonda, kao i uvođenje novih financijskih mehanizama koji su uvedeni u proteklom razdoblju, pokazuju prisutnost odredbi fiskalnih reformi te primjenu sustava potpora i financijskih mehanizama. Kako bi se smanjili ili izbjegli negativni utjecaji na bioraznolikost, u skladu s *Aichi* ciljem 3, u nadolazećem razdoblju analizirat će se potpore štetne za bioraznolikost te prema potrebi predložiti reforme i/ili ukidanje onih koje mogu prouzročiti najveći negativni utjecaj na bioraznolikost.

Dodatni potencijal u financiranju bioraznolikosti uključuje i daljnji razvoj inovativnih financijskih mehanizama. Republika Hrvatska do sad ima pozitivna iskustva primjene ovih mehanizama poput uvođenja fiskalnih reformi kroz sustav naknada za onečišćivače i korisnike okoliša privatnog i javnog sektora (engl. *polluter pays principle*) prilikom čega FZOEU dio prikupljenih sredstava dodjeljuje projektima koji doprinose očuvanju bioraznolikosti. Jedan od globalno prihvaćenih mehanizama koji se već dulje vrijeme primjenjuje u Republici Hrvatskoj je mobilizacija dodatnih financijskih sredstava u zaštićenim područjima kroz unaprjeđenje usluga i sadržaja te naplatu ulaznica. Nadalje, korištenje općekorisnih funkcija šuma i voda može znatno pridonijeti mobilizaciji financijskih sredstava za očuvanje bioraznolikosti.

U idućem programskom razdoblju je također planirano povećanje ukupnog financiranja zaštite prirode u odnosu na ukupno nacionalno financiranje kroz fondove Europske unije. Financiranje projekata direktno usmjerenih na očuvanje bioraznolikosti, prvenstveno u cilju ispunjavanja obveza prema zakonodavstvu Europske unije iz područja zaštite prirode planirano je iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija za razdoblje 2014. – 2020., iz kojeg su u odnosu na pretpristupno razdoblje predviđena značajna sredstva za zaštitu prirode, te su osigurane zasebne mjere koje to osiguravaju. Ministarstvo je također uključeno u upravljačku strukturu provedbe sredstava čime se dodatno osigurava ciljano usmjerenje

sredstava kohezijske politike za zaštitu i očuvanje prirode. Oslanjajući se na participativni pristup sudjelovanja dionika u očuvanju prirode, adekvatne mjere za postizanje ciljeva očuvanja prirode ugrađene su kroz Program ruralnog razvoja za razdoblje 2014. – 2020. te Program za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020. poput sustava potpora koje bi se isplaćivale korisnicima kao naknada za umanjenu dobit i dodatne troškove zbog dobrovoljne primjene mjera koje osiguravaju očuvanje vrijednih vrsta i stanišnih tipova na razini Europske unije i nacionalnoj razini. Posebice značajno za područnu (regionalnu) razinu upravljanja je novitet da su kroz sve programe europske teritorijalne suradnje predviđena sredstava za projekte koji doprinose zaštiti i očuvanju bioraznolikosti, promicanju usluga ekosustava, uključujući ekološku mrežu Natura 2000 i zelenu infrastrukturu te očuvanju prirodne baštine, prvenstveno kroz unaprjeđenje posjetiteljske infrastrukture, što također ukazuje na znatnije povećanje u odnosu na prekogranične programe u pretpristupnom razdoblju.

Važno je istaknuti uspostavljenu suradnju između Vlade Republike Hrvatske i Saveznog vijeća Švicarske koji su potpisali Okvirni sporazum o provedbi Švicarsko-hrvatskog programa suradnje na smanjenju gospodarskih i socijalnih nejednakosti unutar proširene Europske unije, a u sklopu kojeg će se raspisivati natječaji vezani za jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva koje će u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave moći provoditi neformalne programe obrazovanja o zaštiti prirode i održivom razvoju u školama u Republici Hrvatskoj. Za to će biti izdvojeno 5,28 milijuna švicarskih franaka, za razdoblje od 2016. do 2018. godine.

Kako bi se iskoristio ovaj potencijal te osiguralo maksimalno iskorištenje sredstava Europske unije, sustav zaštite prirode se u nadolazećem razdoblju treba usmjeriti na financiranje putem projekata, što dodatno zahtjeva prilagodbu sustava, a posebice u pogledu jačanja ljudskih kapaciteta.

4.4. Uspostava okvira za praćenje i izvještavanje

Republika Hrvatska tek treba razviti okvir za praćenje nacionalnih resursa u skladu s utvrđenim potrebama i prioritetima za financiranje, koristeći mjerljive ciljeve za uspostavu i razvoj strategije kao fleksibilni okvir za postizanje *Aichi* ciljeva za očuvanje bioraznolikosti, uz kontinuiranu i sustavnu nadogradnju i unaprjeđenje.

Ključne aktivnosti za uspostavu kvalitetnog okvira za praćenje i izvještavanje uključuju:

- osposobljavanje i jačanje postojećih kapaciteta u području mobilizacije resursa
- sustavno praćenje i izvještavanje o izdvajanjima za očuvanje bioraznolikosti
- povećanje broja i unaprjeđenje postojećih mehanizama za mobilizaciju resursa
- analizu trendova i sustavnu reviziju plana za mobilizaciju resursa.

Poglavlje Mobilizacija resursa za implementaciju Strategije koje je ovdje posebno opisano vezano je uz sve aktivnosti i ciljeve te pripadajuće indikatore ugrađene kroz Strategiju, a posebno kroz strateški cilj 3.

Klasa: 022-03/17-01/19

Zagreb, 7. srpnja 2017.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik

Hrvatskoga sabora

Gordan Jandroković, v. r.

KRATICE

CITES – Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune (engl. *The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*)

CHM – Mehanizam za omogućavanje i promicanje tehničke i znanstvene suradnje (engl. *Clearing-House Mechanism*)

CLC – digitalna baza podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta Republike Hrvatske (engl. *Corine Land Cover*)

CR/EN/VU – kritično ugrožene/ ugrožene/ osjetljive vrste (engl. *Critically Indangered/ Endangered / Vulnerable*)

EEA – Europska agencija za okoliš (engl. *European Environment Agency*)

EEZ – Europska ekonomska zajednica (engl. *European Economic Community*)

EU – Europska unija (engl. *European Union*)

EZ – Europska zajednica

GEF – Globalni fond za okoliš (engl. *Global Environment Facility*)

GIS – Geografski informacijski sustav (engl. *Geographical Information System*)

HAOP – Hrvatska agencija za okoliš i prirodu^{18]}(Uredbom Vlade Republike Hrvatske koja je stupila na snagu 1. srpnja 2015. godine, osnovan je HAOP (»Narodne novine«, br. 72/2015.). Sukladno članku 20. stavku 1. navedene Uredbe, s danom upisa HAOP-a u sudski registar prestaju s radom Agencija za zaštitu okoliša i Državni zavod za zaštitu prirode, a njihove poslove, u okviru djelokruga utvrđenog navedenom Uredbom i posebnim propisima, kao pravni sljednik preuzima HAOP.)

IAS – Invazivne strane vrste (engl. *Invasive Alien Species*)

IPA – Instrument pretpristupne pomoći (engl. *Instrument for Pre-Accession Assistance*)

IPBES – Međuvladina znanstveno-politička platforma o bioraznolikosti i uslugama ekosustava (engl. *Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*)

ISZP – Informacijski sustav zaštite prirode

IUCN – Međunarodni savez za očuvanje prirode (engl. *International Union for the Conservation of Nature*)

MMU – Minimalna jedinica kartiranja (engl. *Minimal mapping unit*)

NLP – Nacionalna lista pokazatelja

Natura 2000 – Europska ekološka mreža Natura 2000 ugroženih vrsta i staništa (engl. *European Ecological Network of Special Areas of Conservation*)

NIP – Projekt integracije u EU Natura 2000 (engl. *EU Natura 2000 Integration Project*)

NIPP – Nacionalna infrastruktura prostornih podataka

NP – Nacionalni park

OCD – Organizacije civilnog društva

ODA – Sredstva službene razvojne pomoći (engl. *Official Development Assistance*)

OIE – Obnovljivi izvori energije

OKFŠ – Općekorisne funkcije šuma

OPEM – Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu

PARCS – Projekt »Jačanje institucionalne i financijske održivosti nacionalnih zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj«

PP – Park prirode

PUO – Procjena utjecaja na okoliš

SPAMI – Posebno zaštićena područja od mediteranskog interesa (engl. *Specially Protected Areas of Mediterranean Importance*)

SPUO – Strateška procjena utjecaja na okoliš

TDU – Tijelo državne uprave

UNDP – Provedbena agencija program Ujedinjenih naroda za razvoj (engl. *United Nations Development Programme*) u Republici Hrvatskoj

UNESCO – Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (engl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*)

ZERP – Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske

5. PRILOZI

PRILOG 1.

Ciljevi Strateškog plana za bioraznolikost (globalni strateški ciljevi ili Aichi ciljevi)

STRATEŠKI CILJ A. Utjecati na skrivene uzroke gubitka bioraznolikosti pozicioniranjem bioraznolikosti u politici i društvu	
	Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznolikosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.
	Najkasnije do 2020. godine, biološke vrijednosti su integrirane u nacionalne i lokalne strategije razvoja, strategije smanjenja siromaštva i procese planiranja, a po potrebi i u nacionalne financije, kao i sustav izvješćivanja.

	Najkasnije do 2020. godine, poticaji, uključujući i potpore, štetne za bioraznolikost, su uklonjeni, ukinuti ili reformirani kako bi se smanjili ili izbjegli negativni utjecaji, a pozitivni poticaji za očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti su razvijeni i primjenjuju se u skladu s Konvencijom i drugim relevantnim međunarodnim obvezama, uzimajući u obzir nacionalne društveno-ekonomske uvjete.
	Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih resursa u okviru sigurnih ekoloških granica.
STRATEŠKI CILJ B. Smanjiti direktne pritiske na bioraznolikost i promovirati održivu upotrebu	
	Do 2020. godine, stopa gubitka svih prirodnih staništa, uključujući i šume je, u najmanju ruku, prepolovljena i, gdje je to izvedivo, dovedena blizu nule, a stupanj degradacije i fragmentacije je značajno smanjen.
	Do 2020. godine, sve ribe, beskralježnjaci i vodene biljke koriste se i njima se upravlja na održiv način, legalno i primjenjujući »ekosustavni pristup« tako da je izlov izbjegnut, na snazi su planovi i mjere za oporavak svih gotovo izlovljenih vrsta, ribarstvo nema značajan negativan utjecaj na ugrožene vrste i osjetljive ekosustave, a utjecaji ribarstva na zalihe, vrste i ekosustave su u okviru sigurnih ekoloških granica.
	Do 2020. godine, područjima pod poljoprivredom, akvakulturom i šumarstvom upravlja se na održiv način osiguravajući očuvanje bioraznolikosti.
	Do 2020. godine, onečišćenje, uključujući i unos prekomjernih hranjivih tvari, dovedeno je do razine koja nije štetna za funkcioniranje ekosustava i bioraznolikost.
	Do 2020. godine, invazivne strane vrste i putovi unosa su identificirani i prioritzirani, prioritetne vrste su kontrolirane i/ili iskorijenjene, a na snazi su mjere kojima se sprječava njihovo uvođenje i uspostavljanje populacija.
	Do 2015. godine, višestruki antropogeni pritisci na koraljne grebene te druge ranjive ekosustave pogođene klimatskim promjenama ili zakiseljavanjem oceana su svedeni na minimum, kako bi održali svoj integritet i funkciju.
STRATEŠKI CILJ C. Poboljšati status bioraznolikosti kroz očuvanje ekosustava, vrsta i genetske raznolikosti	
	Do 2020. godine, najmanje 17 % kopnenih staništa i voda i 10 % obalnih i morskih područja, osobito područja od posebnog značaja za bioraznolikost i usluge ekosustava je očuvano kroz učinkovito i ravnopravno upravljanje, ekološki reprezentativne i dobro povezane sustave zaštićenih područja te kroz druge učinkovite mjere očuvanja određenih područja, te integrirano u šire predjele i morske krajolike.
	Do 2020. godine, spriječeno je izumiranje poznatih ugroženih vrsta, a njihovo stanje očuvanosti, posebno onih najugroženijih, je poboljšano i održivo.
	Do 2020. godine, genetička raznolikost kultiviranih biljaka, domaćih i pripitomljenih životinja i divljih srodnika, uključujući i druge društveno-ekonomske i kulturno vrijedne vrste, se održava, a strategije za minimiziranje genetičke erozije i zaštitu njihove genetičke raznolikosti su razvijene i implementirane.
STRATEŠKI CILJ D. Jačati opće koristi od bioraznolikosti i usluga ekosustava	
	Do 2020. godine, ekosustavi koji pružaju osnovne usluge, uključujući i usluge koje se odnose na vodu, a doprinose zdravlju, egzistenciji i blagostanju, su obnovljeni i zaštićeni, pri tom uzimajući u obzir potrebe i prava žena, autohtonih i lokalnih zajednica, te siromašnih i ranjivih.
	Do 2020. godine, otpornost ekosustava i doprinos bioraznolikosti zalihama ugljika je poboljšana kroz očuvanje i restauraciju, uključujući obnovu najmanje 15 % degradiranih ekosustava čime se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi, te borbi protiv dezertifikacije.
	Do 2015. godine, Protokol iz Nagoye o pristupu genetskim resursima i poštenoj i pravičnoj raspodjeli koristi koja proizlazi iz njihovog korištenja je na snazi i operativan, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.
STRATEŠKI CILJ E. Implementaciju Konvencije ojačati kroz participativno planiranje, upravljanje znanjima i izgradnju kapaciteta	
	Do 2015. godine, svaka stranka je razvila i usvojila kao instrument politike, te započela implementaciju efikasne, participativne i ažurirane nacionalne strategije i akcijskog plana očuvanja bioraznolikosti.

	Do 2020. godine, tradicionalna znanja, inovacije i prakse autohtonih i lokalnih zajednica relevantne za očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti, kao i njihovo običajno korištenje bioloških resursa, se poštuju, predmet su nacionalnog zakonodavstva i relevantnih međunarodnih obveza, te su potpuno integrirani i ogledaju se u implementaciji Konvencije s punim i učinkovitim učešćem autohtonih i lokalnih zajednica na svim relevantnim razinama.
	Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.
	Najkasnije do 2020. godine, mobilizacija financijskih sredstava za učinkovitu implementaciju Strateškog plana za bioraznolikost iz svih izvora, a u skladu s usuglašenim i dogovorenim procesom u Strategiji za mobilizaciju resursa, znatno su povećani u odnosu na sadašnju razinu. Ovaj cilj će biti predmet promjena u zavisnosti od procjene potreba resursa o kojima će stranke izvještavati.

PRILOG 2.

CILJEVI STRATEGIJE EUROPSKE UNIJE O BIORAZNOLIKOSTI DO 2020. GODINE

VIZIJA 2050

Do 2050. godine, bioraznolikost Europske unije i usluge ekosustava koje pruža, njen prirodni kapital, su zaštićene, vrednovane i pravilno obnovljene za istinsku vrijednost bioraznolikosti i za njihov neophodan doprinos dobrobiti ljudi i ekonomski prosperitet, tako da su izbjegnute katastrofalne promjene uzrokovane gubitkom bioraznolikosti.

TARGET 2020

Zadržati gubitak bioraznolikosti i degradaciju usluga ekosustava u Europskoj uniji do 2020. godine i obnoviti ih toliko brzo koliko je moguće, čime se ubrzava doprinos Europske unije za otklanjanje globalnog gubitka bioraznolikosti.

Po prvi puta stavlja se naglasak na usluge ekosustava i hitnu potrebu da se očuvaju i obnove njihove koristi i za prirodu i ljudsku zajednicu.

E 1 Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima

Zaustaviti pogoršanje u statusu svih vrsta i staništa obuhvaćenih legislativom Europske unije i postići značajan i mjerljiv napredak u njihovom statusu do 2020. godine, u usporedbi s trenutnom procjenom.

– 100 % više procijenjenih staništa i 50 % više procijenjenih vrsta pod Direktivom o staništima pokazuju poboljšani status zaštite.

– 50 % više vrsta procijenjenih Direktivom o pticama pokazuju siguran i poboljšan status.

a	Završiti proglašenje Natura 2000 mreže i osigurati učinkovito upravljanje.
b	Osigurati adekvatno financiranje Natura 2000 područja.
c	Povećati svijest dionika i uključiti ih kako bi se poboljšala primjena.
d	Poboljšati i usmjeriti monitoring i izvješćivanje.

E 2 Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge

Do 2020. godine, ekosustavi i njihove usluge su održani i poboljšani stvaranjem zelene infrastrukture i vraćeno je najmanje 15 % degradiranih ekosustava.

a	Poboljšati znanje o ekosustavima i njihovim uslugama u Europskoj uniji.
b	Postaviti prioritete za obnovu i promovirati korištenje zelene infrastrukture.
c	Zaustaviti gubitak bioraznolikosti i usluga ekosustava.

3

E 3 Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva održavanju i povećanju bioraznolikosti

Poljoprivreda: Do 2020. godine, povećati poljoprivredna područja na travnjacima, obradivim površinama i trajnim nasadima koja su zahvaćena mjerama usmjerenim na očuvanje bioraznolikosti pod CAP (Common *Agricultural Policy*) kako bi se osigurala zaštita i dovelo do mjerljivog poboljšanja bioraznolikosti i statusa zaštite vrsta i staništa koja ovise ili su pod utjecajem poljoprivrednih aktivnosti i u osiguravanju usluga ekosustava u usporedbi s polazišnim stanjem iz 2010. godine, doprinoseći tako poboljšanju održivog upravljanja.

Šumarstvo: Do 2020. godine, planovi gospodarenja šumama ili ekvivalentni instrumenti u skladu s održivim gospodarenjem šumama su doneseni za sve šume u vlasništvu države i za šume iznad određene veličine (definirat će se od država članica ili regija te predstaviti u njihovim programima ruralnog razvoja) tako da iskoriste fondove unutar ruralne razvojne politike Europske unije kako bi se doprinijelo mjerljivom napretku u statusu zaštite vrsta i staništa koja ovise ili su pod utjecajem provođenja aktivnosti gospodarenja šumama i u osiguravanju povezanih usluga ekosustava u usporedbi s polazišnim stanjem iz 2010. godine.

a	Povećati direktno plaćanje za okolišna dobra u poljoprivrednoj politici Europske unije.
b	Bolje usmjeren ruralni razvoj ka zaštiti bioraznolikosti.
c	Očuvati poljoprivrednu genetsku raznolikost Europske unije.
d	Ohrabriti vlasnike šuma da zaštite i unaprijede bioraznolikost šuma.
e	Integrirati mjere zaštite bioraznolikosti u planove gospodarenja šumama.

4

E 4 Osigurati održivo korištenje ribljih resursa

Postići maksimalno dopušteni održivi ulov do 2015. godine. Postići starosnu strukturu populacije koja je indikativna za zdravi riblji fond, gospodarskim ribolovom bez značajnog povratnog utjecaja na vrste i ekosustave, kao doprinose u postizanju dobrog stanja okoliša do 2020. godine, prema Okvirnoj direktivi o morskoj strategiji (*Marine Strategy Framework Directive*).

a	Poboljšati upravljanje ribolovnim fondom.
b	Eliminirati nepovoljne utjecaje na riblji fond, vrste, staništa i ekosustave.

5

E 5 Boriti se s invazivnim stranim vrstama

Do 2020. godine, invazivne strane vrste i putovi njihova unosa su identificirani i prioritizirani, prioritetne vrste su kontrolirane i/ili uklonjene i putovi unosa su upravljani kako bi se spriječilo unošenje i uspostavljanje populacija novih invazivnih stranih vrsta.

a	Ojačati režime za zdravlje biljaka i životinja u Europskoj uniji (fitosanitarni i veterinarsko-sanitarni propisi).
b	Uspostaviti namjenski zakonodavni instrument za invazivne strane vrste.

6

E 6 Pomoći u sprječavanju gubitka bioraznolikosti na globalnoj razini

Do 2020. godine, Europska unija pojačava svoj doprinos za otklanjanje globalnog gubitka bioraznolikosti.

a	Smanjiti indirektno pokretače gubitka bioraznolikosti.
b	Mobilizirati dodatna sredstva za zaštitu globalne bioraznolikosti.
c	» <i>Biodiversity proof</i> « – razvojna suradnja Europske unije. Minimizirati negativne utjecaje.
d	Regulirati pristup genetičkim izvorima i osigurati poštenu i pravičnu dobit koja proizlazi iz njihova korištenja.

PRILOG 3.

POPIS NACIONALNIH POKAZATELJA BIORAZNOLIKOSTI I GEORAZNOLIKOSTI (HAOP)

Bioraznolikost

BR 1 Stanje očuvanosti vrsta od europskog interesa – broj vrsta u svakoj od kategorija stanja očuvanosti

BR 2 Područja od europskog interesa (kartografski prikaz i površina)

BR 3 Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava (udio površina prema CLC bazi podataka)

- BR 4 Zastupljenost ugroženih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj – trendovi zastupljenosti pojedinih klasa ugroženih i rijetkih stanišnih tipova
- BR 5 Stanje očuvanosti staništa od europskog interesa – broj staništa u svakoj od kategorija stanja očuvanosti
- BR 6 Stanje i indeks ugroženosti divljih vrsta iz Crvenog popisa Republike Hrvatske – broj vrsta i procjena statusa ugroženosti
- BR 7 Abundancija i rasprostranjenost odabranih vrsta – trendove u brojnosti i rasprostranjenosti čestih vrsta ptica (osim ptica na poljoprivrednim površinama) i travnjačkih leptira
- BR 8 Populacijski trendovi ptica na poljoprivrednim površinama – trendove u brojnosti ptica na poljoprivrednim površinama
- BR 9 Invazivne strane vrste – trend unošenja i širenja stranih (alohtonih) vrsta odnosno invazivnih stranih vrsta
- BR 10 Očuvanje genetskih resursa u poljoprivredi – broj pasmina prema statusu ugroženosti
- BR 11 Udio poljoprivrednih područja u područjima od interesa za Europsku uniju – trend zastupljenosti područja ekološke mreže Natura 2000 u stanišnim tipovima ovisnim o održanju ekstenzivnih oblika poljoprivrede
- BR 12 Poljoprivredna područja velike prirodne vrijednosti – rasprostranjenost poljoprivrednih područja važnih za bioraznolikost
- BR 13 Slatkovodni ribnjaci velikih prirodne vrijednosti – trend zastupljenosti slatkovodnih ribnjaka velike prirodne vrijednosti
- BR 14 Suha stabla u šumama – količina suhih stojećih i ležećih stabala u šumama
- BR 15 Fragmentacija prirodnih i poluprirodnih područja – kartografski prikaz
- BR 16 Morska zaštićena područja – broj i površina morskih zaštićenih područja
- BR 17 Financiranje zaštite i očuvanja bioraznolikosti trend sredstava koji se koriste za zaštitu i očuvanje bioraznolikosti
- BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode – promjena razine svijesti javnosti (rezultati upitnika)

Zaštićeni dijelovi prirode

ZDP 1 Zaštićena područja temeljem Zakona o zaštiti prirode – površina i kartografski prikaz

Georaznolikost

GR 1 Zaštićeni geolokaliteti – broj i kartografski prikaz

GR 2 Geoparkovi Republike Hrvatske – broj

GR 3 Zaštićeni fosili i minerali – broj

Poljoprivreda

PO 1 Područja pod poljoprivredno-okolišnim potporama

PO 4 Područja pod ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom

PO 14 Intenzifikacija/ekstenzifikacija

Ribarstvo i akvakultura

RA 2 Ulov ribe i drugih morskih organizama

RA 4 Proizvodnja u akvakulturi

Morski ekosustav

ME 8 Biološka kakvoća prijelaznih i priobalnih voda te biološka svojstva morskog okoliša

ME 9 Hidromorfološki elementi kakvoće prijelaznih i priobalnih voda te hidrografska svojstva morskih voda

ME 17 Unos stranih i invazivnih vrsta

Kakvoća kopnenih voda

KAV 1 Ocjena ekološkog stanja rijeka (na mjernim postajama)

KAV 2 Ocjena ekološkog stanja jezera na monitoring postajama

Šumarstvo

Š 1 Površine šuma i šumskog zemljišta

Š 4 Oštećenost šumskih ekosustava

Š 5 Šumske površine s jamstvom održivog gospodarenja

PRILOG 4.

Usporedni prikaz Posebnih ciljeva Strategije s globalnim strateškim ciljevima (Aichi ciljevima) i ciljevima Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine te nacionalnom listom pokazatelja (NLP)

Strateški cilj	Posebni cilj	Aichi cilj	cilj Strategije Europske unije za bioraznolikost do 2020. godine	NLP
Povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode	1.1 Osigurati jasan, usklađen i provediv zakonodavni i institucionalni okvir za provedbu mehanizma očuvanja prirode	4. Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih dobara u okviru sigurnih ekoloških granica. 19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.	1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1, A2).</i> 3. <i>Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva u održavanju i povećanju bioraznolikosti (A9).</i>	ZDP 1 Zaštićena područja temeljem Zakona o zaštiti prirode BR 2 Područja od europskog interesa
	1.2 Oblikovati i uspostaviti reprezentativnu i funkcionalnu mrežu područja značajnih za očuvanje prirode	5. Do 2020. godine, stopa gubitka svih prirodnih staništa, uključujući i šume je, u najmanju ruku, prepolovljena i gdje je to izvedivo, dovedena blizu nule, a stupanj degradacije i fragmentacije je značajno smanjen. 11. Do 2020. godine, najmanje 17 % kopnenih staništa i voda i 10 % obalnih i morskih područja, osobito područja od posebnog značaja za bioraznolikost i usluge ekosustava je očuvano kroz učinkovito i ravnopravno upravljane, ekološki reprezentativne i dobro povezane sustave zaštićenih područja te kroz druge učinkovite mjere očuvanja određenih područja, te integrirano u šire predjele i morske krajolike. 12. Do 2020. godine, spriječeno je izumiranje poznatih ugroženih vrsta, a njihovo stanje očuvanosti, posebno onih najugroženijih, je poboljšano i održivo.	1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1).</i> 2. <i>Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge (A7).</i>	ZDP 1 Zaštićena područja temeljem Zakona o zaštiti prirode BR 2 Područja od europskog interesa BR 16 Morska zaštićena područja GR 1 Zaštićeni geolokaliteti GR 2 Geoparkovi Republike Hrvatske

		<p>13. Do 2020. godine, genetička raznolikost kultiviranih biljaka, domaćih i pripitomljenih životinja i divljih srodnika, uključujući i druge društveno-ekonomske i kulturno vrijedne vrste, se održava, a strategije za minimiziranje genetičke erozije i zaštitu njihove genetičke raznolikosti su razvijene i implementirane.</p> <p>15. Do 2020. godine, otpornost ekosustava i doprinos bioraznolikosti zalihamu ugljika je poboljšana kroz očuvanje i restauraciju, uključujući obnovu najmanje 15 % degradiranih ekosustava čime se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi, te borbi protiv dezertifikacije.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>		
1.3	Standardizirati upravljanje u zaštiti prirode te uspostaviti sustav praćenja učinkovitosti	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznolikosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p> <p>2. Najkasnije do 2020. godine, biološke vrijednosti su integrirane u nacionalne i lokalne strategije razvoja, strategije smanjenja siromaštva i procese planiranja, a po potrebi i u nacionalne financije, kao i sustav izvještavanja.</p> <p>4. Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih resursa u okviru sigurnih ekoloških granica.</p> <p>5. Do 2020. godine, stopa gubitka svih prirodnih staništa, uključujući i šume je, u najmanju ruku, prepolovljena i, gdje je to izvedivo, dovedena blizu nule, a stupanj degradacije i fragmentacije je značajno smanjen.</p> <p>6. Do 2020. godine, sve ribe, beskraljeznjaci i vodene biljke koriste se i njima se upravlja na održiv način, legalno i primjenjujući »ekosustavni pristup« tako da je izlov izbjegnut, na snazi su planovi i mjere za oporavak svih gotovo izlovljenih vrsta, ribarstvo nema značajan negativan utjecaj na ugrožene vrste i osjetljive ekosustave, a utjecaji ribarstva na zalihe, vrste i ekosustave su u okviru sigurnih ekoloških granica.</p> <p>11. Do 2020. godine, najmanje 17 % kopnenih staništa i voda i 10 % obalnih i morskih područja, osobito područja od posebnog značaja za bioraznolikost i usluge ekosustava je očuvano kroz učinkovito i ravnopravno upravljanje, ekološki reprezentativne i dobro povezane sustave zaštićenih područja te kroz druge učinkovite mjere očuvanja određenih područja, te integrirano u šire predjele i morske krajolike.</p> <p>12. Do 2020. godine, spriječeno je izumiranje poznatih ugroženih vrsta, a njihovo stanje očuvanosti, posebno onih najugroženijih, je poboljšano i održivo.</p>	<p>1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1).</i></p> <p>2. <i>Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge (A7).</i></p>	<p>BR 2 Područja od europskog interesa</p> <p>BR 6 Stanje i indeks ugroženosti divljih vrsta iz Crvenog popisa Republike Hrvatske</p> <p>BR 7 Abundancija i rasprostranjenost odabranih vrsta</p>
1.4	Razvijati suradničke oblike upravljanja te ojačati komunikaciju	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznolikosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p> <p>4. Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih resursa u okviru sigurnih ekoloških granica.</p>	<p>1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1, A2, A3).</i></p> <p>3. <i>Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva u održavanju i povećanju bioraznolikosti (A11, A12).</i></p>	<p>BR 2 Područja od europskog interesa</p> <p>BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode</p> <p>PO 1 Područja pod poljoprivredno-okolišnim potporama</p> <p>Š 5 Šumske površine s jamstvom održivog gospodarenja</p>

Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara	2.1	Osigurati održivo korištenje prirodnih dobara kroz sektorske planske dokumente	<p>2. Najkasnije do 2020. godine, biološke vrijednosti su integrirane u nacionalne i lokalne strategije razvoja, strategije smanjenja siromaštva i procese planiranja, a po potrebi i u nacionalne financije, kao i sustav izvještavanja.</p> <p>3. Najkasnije do 2020. godine, poticaji, uključujući i potpore, štetne za bioraznolikost, su uklonjeni, ukinuti ili reformirani kako bi se smanjili ili izbjegli negativni utjecaji, a pozitivni poticaji za očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti su razvijeni i primjenjuju se u skladu s Konvencijom i drugim relevantnim međunarodnim obvezama, uzimajući u obzir nacionalne društveno-ekonomske uvjete.</p> <p>4. Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih resursa u okviru sigurnih ekoloških granica.</p> <p>7. Do 2020. godine, područjima pod poljoprivredom, akvakulturom i šumarstvom upravlja se na održiv način osiguravajući očuvanje bioraznolikosti.</p> <p>8. Do 2020. godine, onečišćenje, uključujući i unos prekomjernih hranjivih tvari, dovedeno je do razine koja nije štetna za funkcioniranje ekosustava i bioraznolikost.</p>	<p>1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A3).</i></p> <p>2. <i>Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge (A13, A14).</i></p>	<p>BR 3 Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava</p> <p>BR 4 Zastupljenost ugroženih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj</p> <p>BR 5 Stanje očuvanosti staništa od europskog interesa</p> <p>BR 6 Stanje i indeks ugroženosti divljih vrsta iz Crvenog popisa Republike Hrvatske</p> <p>BR 11 Udio poljoprivrednih područja u područjima od interesa za Europsku uniju</p> <p>BR 12 Poljoprivredna područja velike prirodne vrijednosti</p> <p>RA 2 Ulov ribe i drugih morskih organizama</p> <p>RA 4 Proizvodnja u akvakulturi</p> <p>PO 1 Područja pod poljoprivredno-okolišnim potporama</p> <p>PO 4 Područja pod ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom</p> <p>Š 5 Šumske površine s jamstvom održivog gospodarenja</p>
	2.2	Ojačati sustav provedbe ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPEM)	<p>11. Do 2020. godine, najmanje 17 % kopnenih staništa i voda i 10 % obalnih i morskih područja, osobito područja od posebnog značaja za bioraznolikost i usluge ekosustava je očuvano kroz učinkovito i ravnopravno upravljane, ekološki reprezentativne i dobro povezane sustave zaštićenih područja te kroz druge učinkovite mjere očuvanja određenih područja, te integrirano u šire predjele i morske krajolike.</p>	<p>1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1).</i></p> <p>6. <i>Pomoći u sprječavanju gubitka bioraznolikosti na globalnoj razini (A19).</i></p>	
	2.3	Osigurati održivo korištenje zavičajnih divljih vrsta čije iskorištavanje nije regulirano posebnim propisima	<p>4. Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih resursa u okviru sigurnih ekoloških granica.</p> <p>6. Do 2020. godine, sve ribe, beskralježnjaci i vodene biljke koriste se i njima se upravlja na održiv način, legalno i primjenjujući »ekosustavni pristup« tako da je izlov izbjegnut, na snazi su planovi i mjere za oporavak svih gotovo izlovljenih vrsta, ribarstvo nema značajan negativan utjecaj na ugrožene vrste i osjetljive ekosustave, a utjecaji ribarstva na zalihe, vrste i ekosustave su u okviru sigurnih ekoloških granica.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>	<p>2. <i>Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge (A7).</i></p> <p>3. <i>Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva u održavanju i povećanju bioraznolikosti (A13).</i></p>	<p>BR 7 Abundancija i rasprostranjenost odabranih vrsta</p> <p>BR 8 Populacijski trendovi ptica na poljoprivrednim površinama</p> <p>BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode</p>
	2.4	Zaštiti genetsku raznolikost i održivo koristiti genetske izvore	<p>12. Do 2020. godine, spriječeno je izumiranje poznatih ugroženih vrsta, a njihovo stanje očuvanosti, posebno onih najugroženijih, je poboljšano i održivo.</p> <p>13. Do 2020. godine, genetička raznolikost kultiviranih biljaka, domaćih i pripitomljenih životinja i divljih srodnika, uključujući i druge društveno-ekonomske i kulturno vrijedne vrste, se održava, a strategije za minimiziranje genetičke erozije i zaštitu njihove genetičke raznolikosti su razvijene i implementirane.</p> <p>16. Do 2015. godine, Protokol iz Nagoye o pristupu genetskim resursima i poštenoj i pravičnoj raspodjeli koristi koja proizlazi iz njihovog korištenja je na snazi i operativan, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.</p>	<p>3. <i>Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva u održavanju i povećanju bioraznolikosti (A10).</i></p>	
	2.5	Očuvati nefragmentiran a cjelovita prirodna područja i obnoviti najugroženija degradirana staništa	<p>5. Do 2020. godine, stopa gubitka svih prirodnih staništa, uključujući i šume je, u najmanju ruku, prepolovljena i, gdje je to izvedivo, dovedena blizu nule, a stupanj degradacije i fragmentacije je značajno smanjen.</p> <p>15. Do 2020. godine, otpornost ekosustava i doprinos bioraznolikosti zalihama ugljika je poboljšana kroz očuvanje i restauraciju, uključujući obnovu najmanje 15 % degradiranih ekosustava čime se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi, te borbi protiv dezertifikacije.</p>	<p>2. <i>Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge (A6, A7).</i></p>	<p>BR 15 Fragmentacija prirodnih i poluprirodnih područja</p> <p>BR 3 Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava</p> <p>BR 4 Zastupljenost ugroženih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj</p>

	2.6	Uspostaviti sustav upravljanja stranim vrstama te provoditi mjere sprječavanja unošenja i širenja te suzbijanja invazivnih stranih vrsta (IAS)	<p>4. Najkasnije do 2020. godine, vlada, poslovni sektor i interesne strane na svim razinama poduzeli su korake za postizanje ili su implementirali planove za održivu proizvodnju i potrošnju te zadržali utjecaje korištenja prirodnih resursa u okviru sigurnih ekoloških granica.</p> <p>9. Do 2020. godine, invazivne strane vrste i putovi unosa su identificirani i prioritzirani, prioritete vrste su kontrolirane i/ili iskorijenjene, a na snazi su mjere kojima se sprječava njihovo uvođenje i uspostavljanje populacija.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>	5. <i>Boriti se s invazivnim stranim vrstama (A15, A16).</i>	BR 9 Invazivne strane vrste ME 17 Unos stranih i invazivnih vrsta
Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode	3.1	Ojačati institucionalne kapacitete u zaštiti prirode	-	1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1).</i>	
	3.2	Nastaviti jačati tehnička znanja i vještine za učinkovito provođenje zaštite prirode	<p>3. Najkasnije do 2020. godine, poticaji, uključujući i potpore, štetne za bioraznost, su uklonjeni, ukinuti ili reformirani kako bi se smanjili ili izbjegli negativni utjecaji, a pozitivni poticaji za očuvanje i održivo korištenje bioraznosti su razvijeni i primjenjuju se u skladu s Konvencijom i drugim relevantnim međunarodnim obvezama, uzimajući u obzir nacionalne društveno-ekonomske uvjete.</p> <p>20. Najkasnije do 2020. godine, mobilizacija financijskih sredstava za učinkovitu implementaciju Strateškog plana za bioraznost iz svih izvora, a u skladu s usuglašenim i dogovorenim procesom u Strategiji za mobilizaciju resursa, znatno su povećani u odnosu na sadašnju razinu. Ovaj cilj će biti predmet promjena u zavisnosti od procjene potreba resursa o kojima će stranke izvještavati.</p>	<p>1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A1).</i></p> <p>3. <i>Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva u održavanju i povećanju bioraznosti</i></p> <p>6. <i>Pomoći u sprječavanju gubitka bioraznosti na globalnoj razini</i></p>	
	3.3	Povećati financijsku održivost sustava zaštite prirode	<p>3. Najkasnije do 2020. godine, poticaji, uključujući i potpore, štetne za bioraznost, su uklonjeni, ukinuti ili reformirani kako bi se smanjili ili izbjegli negativni utjecaji, a pozitivni poticaji za očuvanje i održivo korištenje bioraznosti su razvijeni i primjenjuju se u skladu s Konvencijom i drugim relevantnim međunarodnim obvezama, uzimajući u obzir nacionalne društveno – ekonomske uvjete.</p> <p>20. Najkasnije do 2020. godine, mobilizacija financijskih sredstava za učinkovitu implementaciju Strateškog plana za bioraznost iz svih izvora, a u skladu s usuglašenim i dogovorenim procesom u Strategiji za mobilizaciju resursa, znatno su povećani u odnosu na sadašnju razinu. Ovaj cilj će biti predmet promjena u zavisnosti od procjene potreba resursa o kojima će stranke izvještavati.</p>	<p>1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A2).</i></p> <p>3. <i>Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva u održavanju i povećanju bioraznosti (A8, A9).</i></p> <p>6. <i>Pomoći u sprječavanju gubitka bioraznosti na globalnoj razini (A17, A18).</i></p>	BR 17 Financiranje zaštite i očuvanja bioraznosti PO 1 Područja pod poljoprivredno-okolišnim potporama
Povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi	4.1	Povećati znanje o stanju prirode	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p> <p>12. Do 2020. godine, spriječeno je izumiranje poznatih ugroženih vrsta, a njihovo stanje očuvnosti, posebno onih najugroženijih, je poboljšano i održivo.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>	1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A4).</i>	BR1 Stanje očuvnosti vrsta od europskog interesa BR 6 Stanje i indeks ugroženosti divljih vrsta iz Crvenog popisa Republike Hrvatske BR 7 Abundancija i rasprostranjenost odabranih vrsta GR 1 Zaštićeni geolokaliteti
	4.2	Povećati dostupnost podataka o stanju prirode	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>	1. <i>Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima (A3, A4).</i>	BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode BR 9 Invazivne strane vrste

	4.3	Vrednovati i kartirati usluge ekosustava u svrhu procjene njihovog stanja i poboljšanja	<p>14. Do 2020. godine, ekosustavi koji pružaju osnovne usluge, uključujući i usluge koje se odnose na vodu, a doprinose zdravlju, egzistenciji i blagostanju, su obnovljeni i zaštićeni, pri tom uzimajući u obzir potrebe i prava žena, autohtonih i lokalnih zajednica, te siromašnih i ranjivih.</p> <p>15. Do 2020. godine, otpornost ekosustava i doprinos bioraznolikosti zalihama ugljika je poboljšana kroz očuvanje i restauraciju, uključujući obnovu najmanje 15 % degradiranih ekosustava čime se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi, te borbi protiv dezertifikacije.</p>	2. Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge (A5, A7).	<p>BR 3 Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava</p> <p>BR 4 Zastupljenost ugroženih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj</p> <p>KAV 1 Ocjena ekološkog stanja rijeka (na mjernim postajama)</p> <p>KAV 2 Ocjena ekološkog stanja jezera na monitorign postajama</p> <p>ME 8 Biološka kakvoća prijelaznih i priobalnih voda te biološka svojstva morskog okoliša</p> <p>ME 9 Hidromorfološki elementi kakvoće prijelaznih i priobalnih voda te hidrografska svojstva morskih voda</p> <p>PO 14 Intenzifikacija/ekstenzifikacija</p> <p>Š 1 Površine šuma i šumskog zemljišta</p> <p>Š 4 Oštećenost šumskih ekosustava</p>
Podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode	5.1	Unaprijediti razumijevanje i zastupljenost tema vezanih uz prirodu i njezinu zaštitu u obrazovnom sustavu te ojačati suradnju sa sektorom obrazovanja	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznolikosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>	<p>1. Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima.</p> <p>2. Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge.</p>	BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode
	5.2	Poticati i provoditi neformalnu edukaciju o zaštiti prirode	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznolikosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p> <p>19. Do 2020. godine, znanja, znanstvene baze i tehnologije koje se odnose na bioraznolikost, njezine vrijednosti, funkcioniranje, status i trendove te posljedice njenog gubitka su poboljšane, široko shvaćene, prenesene i primijenjene.</p>	<p>1. Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima.</p> <p>2. Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge.</p>	BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode
	5.3	Unaprijediti informiranje javnosti u svrhu podizanja svijesti o prirodi i zaštiti prirode	<p>1. Najkasnije do 2020. godine, ljudi su svjesni svih vrijednosti bioraznolikosti i koraka koje mogu poduzeti kako bi istu očuvali i održivo koristili.</p>	<p>1. Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima.</p> <p>2. Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge.</p>	BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode
	5.4	Unaprijediti sudjelovanje javnosti u donošenju odluka koje su direktno ili indirektno vezane za zaštitu prirode	<p>18. Do 2020. godine, tradicionalna znanja, inovacije i prakse autohtonih i lokalnih zajednica relevantne za očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti, kao i njihovo običajno korištenje bioloških resursa, se poštuju, predmet su nacionalnog zakonodavstva i relevantnih međunarodnih obveza, te su potpuno integrirani i ogledaju se u implementaciji Konvencije s punim i učinkovitim učešćem autohtonih i lokalnih zajednica na svim relevantnim razinama.</p>	<p>1. Poboljšati zakonodavstvo Europske unije, odnosno u potpunosti implementirati Direktivu o pticama i Direktivu o staništima.</p> <p>2. Održavati i poboljšati ekosustave i njihove usluge.</p>	BR 18 Svijest javnosti o zaštiti prirode

PRILOG 5.

POPIS RELEVANTNIH STRATEGIJA I PLANOVA

1. Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 30/09.)

2. Strategije razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (»Narodne novine«, br. 55/13.)
3. Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 130/09.)
4. Nacionalna šumarska politika i strategija (»Narodne novine«, br. 120/03.)
5. Nacionalna strategija kemijske sigurnosti (»Narodne novine«, br. 143/08.)
6. Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 130/05.)
7. Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine (»Narodne novine«, br. 3/17.)
8. Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020. (»Narodne novine«, br. 116/12.)
9. Strategija razvitka riječnog prometa u Republici Hrvatskoj (2008. – 2018.) (»Narodne novine«, br. 65/08.)
10. Strategija upravljanja vodama (»Narodne novine«, br. 91/08.)
11. Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. godine (»Narodne novine«, br. 131/14.)
12. Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. – 2020. (»Narodne novine«, br. 126/14.)
13. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (»Narodne novine«, br. 124/14.)
14. Uredba o izradi i provedbi dokumenata strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (»Narodne novine«, br. 112/14.)
15. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.
16. Nacionalni strateški plan razvoja akvakulture za razdoblje 2014. – 2020. (u procesu usvajanja)
17. LEDS – Strategija niskougličnog razvoja (u izradi)
18. Strategija upravljanja balastnim vodama u Republici Hrvatskoj (u izradi)
19. Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite od buke (u izradi)
20. Strategija razvoja nautičkog turizma za razdoblje 2009. – 2019.
(<http://www.mppi.hr/UserDocsImages/Strategija%20razvoja%20nautickog%20turizma%20HR%201.pdf>)
21. Odluka o donošenju Plana upravljanja vodnim područjima (»Narodne novine«, br. 82/13.)
22. Početna procjena stanja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana
23. Skup značajki dobrog stanja okoliša za morske vode pod suverenitetom Republike Hrvatske i skup ciljeva u zaštiti morskog okoliša i s njima povezanih pokazatelja
24. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, usvojena 27. lipnja 1997. godine i izmjene i dopune Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 76/13.)
25. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (u izradi)
26. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 50/99., 96/12. i 84/13.)

PRILOG 6.

POVEZANA MEĐUNARODNA LEGISLATIVA TE NACIONALNI ZAKONI I PROPISI IZ SEKTORA ZAŠTITE PRIRODE

Međunarodna legislativa – s linkovima:

- Konvencija o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992. godine), <http://www.cbd.int>
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 6/96.)
- Strateški plan Konvencije o biološkoj raznolikosti za razdoblje 2011. – 2020. (Nagoya, 2010. godine),
<http://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>
- Strategija mobilizacije resursa u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti
<http://www.cbd.int/finacial/mobilization.shtml>
- Strategija Europske unije o bioraznolikosti do 2020. (COM (2011)244)
<http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/2020%20Biod%20brochure%20final%20lowres.pdf>
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bern, 1979. godine)
http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/Bern/default_en.asp
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska Konvencija)
(»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 6/00.)
- Zakon o potvrđivanju protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja uz konvenciju o biološkoj raznolikosti (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 5/15.)

- Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22. 7. 1992.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.)
 - Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (kodificirana verzija) (SL L 20, 26. 1. 2010.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.)
 - Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija) (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 1/07.)
 - Uredba (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i vijeća od 22. listopada 2014 o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta (SL L 317, 4. 11. 2014.)
 - Zakon o potvrđivanju Protokola o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju, (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 11/01.)
 - Konvencija o močvarama koje su od međunarodnog značaja naročito kao staništa ptica močvarica (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 12/93.)
 - Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 12/93.)
 - Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 12/02.).
- Zakoni i provedbeni propisi:
- Zakon o zaštiti prirode (»Narodne novine«, br. 80/13.)
 - Zakon o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama (»Narodne novine«, br. 94/13.)
 - Pravilnik o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (»Narodne novine«, br. 15/14.)
 - Pravilnik o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (»Narodne novine«, br. 88/14.)
 - Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (»Narodne novine«, br. 146/14.)
 - Uredba o ekološkoj mreži (»Narodne novine«, br. 124/13. i 105/15.)
 - Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama (»Narodne novine«, br. 144/13. i 73/16.)

PRILOG 7.

INDIKATIVNI PRIKAZ PROVEDBE PREDLOŽENIH AKTIVNOSTI

